

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN YAPILARIN TASARIM SÜRECİNDE
ESKİ-YENİ ARAKESİTLERİNİN BİÇİMLENİŞİNE
DİYALEKTİK YAKLAŞIM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İç Mimar Füsun TERZİ

**İç Mimarlık Anabilim / Anasanat Dalı
İç Mimarlık Programı**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Şenay BODUROĞLU

HAZİRAN 2017

Fusun TERZİ tarafından hazırlanan “Yeniden İşlevlendirilen Yapıların Tasarım Sürecinde Eski-Yeni Arakesitlerinin Biçimlenişine Diyalektik Yaklaşım” adlı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Şenay BODUROĞLU

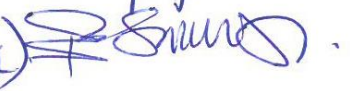
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından İç Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: : Y. DOÇ. ŞENAY BODUROĞLU (GABUL)

Üye : Y. DOÇ. DR. ÜLGER BULUT KARACA

Üye : DOÇ. ÖZKAL BAKI ÖZTÜRK

Üye : Y. DOÇ. DR. ESİN SÖLMAK ÖZEN (YENİ)

Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

ÖNSÖZ

Öncelikle tez danışmanlığımı üstlenerek çalışmalarımda bana yön gösteren ve her türlü yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Şenay BODUROĞLU'na teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimde desteğini esirgemeyen Doç. Özkal Barış ÖZTÜRK'e, tez süresi boyunca katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Ayşe KAHVECİOĞLU'na, Akın TERZİ'ye ve tüm diğer hocalarıma, manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ederim

Mayıs 2017

Fusun TERZİ
İç Mimar

**YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN YAPILARIN TASARIM SÜRECİNDE
ESKİ-YENİ ARAKESİTLERİNİN BİÇİMLENİŞİNE
DİYALEKTİK YAKLAŞIM**

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	iv
SUMMARY.....	vi
RESİM LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiv

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı.....	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi	2

2. BÖLÜM: KAVRAMLAR VE TANIMLAR

2.1 Diyalektik Tanımı.....	3
2.1 Yöntem Olarak Diyalektik Ve Yöntemin Uygulanışı.....	5
2.2 Diyalektik Yöntemin Tez İçerisindeki Yeri Ve Kullanımı.....	7
2.2 Eski – Yeni.....	9
2.3 Arakesit.....	10
2.4 Yeniden İşlevlendirme.....	10
2.4.1 Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler.....	12
2.4.1.1 Toplumun Sosyal Yapısındaki Değişimlerin Etken Olduğu Nedenler.....	12
2.4.1.1.1 Sosyo-Kültürel Nedenler.....	13
2.4.1.1.2 Sosyo-Ekonomik Nedenler.....	14
2.4.1.2 Yapının Niteliksel Değişimlerinin Etken Olduğu Nedenler....	17
2.4.1.2.1 Fonksiyonel Niteliklerinin Etken Olduğu Nedenler.....	18
2.4.1.2.2 Fiziksel Niteliklerinin Etken Olduğu Nedenler.....	19
2.5 Tasarım / Tasarım Süreci Nedir.....	20
2.5.1 Yeniden İşlevlendirmede Tasarım Süreci.....	21
2.5.1.1 Sorun /Problem Belirleme	24

2.5.1.2 Bilgi Toplama.....	26
2.5.1.3 Analiz.....	28
2.5.1.4 Amaçlar-İlkeler.....	29
2.5.1.5 Yaklaşım Karar Verme.....	35
2.5.1.6 Sentez(Birleşim).....	39
2.5.1.7 Değerlendirme Ve Geliştirme	39
2.5.1.8 Mimari Ürün.....	40
3. BÖLÜM: ESKİ – YENİ ARAKESİTLERİ VE BİÇİMLENİŞLERİ.....	41
3.1. Eski Ve Yeni Arakesitinde Kavram	41
3.2 Eski - Yeni Arakesitinde Biçim ve İşlev.....	46
3.3 Eski Ve Yeni Mekanı Tanımlayan Öğelerin Oluşturduğu Arakesitlerin Biçimlenişi.....	50
3.3.1 Düzlemlerin Biçimlenişi.....	53
3.3.1.1 Düşey Düzlemler (İç- Dış Duvarlar).....	54
3.3.1.2 Yatay Düzlemler (Zemin-Tavan).....	59
3.3.2 Geçiş Öğelerinin (Açıklıkların) Biçimlenişi.....	67
3.3.2.1 Pencereler ve Balkonlar.....	68
3.3.2.2 Kapılar Ve Giriş Cephesi.....	76
3.3.3 Dolaşım Öğelerinin Biçimlenişi	83
3.3.3.1 Merdiven-Rampa Köprü- Asansör.....	84
3.3.4 Nesnelerin Biçimlenişi.....	90
3.3.4.1 Doku- Renk – Malzeme.....	90
3.3.4.2 Nesneler (Hareketli –Hareketsiz).....	100
3.3.4.3 Işık.....	103
3.4 Eski Ve Yeni Arakesitinde Kütlenin / Hacmin Biçimlenişi.....	107
3.4.1 Ekleme (İçeriden- Dışarıdan - Çatı Eki).....	108
3.4.2 Birleştirilen Yapılar.....	114
4. BÖLÜM: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	
KAYNAKLAR.....	120
ÖZGEÇMİŞ.....	130

ÖZET

Günümüzde hangi yapıların mimari miras olarak korunması gerektiği ve bu korumanın nasıl yapılacağı tartışılan bir konudur. İlerleyen zamanın etkisiyle, çoğalan ve çeşitlenen bu yapıların korumasındaki güncel anlayışlardan en öne çıkanı ise, yeni bir işlev ve çağdaş bir tasarım müdahalesiyle yenileyerek toplumların aktif yaşamına katılmasını sağlamaktır. Böylece, tekrar canlandırılacak olan yapının zaman içerisinde işlevselliğini sürdürmek amacıyla devamlı bakımı ve onarımları yapılarak korunması sağlanacaktır. Bu amaçla yapılacak olan koruma eyleminin en başında sorulan soru ise bu müdahalenin nasıl ve ne kadar yapılacağıdır. Günümüzde restorasyon ve koruma müdahalelerinin sınırları genel koruma ilkeleri ile belirlenmiş olsa da yeni eklenecek olan çağdaş tasarımların nasıl olacağı tamamen tasarımcının bilişsel yeteneği ile sınırlıdır. Bu nedenlerden dolayı, korunması gereken eski yapılar ile bir bütün oluşturması gereken çağdaş tasarımların nasıl olacağıyla ilgili kesin bir reçete yoktur. Fakat eski ve yeni arasındaki mekansal bütünlüğü sağlayacak özgün ve yaratıcı tasarıma ulaşmak adına eski mekana ait tüm verilerden yararlanıp nasıl düşünülmesi gerektiği bilgisi disiplinler arası tartışmalar ve uygulamalarla genel olarak ortaya konmuştur. Bu bilginin özü, geleneksel ile çağdaş, eski ile yeni arasında kurulacak olan diyalektiktir. Diyalektik düşünce, iki karşıt durumdan üçüncü bir durumu yani bir sentezi ortaya çıkaracak olan yaratıcı oluşumun kaynağıdır.

Bu tezde, genel diyalektik düşünce bilgisinin ışığında, diyalektik mantık ve yöntemlerle yeniden işlevlendirilecek yapıların yaratıcı bütüncül tasarıma ulaşmadaki düşünce şekilleri somut verilerin de yardımıyla çözümlenerek genel bir tasarım kavrayışına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tezin ilk bölümünde, tüm kavramlar tanımlanmış, yeniden işlevlendirme fikrinin ortaya çıkışından sürecin sonuna kadar olan evreler nedenleri ve oluşum şekilleriyle detaylı bir şekilde incelenmiştir. Süreç içerisindeki analizlerin, sentezlerin ve ilkelerin; bağlamı, evrimi ve gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Eski yapıya dair bilgilerin nasıl edinildiği, yeni bilginin nasıl oluşturulacağı ve ikisi arasında olması gereken ilişki hakkında genel bilgiler verilmiştir. Parçadan bütüne yol gösterici bir yeniden işlevlendirmede tasarım süreci tanımlanmıştır. Böylece tüm süreç hakkındaki bilgiye diyalektik çözümleme ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Tezin ikinci bölümünde, mimari mirasın eski kavramlarının ve işlevlerinin yenilerine ulaşmadaki

etkisi ve hangi yollarla olabileceği bilgisi verilmiştir. Sonrasında karar verilen işlev ve kavramı mekana aktarıp sonuç mekân algısını oluşturacak olan yapısal öğeler ile sonuç mekânın en keskin ifadesi olan bu öğelerin oluşturacağı yaratıcı arakesitlerin nasıl biçimlendirildiğine dair çözümlerler yapılmıştır. Bu arakesitlerin özgün olarak biçimlendirmesinde kullanılan ve yaratıcı hareketin kaynağı olan diyalektik düşünce yapısı somut örneklerle çözümlenip açıklanmıştır.

Son bölümümde ise, konunun analizi yapılarak sonuçlar çıkarılmıştır.

Anahtar Kelime: Yeniden İşlevlendirme, Eski-Yeni, Arakesit, Diyalektik

SUMMARY

Today, in the field of architectural conservation, the types of buildings to be preserved and the methods to be used are among the most controversial subjects. The contemporary view about the preservation of buildings, which have gained a great variety in time, is that they should be renovated through a modern design, and integrated into social life with their new functions. Consequently, the renovated buildings will be kept in good condition through maintenance and repair in order to function properly. In this context, the critical problem is the form and extent of this intervention of design. Although, in our day, the limits of the preservation is defined by the general conservation principles, the cognitive competence of designer also plays a very important role. Therefore, there is not a straightforward formula about the contemporary design involving preservation of architectural heritage. However, the use of former spatial features of the building in the formation of an original and creative design, which will spatially integrate the old with the new, has been broadly shown through interdisciplinary debates and practices. At this point, the most essential thing is the dialectics between both the traditional and modern, and the old and new. The dialectical method is the source of the creative process which will form the synthesis of two opposing positions.

In the light of dialectical thinking, this thesis will try to reach a general design conception through the analysis of both the reuse of buildings and the ways of their integration into a creative holistic design, which will also be illustrated by examples.

In the first part of the thesis, all concepts are defined, and the whole process from the conception of reuse to the last phase are analysed in terms of causes and formation. The synthesis and principles of the process are explained with regard to their context and evolution. General information is given about both the collecting of information on the old building, and the formation of new conception, along with the essential relationship between these two. This part of the thesis tries to show the role of design in a reuse which guides from part to whole, and to obtain information about the whole process by means of dialectical analysis. The second part of thesis deals with the effects of architectural heritage in the formation of new concepts and uses based on the old ones. Afterwards, some analyses have been presented about both the structural elements which will form the final space through the spatial transfer of decided uses and concepts, and the formation of the creative

intersections based on these elements which are the most obvious expression of the final space. The original formation of these intersections is revealed by means of representative design examples guided by dialectical method which is the main source of creativity.

In the final part, a general analysis is presented with several conclusions.

Keywords: Reuse, the Old and the New, Intersection, Dialectic

RESİM LİSTESİ

	Sayfa No
Resim 2.1. 1930-50 Arası Tarlabası (URL-1, 2016).....	16
Resim 2.2. 1980-2010 Arası Tarlabası (URL-2, 2016).....	16
Resim 2.3. Tarlabası 360 projesinin üç boyutlu görseli (URL-3, 2016).....	16
Resim 2.4. Oran- Ölçek (URL-4, 2016).....	31
Resim 2.5. Simetri – Asimetri : Simetri “Tac-Mahal” (URL-5, 2016) Asimetri “Sidney Opera Evi” (URL-6, 2016).....	31
Resim 2.6. Uyum: Biçim+Doku: Uyum “Frank Lloyd Wright Şelale evi” (URL-7,2016).....	31
Resim 2.7. Bütünlük – Çeşitlilik: “Aziz Vasili Katedrali” (URL-9, 2016).....	32
Resim 2.8. Zıtlık: “ Royal Ontario Museum” (URL-10, 2016).....	32
Resim 2.9. Ritim(Sıralı-İlerleyen-Akıcı Ritim) (URL-11-12, 2016).....	32
Resim 2.10. Vurgu: “Floransa Katedrali” (URL-13, 2016).....	33
Resim 3.1. Asterdam’daki MVRDV Mimarlık Ofisi Tarafından Tasarlanan “Chanel” Binası (URL-14, 2016).....	43
Resim 3.2. Malzeme Ve Cepheden Detay (URL-14, 2016).....	44
Resim 3.3. Silahtarağa Elektrik Santrali, Kütüphane Ve Mimarlık Fakültesi Haline Çevrilen 4 Ve 6 Nolu Kazan Dairelerindeki, Proje Sunum Alanı (URL-15, 2016).....	45
Resim 3.4. Butik otele çevrilen Safranbolu – Havuzlu Asmazlar Konağı Banyoya Dönüştürülen “Güsülhane”.....	49
Resim 3.5. Almanya – Halle - Moritzburg Museum. Yeni Eklenen Asmakat Ve Tavan (URL-16, 2016).....	50
Resim 3.6. Müzede Ağırlıklı Olarak Eserleri Bulunan Alman Ekspresyonist Ressam Feininger Lyonel- Oberweimar ‘In Resmi (URL-17-18, 2016), Moritzburg Museum’un İç Ve Dış Görüntüsü (URL-17-18, 2016)	51

Resim 3.7. Eğitim Yapısına Dönüştürülen 6 No'lu Binadaki Mevcut 13 No'lu Kazan (URL-15, 2016).....	52
Resim 3.8. Roma Dönemine Ait Kalıntılar Üzerine İnşa Edilmiş “Kolumba Sanat Müzesi” (URL-22-23-24-25, 2016).....	56
Resim 3.9. Bargo da San Michele Rezidans ve Mağzalar. Eski ve Yeni Düzlemler (De Vita, M. 2015).....	57
Resim 3.10. Esmâ Sultan Yalısı (URL-26, 2016).....	58
Resim 3.11. Esmâ Sultan Yalısı, Eski Düzlemler ve Cam Yüzey ilişkisi (URL-27-28, 2016).....	59
Resim 3.12. St. Pietro Eski Bir Kilise - Kale. Sergi ve Konferans Salonu İşlevi (URL- 29, 2016).....	60
Resim 3.13. İtalya Siana'daki Santa Maria Della Scala Hastanesi –Katedrali. Müze Olarak İşlevlendirilmiş Yapılar Arası Geçişleri Sağlayan Yer Altı Tünel Ve Odaları, Yükseltile Zemin Altı Tesisat Döşenmesi (De Vita, M. 2015).....	61
Resim 3.14. “Oratorio Dei Filippini” Kilisesinin Şavaşta Yıkılmış Olan Tonoz Ve Kubbesinin Yaratıcı Restorasyonu (URL-30, 2016).....	62
Resim 3.15. 1734 – 1791 Madrid San Fernando Dini okulları ve Kilisesi'nin Yenilenmiş Dış Cephesi ve İç mekanı (URL-31, 2016).....	63
Resim 3.16. 1734 – 1791 Madrid San Fernando Dini okulları ve Kilisesi. Yeni kubbe ve Tonozları (URL-32-31-33, 2016).....	63
Resim 3.17. Salt Beyoğlu (Siniossoğlu Apartmanı) 2. Kat Sergi salonu–Sergi Salonlarının Yeni Tavanlarının Eskilerle İlişkisi (Dinç, E.B., 2012)....	64
Resim 3.18. Kopenhag'da Avukatlı Bürosuna Çevrilmiş Olan “Valencia Dans Köşkü Çok işlevli Salona Çevrilmiş Ana Mekan (Dans Salonu) (URL-34, 2016).....	65
Resim 3.19. Kopenhag'da Avukatlı Bürosuna Çevrilmiş Olan “Valencia Dans Köşkü” Camla Kapatılmış Yeni Asma Katın İçerden Görünüşü (URL-34 2016).....	66

Resim 3.20. 19.yy'da Alexandre Vallury'ın Tasarladığı Osmanlı Bankası Binası. "Salt Beyoğlu" . Orta Galeri Boşluğu ve Suni Günişığı Sağlayan Yeni Çatısı (Dinç, E.B., 2012).....	67
Resim 3.21. "Siniossoğlu Apartmanı" – Salt Beyoğlu. (Dinç, E.B., 2012).....	69
Resim 3.22. Küppersmühle Modern Sanat Müzesi- Duisburg Almanya (URL- 35-36, 2016) (Broker, G., Sally, S., 2012).....	70
Resim 3.23. Den Bosch / Hollanda'nın Den Bosch Şehrinin Kapısı Olarak Bilinen Eski Su Kulesi – Ofis Mekanı . Yeni Açılan Pencere Boşlukları Ve Doğramalar (URL-37, 2016).....	71
Resim 3.24. İtalyada "Tito Hamamının" yakındaki Köy Evi - Lojmana ve Arkeolojik Laboratuar. Yıkılarak Oluşmuş Açıklıkların Doğramayla Kapatılması (URL-38, 2016).....	72
Resim 3.25. Bargo da San Michele Rezidans ve Mağazalar. Eski Yeni Boşluk İlişkisi (De Vita, M. 2015) (URL-39, 2016).....	73
Resim 3.26. Bargo da San Michele Rezidans ve Mağazalar. Yeni Duvarlar (De Vita, M. 2015) (URL- 40, 2016).....	73
Resim 3.27. Kolumba Sanat Müzesi. Boşluklu Yeni Duvarları (URL-24-41, 2016)..	74
Resim 3.28. Floransa Le Murate Yapı Kompleksi – Eski Manastır /Cezaevi Yeni Ticari,Kültürel ve Konut Mekanları (De Vita, M. 2015) (URL-42, 2016).....	75
Resim 3.29. İspanya'nın Katalan Kasabası Santpedor'daki Sant Francesc Kilisesi – Çok İşlevli Kültür Merkezi/Oditoryum – Yeni Giriş Kapsı, Gece Ve Gündüz Görünüm (URL-43, 2016).....	77
Resim 3.30. Singapur Ulusal Müzesi/Galerisi Ve Yeni Kapısı (URL-44-45, 2016), Geleneksel Güneydoğu Asya Çatısı (URL-46, 2016).....	78
Resim 3.31. Carlos Scarpa, Querini Stampia Vakfı İçin Yeniden Tasarladığı 16.yy Venedik Sarayı Yeni Girişi (URL-47-48, 2016).....	79
Resim 3.32. Viktoria ve Albert Müzesi'nin kafesi (URL-49-50, 2016).....	80
Resim 3.33. Amsterdam 'da Chanel Mağazası Cephesi (URL-14, 2016).....	80

Resim 3.34. Siniossoğlou Apartmanı “Salt Beyoğlu” Giriş Cephesi (URL-51, 2016)	80
Resim 3.35. Albemarle Sokağındaki Paul Smith Giyim Mağazası Cephesi (URL-52, 2016).....	82
Resim 3.36. Avusturya’da Kuaför Salonu Cephesi (URL-53, 2016).....	83
Resim 3.37. Siniossoğlou Apartmanı” “Salt Beyoğlu” (URL-54, 2016) (Dinç, E.B., 2012).....	85
Resim 3.38. Verona, Castelvechio Müzesi . Yapıya Yeni Eklenen Merdiven ve Detayı (URL-55-56-57, 2016).....	85
Resim 3.39. İspanya-İber Yarımadası “Huércal-Overa” 13.yy’dan Kalma Kalenin Gözetleme Kulesi’nin Yeniden Kullanımı İçin Yapılmış Yeni Merdiven Kulesi (URL-58, 2016).....	87
Resim 3.40. Hollanda’da Maastrich’te Bulunan Eski Manastır Yapısının Otele (Kruisheran Otel) Çevrilirken Yapılan Asansör Kulesi ve Köprüsü (URL-59, 2016).....	88
Resim 3.41. Sanat ve Zanaat Okuluna Dönüştürülmüş São Paulo Devlet Müzesi’ne Yeni İşlevin İhtiyacı İçin Eklenen Köprü ve Asansör Kulesi (URL-60, 2016).....	89
Resim 3.42. Nuneaton Yakınındaki Konut Olarak İşlevlendirilmiş “Astley Kalesi” (URL-61, 2016).....	92
Resim 3.43. Danimarka “Koldinghus Kraliyet Kalesi” Uzun süre Kalmış Yıkık Durumu (URL- 62-63, 2016).....	93
Resim 3.44. Danimarka “Koldinghus Kraliyet Kalesi” Duvarları Tamamlanmış Güncel Hali Ve Detayı (URL- 64-65, 2016).....	93
Resim 3.45. Müze Olarak İşlevlendirilen "Aziz Paraskeva" Kilisesi. Çatı Kapama Detayı (URL-66, 2016).....	95
Resim 3.46. Almanya –Halle - Moritzburg Museum Yeni Eklenen Asmakat ve Tavan (URL-16, 2016).....	96
Resim 3.47. Lisbon’daki São Jorge Kalesi’ninden Kalmış Duvarların müzeye Çevrilirken Tamamlanmış Durumu (URL-67, 2016).....	96

Resim 3.48. İspanya Sevilla’da Müzeye Çevrilen Manastır Cam Kaplı Revakları (URL-68, 2016).....	97
Resim 3.49. Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu. Titanyum Plakalarla Yükseltilmiş Ön Cephesi ve Birleşim Detayı (URL-69, 2016).....	98
Resim 3.50. Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu. Krom Çizgili Cam Malzemeyle Yükseltilmiş Yan cephe. Gündüz ve Gece Görünümü (URL-69, 2016).....	98
Resim 3.51. Sheffield Shoreham’da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı. Siyah Metal Plakalarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-70, 2016)).....	99
Resim 3.52. Fontevraud Abbey’de Ortaçağdan Kalma Manastırı Otele Dönüştürülürken Kullanılan Hareketli Mobilyalar (URL-71, 2016)....	101
Resim 3.53. Schiedam Stedelijk Müzesi Mağaza Ve Kafe’ye Dönüştürülmüş. Şapeli Giriş ve İkonik Propetin Bulunduğu Giriş Karşısı Cephe 72, (URL-2016).....	102
Resim 3.54. Schiedam Stedelijk Müzesi Mağaza Ve Kafe’ye Dönüştürülmüş Şapeli, Bir kısmı raf Olacak Şekilde Kırmızı Delikli MDF İle Kaplanmış Duvarları (URL-72, 2016).....	103
Resim 3.55. Gotik Kilse ve Gül Pencere (Sol) (URL-73, 2016), İspanya’da Kütüphaneye Dönüştürülmüş “San Fernando Dini okulları ve Kilisesi” (Ortada) (URL-31, 2016), Kolumba Sanat Müzesi’nin (Sağ) (URL-74, 2016).....	105
Resim 3.56. İspanya’nın Katalan kasabası Santpedor’daki Sant Francesc Kilisesi. Çok İşlevli kültür merkezi/Oditoryum –Yeni Giriş Kapsı, Gece Görünüm (URL-29, 2016).....	106
Resim 3.57. İspanya’da Bulunan 16. Yüzyıla Ait Tonoğlu Şapelin Mevcut Mekanına Eklenmiş Olan Yeni Hacim (URL-75, 2016).....	109
Resim 3.58. Ofis ve Çalışma Alanı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Rotermann Mahallesindeki 1,5 Asırlık Kireçtaşı Binalardan, Un Depolama Binası. Çatı Eklentisi ve Ek Bina (URL-76, 2016).....	110

Resim 3.59. Eski ve Yeni Yapı arasında Geçiş Sağlayan Köprüler(URL-76, 2016)	111
Resim 3.60. Viyanada 1900’lü Yılların Başında Yapılmış Olan Falkestrasse Ve Biberstrasse Köşe Binasının Çatısının Köşesine Eklenmiş Olan Dekonstrüktivist Toplantı Odası (URL-77, 2016)	112
Resim 3.61. Sheffield Shoreham’da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı Siyah Metal Plaklarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-70, 2016)	112
Resim 3.62. Almanya’daki Dresden Müzesi (URL-78-79-80, 2016)	113
Resim 3.63. Kopeneg’da Üç Farklı Bina Tipolojisinde Olan Binalar Birleştirilerek Danimarka Hukuk Büroları Derneği Olarak Yeniden İşlevlendirilen Binalarda Ortada Bulunan “Valencia Dans Köşkü” Yapısı, Öne Cepesi ve Avlusu (URL- 34, 2016)	115

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Aksoy'un Tasarım Süreci Seması. Saydam Kutu Süreci (Veliöğlu, A., 1992).....	22
Şekil 2.2. Aksoy'un Tarihi Çevre İçerisinde Tasarım Süreci- Modeli (Veliöğlu, A., 1992).....	22
Şekil 2.3. Veliöğlu'nun Oluşturduğu, Tasarımcıların Tasarım Yöntemlerine Göre Üçe Ayırdığı “Tarihi Çevre İçerisinde Tasarım Süreci Modelleri” (Veliöğlu, A., 1992).....	23
Şekil 2.4. Yeniden İşlevlendirmede Tasarım Süreci Modeli.....	24
Şekil 2.5. Benzerlik İlkesi (URL-1, 2016).....	33
Şekil 2.6. Tamamlama İlkesi (URL-2, 2016).....	34
Şekil 2.7. Yakınlık İlkesi (URL-3, 2016).....	34
Şekil 2.8. Şekil-Zemin İlişkisi, Necker Kübü Ve Rubin Vazosu (URL-4, 2016).....	34
Şekil 2.9. Süreklilik İlkesi (URL-5, 2016).....	35
Şekil 2.10. Basitlik İlkesi (URL-6, 2016).....	35
Şekil 2.11. İçeriden Ve Dışarıdan Yapının Kütlesinde Ve Hacimlerinde Değişikliğe Neden Olan Müdahale (Broker, G., Sally, S., 2012).....	36
Şekil 2.12. Hareketli Veya Sabit Elemanların Yerleştirilmesiyle Yapılan Müdahale (Broker, G., Sally, S., 2012).....	37
Şekil 3.1. Mimarlık Firmasının (MVRDV) Oluşturmuş “Kavram Şeması” (URL-7, 2016).....	43
Şekil 3.2. Santral İstanbul 4 Ve 6 Nolu Kazan Daireleri. Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (URL-8, 2016).....	45
Şekil 3.3. Butik Otele Çevrilen Safranbolu-Havuzlu Asmazlar Konağı Bodrum Kat	48
Şekil 3.4. Butik Otele Çevrilen Safranbolu-Havuzlu Asmazlar Konağı Zemin Kat	49

Şekil 3.5. Almanya -Halle - Moritzburg Museum. Yeniden İşlevlendirilen Mekanın Planı Ve Yeni Eklenen Asmakat Planı (URL-9, 2016).....	50
Şekil 3.6. Bargo Da San Michele Rezidans Ve Mağzalar – Eski Ve Yeni Hali (De Vita, M.. 2015).....	57
Şekil 3.7. İspanya-İber Yarımadası “Huércal-Overa” 13.yy’dan Kalma Kalenin Gözetleme Kulesi’nin Yeniden Kullanımı İçin Yapılmış Yeni Merdiven Kulesi (URL-10, 2016)	86
Şekil 3.8. Müze Olarak İşlevlendirilen "Aziz Paraskeva" Kilisesi. Çatı Kapama Detayı (URL-11, 2016).....	94
Şekil 3.9. “École De Musique Maurice Duruflé” Kuzey Fransa’daki 17.yy Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu. (URL-12, 2016).....	97
Şekil 3.10. Sheffield Shoreham’da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı Siyah Metal Plaklarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-13, 2016).....	100
Şekil 3.11. Nesnelerin Mekana Bağımlı - Bağımsız Veya Karma Yerleştirilmesi (Broker, G., Sally, S., 2012).....	100
Şekil 3.12. Ek Yapı Şekilleri. Yapıdan Bağımsız Eklenen Hacim, Çatıya Eklenen Hacim Yapıya Bağımlı Eklenen Hacim (Parazit) Ve İç Mekana Eklenen Hacim (Bielefeld, B., El Khouli, S., 2016).....	109
Şekil 3.13. Ofis Ve Çalışma Alanı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Rotermann Mahallesindeki 1,5 Asırlık Kireçtaşı Binalarında Eski Ve Yeni Arasındaki Kütle Ve Dolu Boş İlişkisi Krokisi.(URL-14, 2016).....	111
Şekil 3.14. Ofis Ve Çalışma Alanı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Rotermann Mahallesindeki 1,5 Asırlık Kireçtaşı Binalarına (URL-15, 2016).....	114
Şekil 3.15. Kopeneg’da Üç Farklı Bina Tipolojisinde Olan Binalar Birleştirilerek Danimarka Hukuk Büroları Derneği Olarak Yeniden İşlevlendirilen Üç Yapının Birbirleriyle Görsel ve İşlevsel İlişkisi (URL-15, 2016).....	114

1. GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Toplamlar ihtiyaçlarını karşılayacak ve beraberce yaşamlarını sürdürebilecekleri kendi fiziki çevrelerini tasarlayıp oluştururlar. Bu çevreyi sosyal, ekonomik, kültürel durumları ve çevrenin fiziksel verilerinin etkileriyle biçimlendirirler. Bu fiziki ortamın, insan eliyle biçimlendirilmiş en temel parçası olan yapılar, topluma ait tüm kültürel, ekonomik, politik, teknolojik ve çevresel faktörlerden etkilenir. Bu faktörler zamanın ve olayların etkisiyle değişime uğrarlar. Bu değişimler yapıları hem algısal ve hem de fiziksel olarak etkiler. Bu etki zamanla çoğalıp yoğunlaşarak yapıları değiştirir ve yıpratır. Böylelikle yapılar kullanılmaz hale gelerek toplumdan ve çevreden soyutlanır. Bu soyutlama, yapının sadece algıda değil fiziki olarak da yok oluşunu başlatır. Bu yok oluş, aslında yapının bünyesinde taşıdığı topluma ait geçmişten günümüze gelen tüm bilgilerin ve kimliğin de yok oluşudur. Bir toplumun birlikteliğinin en etkin birleşeni ortak geçmişi ve kültürü olduğundan, bu yok oluşu engellemek ve hatta yapıyı tekrar toplumun bir parçası haline getirip, srekliiliğini sağlamak gerekmektedir.

Bulunduğu toplumların kimliğini üzerinde taşıyan, aynı zamanda o toplumun ve üzerinde bulunduğu coğrafi bölgenin geçirdiği tüm süreçlerin fiziki bir belgesi niteliğinde olan bu yapılar, korunması gereken bir miras olarak değerlendirilir. Fiziki çevreyi oluşturan bu yapı ve yapı gurupları zamanın etkisiyle fiziksel ve algısal bozulmalara maruz kalacaktır. Bu yapıları zamanın bu etkilerinden koruyacak ve güncelde de varlıklarını sürdürebilecekleri bir koruma yöntemi ile ayakta tutmak gerekmektedir. Zamanın devingenliğine karşı bu yapılar için kullanılabilecek ve günümüzün ağdaş koruma anlayışı içerisinde öncelikli yerini alan yeniden işlevlendirme seçeneğidir. Güncel olarak kullanılan bu koruma anlayışıyla yapı kendi ihtiyaçlarını kendi karşılayarak aktif bir koruma sağlanmaktadır. Ayrıca yapı toplumun yaşamı içerisinde yer almasıyla tarihsel ve toplumsal algısını güçlendirir ve süregelen zamanı fiziki bünyesine taşıyarak bulunduğu topluma ait bellek oluşturmaya devam eder.

Bu işlevlendirme eylemi için yapı güncel bir tasarım anlayışıyla müdahaleye ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç, yeni işlevi ve güncel konforu karşılamak ve de toplumun yeniden ilgisini çekecek yeni kavramları yapıya eklemek içindir. Bunun için yapılması gereken, mevcut yapının tüm önemli fiziki ve kavramsal öğelerini yani eskiye ait bilgilerini, güncel biçim ve kavramlarla yani yeniye ait olacaklarla sentezlemektir.

Böylece dönüşüm ve değişimin(hareket) etkin olduğu özünde eski ve yeniden oluşan (karşıtların birliği), zıtlık ve/veya uyum içeren somut verilerle ifade edilen bütüncül bir tasarıma ulaşılır. Bu tezde doğru sentezi, yaratıcı ve özgün mekana ulaşma sürecini diyalektik düşünme yöntemi ve kavrayış ile çözümleyen bir yaklaşım üzerinde çalışılmıştır. Örnek olarak verilen yeniden tasarlanmış mekanların içerisindeki dönüşüm (hareket), değişim (devrim) ve çelişkiyi yani karşıtların birliğiyle oluşturulmuş bütünü, diyalektik düşünce yardımıyla çözümleyerek bu bütüne varışa ilişkin açık bir kavrayışa ulaşılmayı hedefler. Öncelikle; bu düşünceden yola çıkarak yeniden işlevlendirilip tasarlanan yapının özünde bulunacak olan temel iki sıfat belirlenir, bunlar eski olan ve yeni olandır. Eski sıfatı, yapının yeniden işlevlendirme sürecine girene kadar geçen zamanı, bu zamanda edindiği tüm kavramları, yapılan müdahalelerle eklenip çıkarılan tüm mekanları ve bu mekanları oluşturan tüm öğeleri kapsayan bütün bir tanımdır. Yeni sıfatı ise; yeniden işlevlendirme ve tasarlama süreci ile yapının yeni kazanacağı kavramlar, mekanlar ve öğeleri kapsar. Sonuçtaki bütüncül ve özgün mekanın fiziki ve buna bağlı kavramsal algısını var edecek olan, bu eski ve yeni karşıtlığının beraberliğinin oluşturacağı arakesitlerdir. Bunların biçimlenişini hedef alan bu tez, bu biçimleniş diyalektik mantığı temel alan kılavuz bir düşünce sistemine oturarak yeniden işlevlendirilecek yapılarda yaratıcı özgün mekana nasıl ulaşıldığına dair temel bir fikir oluşturma amacını gütmektedir.

1.2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bir yapının mimari miras olarak değerlendirmesi değişen zamanın ve toplumsal yapıların değişmesiyle devamlı güncellenmektedir. Bu yapıların gün geçtikçe çoğalması ve çeşitlenmesi de koruma anlayışında güncel bir takım yeniliklere neden olur. Günümüzde toplum için belge niteliği taşıyan anıt yapı kategorisi dışındaki yapıların kendilerini finanse edecek koruma yöntemleri ile korunmaları öngörülmektedir. Aynı zamanda toplum içerisinde varlıklarını hafızalarda canlı tutmalıdırlar. Bunu yapabilmek için işe yapıyı yeni bir işlevle işlevlendirmek ve güncel tasarım müdahaleleriyle günlük hayatın içine dahil etmek gerekmektedir.

Bu çalışma eski yapıları yeniden işlevlendirme sürecinin diyalektik düşünceyle olan ilişkisini yine bu yöntemle çözümleyerek ortaya koymaktadır. Yeniden işlevlendirme için yapılması gereken yaratıcı ve özgün tasarım müdahalesinin diyalektik kavrayış ve yöntemler yardımıyla biçimlenmesi gerekliliğini temel almaktadır. Bu nedenle, çalışmanın ilk bölümünde diyalektik düşüncenin ne olduğu, başlangıcından bu güne gelişimi ve nasıl bir yöntemle düşünülmesi gerektiği anlatıldıktan sonra çalışma

içersinde nasıl kullanıldığı açıklanmıştır. Sonrasında ortaya konulmuş olan temel kavramlar tanımlanmıştır. Bunlardan ilki, diyalektik düşünceden yola çıkarak yeniden işlevlendirilecek yapının özündeki çelişkiyi temel alan ve mekana dair tüm bilgileri tanımlayan eski ve yeni sıfatlarıdır. Diğerisi ise eski ve yeninin oluşturacağı özgün ve yaratıcı mekanı bir bütün olarak algılayacak olan arakesit kavramıdır. Sonrasında yeniden işlevlendirme anlayışı, bu koruma anlayışının seçimindeki nedenler ve niçin'ler açıklanmaktadır. Bu kavramsal açıklamalardan sonra, tasarım sürecinin tüm aşamaları yeniden işlevlendirme anlayışıyla tekrar çözümlenmektedir .

Tüm bu kavram ve süreç tanımlamaları, yerli ve yabancı kitaplar, süreli dergiler, üniversite yayınları, internet, yerli ve yabancı makaleler gibi literatür taramaları ve katılan çeşitli seminerler sonucunda oluşturulmuştur.

İkinci bölümde, yeni yapının temelini oluşturacak kavram ve işlevin (soyut) kararından başlayarak bu kavramları mekana aktararak sonuç mekan algısını oluşturacak olan yapısal öğelerden oluşan yaratıcı arakesitlerin (somut) nasıl biçimlendirildiğine dair çözümler yapılmaktadır. Başarılı örnekler çözümlenerek, yeniden işlevlendirmede bir tasarım müdahalesi olarak diyalektik düşünme mantığı ile tasarımın nasıl geliştiği anlatılmaktadır. Bu öğelerden oluşan arakesit alanlarına örnek tasarımlar ve çözümler, yukarıda bahsedilen kaynaklar (yerli ve yabancı kitaplar, süreli dergiler, üniversite yayınları,vs.) üzerinden elde edilmiş olup birinci bölümde kazanılan bilgiler ışığında yorumlanmıştır.

Sonuç olarak, tüm bu incelemeler ve çözümler doğrultusunda tezin bulguları ortaya konmuştur.

2. BÖLÜM: KAVRAMLAR VE TANIMLARI

2.1. DİYALEKTİK TANIMI

Diyalektik, akıl yürütme yoluyla araştırma ve doğrulara ulaşmaktır. Modern zamanda, bir tezle antitezden, söz konusu iki karşıtın bir senteze varmak üzere gelişmesini gösteren varlık ve düşünce kanunu olarak ortaya çıkmıştır. (URL-1, 2016)

Diyalektikten ilk bahseden Herakleitos'tur. M.Ö. 500 Çağdaş diyalektiğin ilk yasası olan sürekli dönüşüm yasasını bulmuştur. Ahengin, zıtlıkların birliğinden doğduğunu

görmüş; fakat en önemli hususu, yani hareketin zıtlıklar arasındaki etki – tepki ilişkisinden doğduğunu görememiştir (Eroğlu, C., 1968).

Friedrich Hegel (1770-1831) çağdaş diyalektiğin kurucusudur. Çizdiği muhteşem şemaya göre dünyada her şey kendi zıttını taşır, dolayısıyla kendi kendisiyle çatışma halindedir. Bu sürekli çatışma, dünyadaki iç dinamizmin kaynağıdır. Maddeci felsefeye en önemli katkıda bulunan da odur (Eroğlu, C., 1968).

Materyalist bir filozof olan “Karl Marks” (1813-1883) ve arkadaşı “Friedrich Engels” (1820-1895) “Hegel’le Feuerbach’ı” sentezledi. Çağdaş diyalektiğin temellerini attılar. Hegel de, Marx da hareketin temelinde çelişme olduğuna inanıyordu. Temel gerçek, tüm olumsuzluklar veya olumsuzluğun bütünüdür (Eroğlu, C., 1968). Diyalektiğin en doğru tariflerden birini Engels vermiştir. Diyalektik, “dış dünyada ve insan düşüncesindeki hareketin genel yasalarını inceleyen bilimdir”. Buna karşılık, diyalektik yöntem bilimlerin genel yöntemi durumundadır.

Diyalektik harekette dört genel yasa bulunur:

Birinci yasa, “dönüşümdür (hareket, nicel değişim)”. Her şey sürekli hareket halindedir ve biçim değiştirir. Bu yasa, şeylerin sürekli doğduğu, geliştiği, parçalanıp öldüğü, bir hareket ve değişim, yenilenme ve gelişim halinde olduğunu açıklamaktadır (Baran, D., 2016). Her varlık, belirli bir biçimde hareket halinde olan maddedir ve hareket biçimi değiştirir. Diyalektiğe göre, eşyanın evriminin nedeni iç değişim sürecidir (Eroğlu, C., 1968).

İkinci yasa “bütünlüktür”. Tabiattaki bu sürekli hareket başıboş, savruk, yönsüz değildir. Aksine tutarlı bir bütün halindedir. Zaten tek tek olaylar ancak bu bütün içinde incelendikleri zaman anlam kazanır (Eroğlu, C., 1968). Madde ve olaylar birbiriyle ilişki içindedir, her şey kendini kuşatan öbür şeyler tarafından koşullandırılır. Dolayısıyla çevresindeki olayların koşullandığı ve bütünle ayrılmaz bağlar içinde olan her olayı diyalektikle açıklamak olanaklıdır (Baran, D., 2016).

Üçüncü yasa ise “devrimdir” (değişim, nitel değişimler). Tabiatta ve toplumda gördüğümüz sürekli hareketin bir başka özelliği de tekdüze bir evrim niteliğinde olmayışdır. Değişikliğin temelinde bir çelişme olması ve bunun bir nitelik dönüşümüne yol açmasıdır (Eroğlu, C., 1968). Diyalektik, önemsiz ve belirsiz nicel değişimlerin (açık) temel nitel değişimlere yol açtığını ve bir durumdan ötekine kesin ve hızlı geçişleri doğanın ve toplumun evrensel bir yasası olarak görür; bu

dönüşümler küçük nicel değişimlerin zorunlu bir sonucudur, madde kendi öz haliyle yeniye yaratır (Baran, D., 2016).

Son yasa olan dördüncü yasa ise çağdaş diyalektiğe esas özelliğini veren “çelişme” yasasıdır. Her gerçeğin özü çatışan zıtlardır. Özdeki bu çatışma diyalektik hareketin, yani yaratıcı hareketin kaynağıdır. Dış etmenler diyalektik hareketin şartlarını oluşturur, fakat hiçbir şekilde yaratamazlar. Yani sentezin içerisinde hem tez hem de antitez vardır. Diyalektik mantıkta, bir var olan ya da bütün içinde birbiriyle savaşım içinde olan iki ögenin, gücün ya da özelliğin (karşıtların birliği) bir arada bulunduğunu anlatmak için çelişki terimi kullanılır (Özdemir, A., 2015). Çelişki içtendir ve yenileştiricidir (karşıtların birliği). İşte bu karşıtlar arasındaki savaşım yani nicel değişimlerin nitel değişimlere dönüşmesi biçiminde beliren iç kapsamı Lenin, şeylerin asıl özündeki çelişmenin incelenmesi olarak kavramsallaştırır (Baran, D., 2016).

2.1.1 Yöntem Olarak Diyalektik Ve Yöntemin Uygulanışı

Yöntem olarak ele aldığımız zaman diyalektiğin yasaları birer ilke olarak karşımıza çıkar. Eğer olayların anlaşılması isteniyorsa onların bir bütün içerisinde incelemesi, içinde bulundukları hareketin hangi temel çelişmeden geldiğinin saptaması ve gelişme süreçlerinin, yani yaşanmış devrimleri ortaya konması gerekmektedir (Eroğlu, C., 1968).

Maddi dünyadaki nesneleri ve fenomenleri, bunların yanı sıra kavramları, gerçek nesnelerin yansımaları olarak kendi hareketleri ve değişimleri içinde incelemeli, fenomenlerin çok çeşitli karşılıklı bağlanıldıklarını göz önünde tutan geniş kapsamlı bir analiz uygulamalı, gerçekteki her fenomene somut ve tarihsel bir yaklaşımla eğilmeli, bütünlük içinde olanı birbirine karşıt parçalarıyla birlikte öğrenmeye çalışmalıdır. Diyalektik, her şeyin geçici yanını da kavrayarak, daima yeniye, değişene yönelerek, her bilgi içinde görecelilik uğrağını yakalayarak, böylece sürekli olarak derinleşip zenginleşerek ve özellikle bilgiyi, onun hem en önemli dayanağı, hem doğruluğunun ölçütü, hem de toplumsal hedefi olan pratiğe yönelterek, bilimsel bilgiye yaratıcı, somut ve devrimci bir karakter kazandırır (URL-2, 2016).

Diyalektik yöntemi uygularken imgelemi çalıştırmak yararlı olacaktır. İmgelem, başta kapsam soyutlaması yaparken en uygun ögeyi (bölümü) seçmede, sonra da bu ögenin genele etkisini ve konumunu belirlemede yardımcı olacaktır. Diyalektik

yöntemi uygulayan araştırmacı, kapsam soyutlamasına başlarken, nesnenin önce durumunu ve ilişkilerini çözümlemeli, şimdiki durumunu zihninde olabildiğince düzenlemeli, bulmaya ve görmeye çalıştığının ne olduğunu saptamaya çalışmalıdır. Bunun için araştırmacı nesneyi öğelerine ayırmalıdır. Soruları yanıtlamaya daha yatkın öge ya da ögelere ulaşmak amacıyla bunlara etki eden değişim ve etkileşimin önemli olanlarını göz önünde tutmalıdır. Sonra bu öğelerin bütün içinde tuttuğu yer araştırılmalı ve en önemli öge veya ögeler saptanmalıdır. Öyle ki, salt bu ögeyi ve ilişkilerini incelemekle bütüne ilişkin tüm bilgiler elde edebilecektir. Saptadığı öğeye, tarihsel gelişimi içinde ve öteki ögelerle ilişkileriyle birlikte odaklanmalıdır. Soyutladığı öğeyi inceledikten sonra, bunu yeniden düzenleyerek bütüne dönülür. Böylece bu yöntemi uygulayan araştırmacı bütüne ilişkin daha açık bir kavrayışa ulaşmış olur. Başka açıdan, gerçek somuttan başlayıp, soyutlama aracılığıyla düşüncedeki somuta (zihinde yeniden oluşturulan somuta, kavrama) ilerlemiş olur (Özdemir, A., 2015).

Diyalektik yöntemin uygulanışı madde madde özetlenecek olursa.

- Olaylar teker teker objektif olarak incelenir.
- Bunlar çevrelerine bağlanıp ilişkiler bütünü içinde incelenir.
- Evrimleri ve gelişim hareketleri incelenir.
- Yapılarına bakılarak, olguların içindeki çatışık eğilimler ortaya çıkartılır.
- Her bir olgu, gelişmelerinin bütünü olarak ele alınır.
- En ufak ayrıntıların dahi süreçleri incelenir.
- Tek olayların bütüne ilişkileri bulunur
- Olaylar sürekli olarak yeni nitelikler, yeni ilişkiler ortaya çıkaran sonsuz bir süreç içinde görüşülür.

Bu sonsuz süreç; insan bilgisinin görüntüden öze, cevhere varması yolundadır. Öze varıldıkça bazı olayların tekrarlandığı görülecektir. Bu eskiye dönüş bir görüntüden ibarettir. Tekrar, daha üst bir düzeyde olmak içindir. Sonuçta asıl mesele sadece gerçeğe varıp orada kalmak değil, o gerçek önünde ne yapılacağına varmaktır (Eroğlu, C., 1968).

Nesneleri araştırmanın en iyi rehberi diyalektik metodolojidir. Formel mantık kökenli yöntemler, yüzeysel ve tek yönlüdür. Nesneyi; devinme ve değişmesiyle, çelişki ve etkileşimiyle, geçmişi ve geleceğiyle, sistem içinde çok yönlü bakışla incelemede en iyi rehber, diyalektik mantık kökenli yöntemlerdir. Ollman'ın deyişiyle, ancak

diyalektiği dans ettirerek, sorun gerçekliğe uygun olarak çözümlenebilir (Özdemir, A., 2015).

2.1.2 Diyalektik Yöntemin Tez İçerisindeki Yeri Ve Kullanımı

Farklı uzmanlık alanlarının farklı mecralarda ve farklı iletişim özelliğiyle şekillenen tasarım ürünleri, hep yapıldığı üzere üretim aşaması ve teknik yeterlilikler, yaratıcı süreçler ya da tüketim aşamaları gibi başlıklara ayrılarak (soyut parçaları bütünden kopartarak) ele alınmasının, akademik anlamda sınırlı bir tasarım algısına neden olduğu ortadadır. Soyut parçalar altında yapılan tasarım incelemelerini, gerçekte her şeyin şu ya da bu şekilde birbirine bağlı (ayrılmaz) ve karşılıklı hareket içinde olduğu bilgisinden yola çıkarak, örneğin masa olarak kullanılan bir nesnenin görüldüğü gibi olması (diğer masalardan farklı olmasının), bu yöndeki seçimler ve nedenleri, yüklenen işlevler vb. olgu, olay ve süreçlerin farklı düzlemlerde yer alan bağıntılar içinde değerlendirilmesi yaşamlarımızı dolduran ve bir hayalet gibi varlığını sürdüren tasarım kavramını daha anlaşılır kılacaktır. Dolayısıyla tasarım kavramını anlama pratiğinin çıkış noktası olarak, tasarım kavramının merkeze alındığı bir yöntemin işe yaramayacağı da gayet açıktır; çünkü ulaşılacak nokta yine o anda görüldüğü gibi algılanan masanın (sınıflandırılan nesnenin) kendisi olacaktır. Doğru yöntem, diyalektik kavrayışla herhangi bir tasarım nesnesini (kavramı değil) merkeze koyarak, bu nesnenin varlık sebebi ve görünüşü, üretim ve tüketim süreçleri ile bunların hepsini etkileyen insan faktörü gibi soyut parçaların, *karşıtların mücadelesi* üzerinden oluşturulan düşünce düzlemine çekilerek tartışıldığı bir tasarım kavrayışına ulaşmaktır. Karşıtların birbirinden soyutlandığı ve birbirinden kopuk ayrı başlıklardan oluşan bir sistematikle ele alınan (egemen akademik söylem) çalışmalar, karşıtlardan birinin var olmadığı durumda diğerinin de var olamayacağını, tüm hareket, değişim ve dönüşümlerin ancak karşıtların mücadelesi ile açıklanabileceğini reddetme cesaretliliğini gösteremese de, hep olduğu gibi görmezden gelmeyi denemektedir (Baran, D., 2016).

Bu çalışmada ise öncelikle diyalektik yönteminin uygulanış maddelerine istinaden, yeniden işlevlendirmenin tasarım süreci; fikrin ortaya çıkışından ürünün ortaya çıkışına kadar olan tüm evreleri teker teker incelenmiştir. Süreç içerisindeki düşünce ve ilkelerin; bağlamlarının, evrimlerinin ve gelişimlerinin nasıl gerçekleştiği hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu bilgi verilirken; bir yapının tasarlanıp inşa edildiği zamandan, tekrar yeni bir tasarımla işlevlendirilme sürecine kadar geçirdiği dönem iki grupta toplanmıştır. Bu dönemler yapıya eski niteliğini kazandıracak olan dönemlerdir. Eski yapı içeriğindeki tüm bilgiyi bu iki süreçte kazanır. Birinci süreç yapının tasarlandığı ve yapıldığı süreç diğeri ise yeniden işlevlendirilmesine kadar olan yaşanmışlık sürecidir. Tüm bu süreçler içerisinde yapı, geçirdiği zamana, tanık olduğu olaylara ve iç ve dış etkilerin yarattığı fiziki değişimlerden oluşan bir bellek edinir. Eski yapının belleğindeki tüm bilgilere, yapının diyalektik yöntemle çözümlenmesiyle ulaşılır. Çünkü mevcut mekan diyalektiğin yasalarının etkisiyle değişime uğrayarak güncel durumuna ulaşır. Tüm bu bilgiler, yeni tasarım için temel bir yol göstericidir. Yeni işlev ve tasarımla yeni bir sürece girecek olan yapı da diyalektik yasalarından mahrum değildir. Var olan mekanın süregelmış bilgisine eklenmiş olan yeni bir bilgidir ve yaşam sürecinin devamıdır. Mimar mekanın içeriğindeki diyalektik yasaların nesne üzerindeki varlığını unutmadan, yeni tasarımı ortaya koymalıdır ki bağlamı koparmadan sürekliliği sağlasın.

Oluşan yeniden işlevlendirme düşüncesinin sonrasında, yeni işlev için yapılacak yeni tasarım, tüm bu sürecin devamı olan bir bakış açısıyla incelenip çözümlenmiştir. Bu yeni süreç, yapının yeni kavram ve biçimlerle ilişkilendirilip tekrar işlevsele dönüştürüleceği, tasarım ve tasarlama eylemini de içerisinde barındıran dönemdir. Öncelikle tasarım sürecinin tüm evreleri incelenmiş, yeniden işlevlendirme ile ilgili yaklaşım kararları ve ilkelerle sentezlenerek genel ilkeler ortaya konulmuştur. Parçadan bütüne yol gösterici bir yeniden işlevlendirmede tasarım süreci tanımlanmıştır. Tüm bu tanım ve açıklamalarla, yeniden işlevlendirmek için tasarlanacak olan mekanın kavramına, biçimlenişine ve bağlamına dair temel bilgilerin hangi aşamalarla nasıl oluştuğu hakkında bilgi verilmiştir.

İncelenen kavram ve süreçlerin çözümlenip tanımlanması sonucunda, sonuç mekanı oluşturarak ifade edecek olanın, eski ve yeninin bir arada oluşundan meydana gelen arakesit alanları olduğu saptamasını yaparken, bu arakesitlerin tasarlanmasındaki düşünce sistemine bir kılavuz oluşturmak için tekrar örnekler üzerinden çözümlemelere gidilmiştir. Bunun için, mekan yine diyalektik yöntemin öngördüğü şekilde öğelere ayrılmıştır ve bu öğelerden oluşmuş arakesitler incelenerek bütüncül sentez tasarım için kılavuz bilgiler edinilmiştir. Örnek olarak verilen yeniden tasarlanmış mekanların içerisindeki dönüşüm, değişim (devrim) ve

elişkiyi yani karşıtların birliğiyle oluşturulmuş bütünü, diyalektik düşünce yardımıyla çözümleyerek bütüne varışa ilişkin açık bir kavrayışa ulaşılmıştır.

Böylelikle, yaratıcı hareketin kaynağı olan diyalektik düşünce yönteminin yol göstericiliğinde, bu arakesitlerin ifade ettiği mekanların nasıl biçimlendikleri, somut örnekler üzerinden açıklanmıştır.

2.2. ESKİ VE YENİ

Eski ve yeni kavramları ne kadar birbirlerine zıt olarak algılandılar da aslında başlangıcı ve sonrasında devam eden süreci tanımlamaktadır. Bir şeyin yeni olabilmesi için önce var olması gerekmektedir. Sonrasında ise yeni olan her şey zamanın etkisiyle eskiyecektir. Nesnelerin yeniden eskiye geçiş süreci değişkendir. Çok genel bir bakış açısıyla nesnenin eski sıfatını alması için fiziksel görünümünün değişmesi veya bir işlevi varsa işlevsel olarak geçerliliğini yitirmesi gerekmektedir. Eski olma durumunun nesne için değer olduğu durumlar vardır. Eski olan nesnenin değeri, yine o nesnenin varoluş süresi, fiziki özellikleri ile bu özelliklerin az bulunur olması ve temsil ettikleri önemli olaylar ve kişiler üzerinden belirlenir.

İşlev içerikli nesne, fiziksel olarak iyi durumda olsa bile sahip olduğu işlevi yerine getirecek daha konforlu ve daha yeni bir nesne ortaya çıktığında artık kullanım önceliğini ve değerini yitirerek eski sıfatını alır. İşlevsel nesnelerin fiziksel eskimesi kullanım şekli ve yoğunluğu ile doğru orantılıdır. Bu nesnelerin fiziksel eskimleri aynı zamanda sağlamlıklarını kullanım özelliklerini etkileyerek işlevsel eskimeyi tetikleyebilir. Eğer nesnenin belli bir işlevi yoksa sadece estetik özellikleri nedeniyle üretilmişse bu nesnenin fiziksel yıpranma süreci daha uzundur. Bu nesneler eskilik sıfatını aldığında, nesnenin estetik nitelikleri ve niceliği doğrultusunda değer kazanırlar.

Mimari mekanlar nesnenin her iki özelliğini birden taşırlar. Bu mekanlar estetik kaygılarla üretilmiş işlevsel görevi olan nesnelerdir. Mimari bir yapının fiziki ve işlevsel özelliklerinin yanında, bulunduğu toplumun geçirdiği tüm süreçlerin tanığı olarak, toplumsal hafızayı canlı tutan bir belge olma özelliği de vardır. Bu mimari yapıların eskilik özelliğine değer katan önemli bir durumdur.

Mimari yapılar, kullanımına ve sürece bağlı olarak eskilik durumundan yok olma durumuna geçebilir. Bu durum, zamanın ve doğanın etkisiyle onu oluşturan ve

özellik katan nesnel öğelerin yok olma sürecidir. Bu yok oluşu durdurmak için eskilik durumunun desteklendiği yeni bir varoluş yaratmak gerekir. Bu noktada yeni mekansal parametreler tekrar yapıya yüklenerek, süreç başa sarılır.

Bu tezde kullanılan “eski” sıfatı yapının ilk ortaya çıktığı ve yeniden işlevlendirme sürecine kadar olan mekana aittir. Eski sıfatı, yapının yeniden işlevlendirme sürecine girene kadar geçen zamanı, bu zamanda edindiği tüm kavramları, yapılan müdahalelerle eklenip çıkarılan tüm mekanları ve bu mekanları oluşturan tüm öğeleri kapsayan bütün bir tanımdır. “Yeni” sıfatı ise, yeniden işlevlendirme ve tasarlama süreci ile yapının yeni kazanacağı kavramlar, mekanlar ve öğeler için kullanılmıştır.

2.3. ARAKESİT

Arakesitin sözlük anlamı; matematik biliminde çizgilerin, yüzeylerin, katı cisimlerin birbirlerine rastladıkları ve kesiştikleri yer olarak tanımlanmıştır (URL-3, 2016). Arakesit, aynı uzamda yan yana gelen iki oluş arasında oluşan etkileşim yüzeyidir. İkisinin de temel özelliklerinin gözlemlendiği, ancak ikisine de ait olmayan özerk bir bölgeyi tanımlayan, nitelik ve niceliği sabit olmayan bağlantılardan oluşan bir alandır.

Tez kapsamında arakesit; planlanıp yapılandırılmasından sonra soyut ve somut varlığını günümüze kadar taşımış olan ilk mekan ve onu oluşturan tüm öğelerle, mekan ve tasarıma dair tüm parametrelerle biçimlendirilip, üretilecek olan yeni öğelerin kesişerek sonuç mekanı ifade eden alanlar olarak tanımlanmıştır. Bu alanlar, yeni ve eski öğelerin fiziksel kesişmesinden oluşurken, eski ile yeni arasındaki kavramsal diyalogu da oluştururlar. Çünkü kişiler mekanı sadece öğelerin somut ilişkisiyle değil, soyut ilişkileriyle beraber algılar. İşte yapıyı oluşturan öğelerden oluşup mekanın tüm fiziksel ve kavramsal algılarının yaratıldığı alanlara arakesitler veya arakesit alanları denmektedir.

2.4 YENİDEN İŞLEVLENDİRME

Yeniden işlevlendirme en basit biçimiyle tanımlanmak istenirse, çeşitli sosyal veya fiziksel değişim ve eskimeler nedeniyle, güncel ihtiyaçlara cevap veremeyen ve işlevselliğini yitirmiş olanın, günün teknik ve sosyal ihtiyaçlarını cevaplayacak

şekilde yeni bir tasarım ve yeni bir işlev ile tekrar toplumsal ve sosyal hayatın içersine sokularak kullanılabilir hale getirilmesi eylemidir.

Yeniden işlevlendirme eylemini mimarlık disiplini içerisinde tanımlayıp çözümlemek için ise, önce mekan kavramını tanımlamak ve sorgulamak gerekir. Mekan kavramı, algılanabilir duyularla sınırlandırılıp tanımlanmış olan uzay parçasıdır. **“Mekân ne salt bir soyutlama ve nesne, ne de sadece somut ve fiziksel bir şeydir. Bütün boyutları ve biçimleriyle, hem kavram hem de gerçekliktir, yani, toplumsaldır. Bu yüzden, ilişkiler ve biçimler bütünüdür. Cansız, sabit, durağan değil, canlı, değişken ve akışkandır. Sürekli diğer mekânlara uzanır ve geri döner, onlarla birleşir ya da çatışır. Bu akışlar, birleşmeler ve çatışmalar farklı zamanlarla olur, bir diğerinin ya da öncekinin üzerine yerleşir ve mevcut mekânı üretir”** (AVAR, A.A., 2009). Çevre, yaşamımızın kabuğunu oluşturan dış dünya ile ilişkimizi somut anlamda biçimlendiren bir etkiye sahip olan mimari mekan (Turgay, O., 2009), insanların birbirleri ve çevreleri ile olan ilişkileriyle düzenlenen, böylece karşıladığı ihtiyaca göre şekillendirilip konumlandırılan ve buna göre tanımlanan bir boşluktur. Tasarlanmış mekan ise dizge ve strüktürle, yani fiziksel (somut) öğelerle oluşturulup sınırlandırılan, insan tarafından organize edilip, tasarlanan ve insanın her türlü ihtiyaçlarını karşılayan, fiziksel düzenlemelerdir. Tasarımcı tasarlanmış olan yapılarda mekanın algısını, algılatmak istediği kavramlar üzerinden, kendi bilgi ve deneyimlerine bağlı olarak sezgisel bir süreç sonunda meydana getirir.

İnsan eliyle yapılmış mekanların zamanla olan etkileşimi, toplumla olan ilişkisi, algılanışı ve bunlara bağlı olarak, canlı, değişken ve akışkan olması o mekânı oluşturan yapının fiziksel öğeleri için de geçerlidir.

Toplumların zamana ve olaylara bağlı olarak, sosyal yapısı, kültürel, ekonomik, politik, teknolojik ve çevresel ortamları değişime uğrar. Bu devinim esnasında varlığını sürdüren yapıların toplum tarafından algılanmasında ve kullanımında da değişimler olur. Tüm bu süreç yapıyı fiziksel olarak doğrudan etkiler. Yapının fiziksel öğeleri ve kurgusal yapısı zamanın etkisiyle yıpranmaya ve kullanım ihtiyaçlarının farklılaşmasıyla değişime ve dönüşüme uğrar. Bu fiziksel değişim ve dönüşümler bilinçli ve sistemli bir müdahale şeklinde ilerlemediğinde yapı fiziksel olarak yıpranır. Bu süreçte yapı eğer bu sürekli devinime ayak uyduramaz ve ihtiyaçlara cevap veremez hale gelirse sosyal toplumdaki koparak var olduğu toplumun gerisinde kalır. Bu geride kalış, toplumun ihtiyaçlarını karşılayamadığı süreç içerisinde ivme kazanır. Böylece yapı, içinde bulunduğu toplumu etkileyen zaman ve dinamiklerine

ayak uyduramaz olur. Hatta belli bir noktada artık zaman olgusu yapı için sadece fiziksel bir yıpranma etkisi halini alır. Böylece toplumun belleğindeki sahip olduğu kavramsal algısından soyutlanan yapı, bellekteki canlılığını yitirir. Artık toplum tarafından deneyimlerle tecrübe edilip anlamlandırılmayan mekanlar, ilk tasarlandığındaki kavramını, zaman içerisinde, değişip çeşitlenerek şekillendirdiği anlamını ve içerisinde bulunduğu toplumun belleğindeki yerini kaybeder. Artık mevcut yapı biçim değiştiren, başka mekânlara doğru akmakta olan ve dönüşen bir oluşum (Kurtar,S.,2012) olmaktan çıkarak kent çevresini oluşturan fiziksel bir kontür olarak algılanır. Toplumsal algıdaki önceliklerini yitirir.

Fiziksel kullanılabilirliğini ve kavramsal içeriğini yitirerek yok oluş sürecine girmiş veya bu sürece girmesi istenmeyen, toplumların sosyal ve kültürel yapısında önemli bir niteliği olan yapıların tekrar canlı, değişken, topluma, zamana ve değişime uyum sağlayan, deneyimlenen, anlamlandırılan ve algılanan bir mekan haline getirilmesi için yapılan müdahaleye “yeniden işlevlendirme” denir. Yeniden işlevlendirmenin temel amacı, yapıların tüm bu süreç esnasında ve sonrasında öz ruhu’nu (genus loci) kaybetmeden, süregelen zaman içerisinde kazanmış olduğu tüm değerleri yansıtarak tarihsel sürekliliğin içerisine tekrar dahil olmasını sağlamaktır. Bunun için, yaşayan, değişen, üreten ve ürettiren yapısına kavuşturacak, güncel ihtiyaçları karşılayacak, zamanın değerlerine ve tasarım anlayışına uygun yapısal müdahalelerde bulunmak gerekmektedir.

2.4.1. Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesini Gerektiren Nedenler

Yapıların yeniden işlevlendirilmesini gerektiren nedenler aynı zamanda yapıya eskilik sıfatını da kazandırır. Yapının var olduğu günden yeniden işlevlendirilmesine kadar ki süreçte, bulunduğu toplumun başından geçmiş olaylar ve bunların etkisiyle yaşadığı kavramsal ve fiziksel değişimler ile zamanın yıpratıcı etkisi yapıya değer kazandıracak olan eski sıfatına ait bilgilerin oluşmasını sağlamaktadır.

2.4.1.1. Toplumun Sosyal Yapısındaki Değişimlerin Etken Olduğu Nedenler

Zamana ve etkilerine bağlı olarak toplum sürekli değişir ve dönüşür. Yani toplumlar sürekli nitelik ve nicelik olarak hareket halindedir. Toplumların sosyal, kültürel, ve ekonomik yapısındaki hareketlilik toplumun demografik yapısıyla birebir etkileşim içerisinde. Toplumun bir arada bulunmasını sağlayan tüm etkenleri referans

olarak, insanlar tarafından tasarlanıp biçimlendirilen ve fiziksel çevreyi oluşturan mimari mekanlar da toplumun bu iç dinamiklerinden ve hareketli halinden etkilenir.

Mimari mekanlar, yapıldıkları dönemin toplumsal yapısını ve özelliklerini içerisinde barındıran, tarih boyunca geçirdikleri tüm toplumsal olayların tanığı olan ve bu nedenle toplumun hafızasını canlı tutan bir belge niteliği taşırlar. Bireyler toplum olarak yaşamak istedikleri kültürel birlikteliklerini, ortak geçmişlerini korumak, hatırlamak ve bu geçmişi geleceğe taşıyarak ortak bir kültürel birlik sağlamak isterler. Her kuşak, kendisinden önce gelmiş geçmiş kuşakların yaşayış ve düşüncelerine bir yandan bağlı kalmak, bir yandan da bağlarını koparmak zorundadır. Kuşaklar, bugünkü toplum, geçmişteki toplumlarla ister istemez karşılıklı etki-tepki içinde bulunarak gelişir. Bu nedenle geçmişin bilgilerini taşıyan tüm bu yapılar zamanın sosyal, kültürel, ekonomik, durumuna uyum sağlayacak bir şekilde tasarlanarak sosyal yaşam içerisinde yerini almalıdırlar.

Mekânın dönüşümü bireysel varoluşun, toplumun, iktidarın ve dolayısıyla tüm yaşamın dönüşümüdür (Kurtar,S.,2012).

2.4.1.1.1 Sosyo-Kültürel Nedenler

Süregelen zamanda toplumun içerisinde bulunduğu sosyal-kültürel yapı birçok faktöre bağlı olarak değişime uğrar. Bu değişimler bireylerin düşünce yapısında ve değer yargılarında farklılaşmalara neden olur.

Tüm bu değişim ve dönüşümler, insan ihtiyaçlarını belirleyerek üretim ve tüketim yapılanmasını, toplumsal alışkanlık ve algıyı biçimlendirir. Toplumda yeni sosyal sınıflar ve yeni yaşam tarzları oluşmasına neden olur. Bu yeni yapılanmalar kentin kültürel çekirdeğini ve kimlik oluşumunun temel taşı olan tarihi yapılara ve tarihi çevreye bakış açısının yanı sıra müdahale biçimlerini de şekillendirir. Günümüzde sosyal toplumlar bu yapıları, kendi algısı ve kültürel iç yapısı doğrultusunda modern toplumun önemli bir parçası haline getirmek, sosyal yaşamının içerisine sokmak için yeniden işlevlendirme yoluna girerler. Yani seçilen işlev ve yapılan müdahalenin üslubu bu toplumun kültürel içeriğiyle de doğru orantılıdır.

Örneğin; günümüz Türkiye'sinde ön plana çıkmış olan ve ilgi gören Osmanlı döneminin sosyo-kültürel yaşam şekli, dönemin yapılarının tekrar ön plana çıkarak günümüz sosyal yaşamının içerisine dahil edilmesine neden olmuştur. Bu süreçte

güncel işlevini yitirmiş ve kullanılamaz halde gelmiş birçok Osmanlı yapısı günümüz koşullarına göre restore edilerek işlev verilmiştir. Sonuçta, insanlar bu mekanları farklı bir işlevle kullanıyor olsalar bile mekan aracılığıyla geçmiş ile fiziksel bir etkileşime geçerek, duygusal bir bağ kurarlar. Bu bağ bireyleri toplumun bir parçası olarak hissetmesini sağlarken kültürel geçmişine dair bilgiyi de hafızalarda canlı tutar.

2.4.1.1.2 Sosyo-Ekonomik Nedenler

Global ekonomik sistemin içerisine girmiş olan toplumlar devinim halindeki bu sisteme ayak uydurmak için sürekli değişim içerisindedirler. Üretime ve tüketime dayalı olan ekonomi bu nedenle devamlı büyüyen ve değişen kent yapısına da neden olur. Tüm bu sosyo-ekonomik değişimlerin en önemli fiziksel tanığı ise kenti oluşturan yapılardır. Sadece tanıklık değil bu değişimlerden doğrudan etkilendikleri için bu dönümlere dair bilgileri de geleceğe taşırlar.

Ekonominin bu değişkenliği, toplumları biçimlendiren kapitali yaratma ve kullanım şekli; yaşam mekanlarının çevresini, mekan algısını ve de kullanım şekillerini de değiştirir. Bu nedenle değişen, büyüyen ve yenilenen düzene karşılık, yaşam alanlarının merkezini oluşturan, toplumu bir arada tutacak olan ortak bellek ve kimliğin oluşmasına yardımcı olan tarihi yapı ve yapı gurupları toplumsal önemine göre sosyal yaşamın içerisinde yerlerini bulurlar. Bu noktada bu yapılar, toplum belleğindeki algısına, kimlik oluşumundaki yerine, yapısal ve işlevsel özelliklerine göre bir hiyerarşi içerisine sokulurlar. Bu hiyerarşide en üst sırada bulunan birinci dereceden anıt yapılar dışında kalan, varlığıyla toplumun yaşam alanlarına bir kimlik ve hafıza oluşturan yapıların varlığını sürdürebilmesi için kapital çarkın içerisinde bir yer bulması gerekmektedir. Bu tip yapıların, zamanın fiziksel etkilerine karşı koyacak periyodik bakımını sağlamak, güncel ihtiyaçları karşılayacak şekilde altyapı sistemlerini şekillendirmek gibi kendi ekonomik ihtiyaçlarını karşılar durumda olmaları gerekir. Bunu da güncel toplumla iletişimini koparmadan kültürel sürekliliği sağlayıp sosyal yaşamın içerisinde bulunarak yapabilirler. Tüm bu gereksinim ve ihtiyaçları karşılayıp güncel ihtiyaçlarla şekillenmiş yaşam alanları içerisinde varlığını sürdürmesi için en ekonomik yöntem yapının yeni bir işlev ile dönüştürülmesidir.

Büyüyen nüfus ve değişen demografik yapı şehirlerin büyümesine ve yaşam alanlarının kent çevresine doğru genişlemesine neden olur. Kent çevresine genişleyerek dağılan bu yaşam alanlarına karşılık toplumun bulundukları kente ve

kültürüne aidiyet duygusunu bu eski şehir merkezleri yaşatır. Çünkü bu eski kent merkezleri toplumun geçmişten günümüze gelen tüm yaşanmışlıklarının ve kültürünün oluşturduğu ruha (genius loci) sahiptir. Bireyler bu alanlarda sosyal yaşama katılarak, kendini ortak kültürle ve geçmişle ilişkilendirir böylece topluma ve kente karşı aidiyet hissederler. Bu nedenle merkezde kalan, sosyo-kültürel birliktelik için bir referans ve belge oluşturan yapı ve yapı gruplarının bulunduğu alanlar, zamanla sosyal yaşamın sürdürüldüğü ticari alanlar olarak öncelikli değişime uğrar ve değer kazanır. Tarihsel ve kültürel geçmişi ve birikimi yansıtan bu yapılar ve bu yapıların oluşturduğu çevre, sadece bulundukları toplumun değil diğer toplumlarında ilgisini çekerek bir prestij göstergesi olurlar. Ait olduğu topluma tarihsel ve kültürel geçmişlerini anımsatmasının yanı sıra diğer toplumlara da farklı ve özgün kültürel ortamı yaşatması nedeniyle rant değeri yüksek bu mekanlar, sosyal kullanım alanları içerisinde lüks bir ürün olarak ortaya çıkarlar. Sonuçta önemli bir artı ekonomik girdi oluştururlar.

İstanbul bu gelişim ve dönüşümün en önemli örneklerindendir. Son on yılda gelişen ve büyüyen demografik ve ekonomik yapısı sonucunda, eskiden değer görmeyen şehrin merkezindeki tarihi yapılar ve yapı gruplarının bulunduğu çevreler önem kazanmaya başlamıştır. Bu önem bu alanları bir rant haline getirmiştir. Rayiçleri yükselen bu yapıların el değiştirmesiyle öncelikle bulundukları çevrenin sosyal yapısı değişmiş sonrasında bu sosyal yapıya ayak uydurması için değişim ve dönüşüm projeleri tasarlanıp uygulamaya konmuştur. Örneğin, eski İstanbul'u tanımlayan ve şehrin karakteristik yapısının önemli belgelerinden olan "Sulukule, Ayvansaray, Fener-Balat veya Tarlabası" gibi mahalleler tüm bu gelişmeler sonucu büyük rantlarla tamamıyla el değiştirmiştir. Bu bölgelerden Tarlabası bulunduğu konum dolayısıyla tamamen ticari bir alan olarak yeni bir işlev üzerinden tekrar planlanarak restore edilmektedir. Bu çalışmanın ana konusu olan yeniden işlevlendirme ve tasarım kriterleri doğrultusunda eski olanla yeni olacak arasındaki diyalogun doğru analiz edilip, tasarıma dair en yanlış kararların alınması bir sorundur. Bu sorun yeni işlevle restore edilip sosyal yaşamın içerisine sokulmaya çalışılan Tarlabası örneğinde tüm hatalarıyla gözle görülür derecede ön plandadır. Geçmişte Levanten ve gayri müslümlerin yaşam alanı olan (Resim 2.1.) sonrasında ise toplumun ekonomik değişimlerinin etkisiyle uzun süre şehrin en yoksul insanların yaşadığı, suç oranı yüksek bir muhit olan Tarlabası (Resim 2.2.), İstanbul'un karakteristik dar ara sokaklarını oluşturan 2 ila 3 katlı kagir, cumbalı sıra evlerden oluşan ve mahalle kültürünü içinde barındıran bir muhit olarak toplumsal bellekte yer edinmiştir. Yeni Tarlabası ise "hayata dönüş ve bir zamanlar Tarlabası

konseptiyle” geçmişindeki bu ikinci dönemi yok sayarak soylulaştırma projesine dönüşmüştür. Bu noktada toplumun kültürel ve ekonomik geçmişine ait bir bilgiyi yok etme düşüncesine gidilmiştir. Halbuki burada doğru olan, geçmişe ait tüm bu süreçler arasında yeni tasarım müdahaleleriyle arakesitler oluşturarak toplum nezdinde hafızaları canlı tutacak bir yaratıcı sonuç elde etmek olmalıydı.

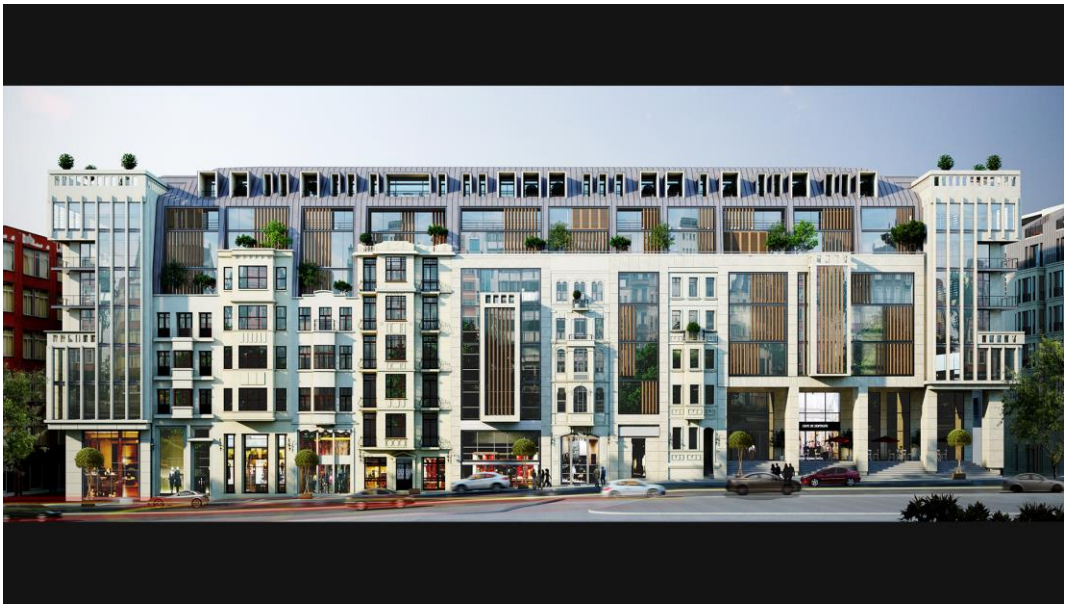
Ekonomik kaygılar dinamiğinde Tarlabası'nın geleneksel yapılarına yapılacak olan eklentiler ve tasarım müdahaleleri, İstanbul'un 2 ila 3 katlı, cumbalı, sıra evlerden oluşan mahalle görüntüsü tamamen değiştirecektir. Böylece ortaya çıkan yeni Tarlabası, toplumun geçmişine ve kültürüne dair bilgilerini değiştirerek bu bilgileri geleceğe yanlış olarak taşıyacaktı (Resim 2.3).

Resim 2.1 1930-50 Arası Tarlabası
(URL-1)

Resim 2.2 1980-2010 Arası Tarlabası
(URL-2)

Resim 2.3 Tarlabası 360 projesinin üç boyutlu görseli (URL-3)

Başka bir ekonomik neden ise, bu yapıların bulunduğu alanların arsa rant değerlerinin yüksekliği ve sosyal yaşamın yoğunluğundan dolayı çalışma imkanlarının zorluğudur. Bu zorluktan dolayı bulundurulursa, eski yapıyı yıkıp yeni bir yapı yapmanın maliyeti, eski bir yapıyı restore edip yeni işleve göre yapılandırmadan çok daha masraflı olmaktadır. Bu durumda eski yapıyı yıkıp kaldırmak bile büyük bir enerji, zaman ve malzeme sarfiyatıdır ki bu da mevcut yapının yeniden işlevlendirilmesine neden olan ekonomik nedenler arasında sayılabilecek bir noktadır.

2.4.1.2 Yapının Niteliksel Değişimlerinin Etken Olduğu Nedenler

Yapının niteliksel değişimlerini algılayıp değerlendirebilmek için, yapıldığı dönemden güncele kadar geçirdiği sürece bakmak gerekir.

Yapı, öncelikle var olduğu toplumun, tasarlanıp inşa edildiği zamanki sosyolojik ve kültürel yapısının fiziksel bir belgesidir. Temel ve birincil fiziksel niteliklerini bu dönemden alır. Yani ortaya çıkan yapı döneminin sosyal ve kültürel yapısına uygun bir tasarım anlayışıyla tasarlanıp işlevlendirilir. Tasarımcı tasarladığı mekanlarda algılatmak istediği kavramları zamanın estetik anlayışına uygun yapısal elemanlarla ifade ederken, altyapı ve teknolojik donanımı bütünüyle güncel ihtiyaca ve işlevselliğe cevap verecek şekilde çağının en yüksek strüktürel çözümleriyle yapılandırır. Sonrasında yapı günümüze kadar geçirdiği ikincil bir sürece girer. Bu süreç toplumun ihtiyaçlarının, sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik değişimlerin olduğu ve bunların yapıya fiziksel ve kavramsal değişim olarak yansıdığı bir süreçtir. Yani toplumun yaşadığı süreçlerle olan etkileşimi fiziksel içeriğine yansıyarak somut belge ve bilgi birikimini kazanır. Yapının ve içinde bulunduğu toplumun niceliksel değişimleri niteliğine, niteliksel değişimleri de niceliğine etki eder. Bu etkileşimler yapıya da aynı döngüde yansır. Yani toplumun yapıyla ilgili kavramsal algısı, yapısal şekil ve biçimlerini değiştirmelerine neden olduğu gibi kullanılabilirliğini de etkiler. Kullanımdaki tüm bu değişimler ise yapıyla ilgili toplumsal algıyı tekrar şekillendirir. Bu döngü ile yapısal yıpranma zamanla üst üste binerek çoğalacaktır. Bu noktada yapı üçüncü bir sürece girer. Bu süreçte yapı ya ihtiyaçlara karşılık veremeyerek terk edilip yok olmaya bırakılacak ya da sosyal ve gündelik toplumun içerisine sokularak fiziksel bakımını ve düzenlemelerini karşılayacak kapitali sağlayacak bir işlev ve tasarımla tekrar kullanılabilir hale getirilecektir.

Yapının niteliklerinin değişimlerini, fonksiyonel ve fiziksel değişimleri olarak iki ana başlıkta toplayabiliriz Bu niteliksel değişiklikler, sosyal nedenlerle beraber bir bütün olarak, yapının yeniden işlevlendirme sürecine girmesine neden olan etkenlerdir.

2.4.1.2.1. Fonksiyonel Niteliklerinin Etken Olduğu Nedenler

Yapının temel ve fiziksel tüm niteliklerini kazandığı birinci süreçten sonra girdiğı ikinci süreç, bulunduğu dönemin ihtiyaçlarını karşılamak için yapının fiziksel niteliklerinin evrime uğradığı süreç olarak tanımlanır. Bu süreçte dönüşüm için yapılan müdahaleler, bilinçli ve sistemli yapılmadığında yapının fiziksel deformasyonuna neden olur. Sonrasında da yeteri kadar ihtiyaca cevap veremez hale gelir. Yapı, eğer ilk işlevine devam ediyorsa bile zamanla gelişen altyapı ve teknolojik ihtiyaçları karşılayamayacaktır. Mevcut yapı, zamanla gelişen ve çeşitlenen altyapı ve teknoloji için artık yeterli fiziki alanlar yaratamaz. Bunun sonucunda fonksiyonel bir çözüm sağlayamayıp işlevin gerektirdiğı güncel donanımı karşılayamaz hale gelir. Böylece yapı, üreten ve ürettiren bir mekan olmaktan çıkar. Bu açıdan, günümüz teknolojisinin hızına bağılı ihtiyaçlar nedeniyle yapıların fonksiyonel eskimleri fiziksel eskimesinden daha hızlıdır. Bu noktada da fonksiyonel eskimenin fiziksel eskimeye temel oluşturduğu sonucu çıkabilir.

Yapılar tasarlandığı dönemdeki işlevini, değişen toplum düzeni, kültürel yaşam veya teknolojik gelişmeler ve buna bağılı ihtiyaçlar nedeniyle yitirebilirler. Yapıların zamana bağılı geçirdiğı değişim ve dönüşüm sürecinde yok olan işlev yerine başka bir işleve geçiş yapmadığı zaman yapı kullanım dışı kalır. Bu süreç değişimin hızına ve şekline bağılı olarak çok hızlı olabildiğı gibi sürece yayılarak da gerçekleşebilir. Örneğin, Cumhuriyetin ilanından sonra tekke ve zaviyelerin kapatılması bu işleve hizmet eden yapıların bir anda işlevsiz kalmasına neden olmuştur. Bunun yanında ticaret yollarının ve şekillerinin değişmesi kervansarayları zamanla işlevsiz bırakmıştır.

Yapılar, güncel ihtiyaçları karşılayacak altyapı ve mekansal çözümlemeler konusunda yetersiz veya işlevlerini tamamen yitirmiş olabilirler. Bu tip yapılar, eğer toplumun kültürel geçmişinin bir parçası olup, toplumsal belleğı oluşturan bir belge niteliğı taşıyorlarsa, yaşanan kentin veya kasabanın bir parçası olmaya devam etmeleri gerekmektedir. Bu nedenle bu tip yapıların tarihsel ve algısal sürekliliğı için, zamanının mekanik ve teknolojik altyapılarıyla, ya mevcut olan işlevin günceli yakalaması sağlanır ya da çağın kavramsal algısını taşıyan bir tasarım konsepti ve

ihtiyacı karşılayacak yeni mekansal çözümler ile müdahale edilerek yeni bir işlev kazandırılır. Ayrıca geçirdiği tüm bu fonksiyonel değişimler toplumun geçirdiği belli dönemleri ve o dönemin ihtiyaçlarına ait bilgileri de taşıdığından yapının eskilik değeri içerisinde bir değere sahiptir ve toplumun hafızasının bir parçasıdır. Bu nedenle yapılarda gerek işlev seçiminde gerekse tasarım müdahalelerinde yapıya ait eski fonksiyonları göz önünde bulundurmak gereklidir.

2.4.1.2.2. Fiziksel Niteliklerinin Etkin Olduğu Nedenler

Yapılar, zaman içerisinde dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için yapılan bilinçsiz ve sistemsiz müdahalelerin yanı sıra zamana ve doğa koşullarına bağlı olarak fiziksel ve kimyasal bozulmalar yaşar.

Yapıların inşa edildikleri andan itibaren eskime süreci başlar. Bu süreç, işlevselliğini sürdürdüğü ve buna uygun periyodik bakımları yapıldığı sürece minimum düzeydedir. Fakat yine de dönemin altyapı ve mekansal ihtiyacını karşılamak için yapılan müdahaleler yapıyı zamanla yıpratacaktır. Sonuç olarak da yapı, işlevsel durumu yeterli olamadığında kullanım önceliğini yitirecek hatta terk edilecektir. Kendi haline bırakılan yapıların eskime ve yıpranma hızları artar. Ayrıca hava koşulları ve deprem gibi yıkıcı doğa olayları, yangın, vandalizm veya etrafında yapılan yeni inşaatların etkisi de yapının strüktürel olarak yıpranmasına ve kullanım amacıyla insanların bu yapıyı tercih etmemelerine neden olur. Hatta işlevi yerine getirse bile tehlike arz ettiği için terk edilmesiyle sonuçlanabilir. Bu süreç yapının yıkılıp yok olmasına kadar gider. Bu noktaya gelmemesi istenen, toplum için önemi ve değeri olan yapılar restore edilerek sağlamlaştırılır. Yapının tüm bu fiziksel yıpranma sürecini başa alması için strüktürel sağlamlaştırma yapılmalı, tüm mekanik ve teknolojik altyapı yenilenmeli, yeni mekansal çözümler ve kavramlarla tasarımlar yapılarak yeni bir işlev veya mevcut işlevin devamı sağlanmalıdır. Bunu yaparken de geçirdiği tüm fiziksel değişimler göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü bu değişimler bazen toplumun hafızasında bir yere sahip olabilir ve bir belge olarak saklanması gerekebilir. Bu nedenle geçmişe dair biçimler ve yenilerin yardımıyla arakesit alanları yaratarak geçmişten günümüze bütüncül bir anlamı olan tasarımlar ortaya çıkartılmalıdır.

2.5. TASARIM / TASARIM SÜRECİ NEDİR

Tasarım, düşünsel bir yaratma eylemidir. Birbiriyle etkileşim halinde olan birçok mesleki disiplinin, görsel ve işitsel sanatların ve hatta bazı soyut yapıların kurgulanmasında, kendine özgü bilgi ve işleyişi olan bir eylem olarak tanımlanır. Bu tanıma göre tasarım; ortaya konulan problemin çeşitli veriler ışığında, bilimsel sistemi referans alan sezgisel bir problem çözme etkinliğidir. Bu sebeple; ister rasyonel, ister sezgisel yaklaşım olsun; her ikisinde de problem çözme etkinliğinin; bilgi problemi çerçevesine oturtulması gereklidir (Apaydın Başa, B., 2007). Bu nedenle tasarımı bir süreç olarak tanımlamak daha doğrudur. Problemin ortaya konulmasından çözüme kadar olan süreç, bilginin ve bilimsel verilerin sezgiler yardımıyla yani “bilişsel” bir yaklaşımla çözümlenme süresidir.

Tasarım prensiplerinin genel bir bilimsel sistemi olsa dahi, tasarım probleminin tek bir doğrusu ve belirli sistematik bir çözüm yolu olduğunu düşünmek oldukça yetersiz bir bakış açısı olur. Tasarım problemlerinin çözüm süreci değişken olduğu gibi, varılmak istenilen sonuçta değişiklik gösterebilir. Tasarım prensiplerinin oluşturduğu genel referans noktaları doğrultusunda tasarımcı, her problemin sonucuna varmak için tüm süreci kendi bilgi birikimi ve yaratıcılığına başvurarak çözümler ve kendine özgü bir üslupla ortaya koymalıdır. Tasarım tanımının içerisinde bulunan öz ise özgün yaratıcılıktır. Sadece sonuç değil süreç içinde özgün yaratıcılıktan bahsetmek gerekmektedir.

Tasarım sürecinde; soru ve sentezlerle problemleri tanımlama ve çözümleme aşaması, ortaya atılan her problemin başka bir problemi doğurmasına ve hatta problemlerin çeşitli kombinasyonları sonucunda farklı sorular sorulmasına neden olur.

Tasarım sürecinin başlangıcında, tasarımcı var olan veriler üzerinden yaratıcı düşünce sürecini başlatmak amaçlı tanımladığı problemleri, analiz ve sentezler yoluyla çözümlerken, istediği algıyı yaratmak için bir kavram ortaya koyması gerekmektedir. Bu süreçte tasarımcı kendine özgün bir kavram yakalayıp devamında da bu ana kavramı, tasarımı yönlendirecek bir çıkış noktası haline getirir. Bu soyutun somuta dönüşmesinden önceki son aşamadır. Tüm bu süreç sadece zihnin sistematik düşünce yapısıyla değil bilgi birikimi, duygu ve imgelem gibi yetilerin bağlamları sonucunda ilerler.

Kavram(konsept), başlangıç çizgisini belirleyeceği gibi sonuca giden yolu yönlendiren bir çizgidir. Süreç içerisindeki parçaları ve sonucu birbirine bağlar ve tasarımı bir bağlama oturtur.

Bağlamı oluşturacak olan kavramların oluşturduğu imgeler ile bir imgelem yaratan tasarımcı, mekanın yapısal düzeni ve tasarım prensiplerinden doğan bilgiler ve mekan kurgusunu oluşturan öğeleri belli ilkeler doğrultusunda geliştiren çizim ve eskizlerin yardımıyla somut olana dönüştürür.

Tasarımcı, tasarlama eylemi boyunca yapısal ve mekansal kurguyu oluşturmak ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için tasarımın genel prensiplerinden ve kendi bilgi birikiminden yararlanmaktadır. Bu bilgi ve prensipler tasarımcının yaratmak istediği mekan algısını kullanıcıya yansıtmada temel oluşturur.

Tasarımcı, soyut olanı somut olana dönüştürdüğü “tasarımın biçimlenme sürecinde” geçmişinden gelen bilgi ve düşünme sistemi ile oluşturduğu kendine özgü yöntem veya üslupla yapısal biçimleri oluşturur.

Bu bağlamda tasarım, sonuç-biçim ilişkisi değil, bir süreç sonucunda yaratıcı ve işlevsel olana ulaşmaktır. Somut olarak ortaya çıkan tasarım, tasarımcının kullanıcıya algılatmak istenileni algılayabilmesi ve kullanılabilmesi ile kalıcı ve etkileyici olan sonuca varır.

Tasarım süreci devinimseldir. Zamanla yeni ihtiyaçlar yeni teknolojiler ve buna bağlı yeni istekler ortaya çıktıkça yeni problemler ve tasarlanması gereken yeni çözüm yolları ortaya çıkar.

2.5.1 YENİDEN İŞLEVLENDİRMEDE TASARIM SÜRECİ

Bir mekanı tasarlarlarken geçirilen tasarım sürecini, Aksoy; Sorun belirleme, bilgi toplama, çözümleme, tasarım kararları, amaç belirleme, birleşim, değerlendirme, geliştirme ve tasarım ürünü başlıkları altında toplamış, tüm bu başlıklar altında oluşturulan soru ve sentezlerle tasarım ürününe ulaşmayı, tasarımın temel süreci olarak belirlemiştir (Şekil 2.1).

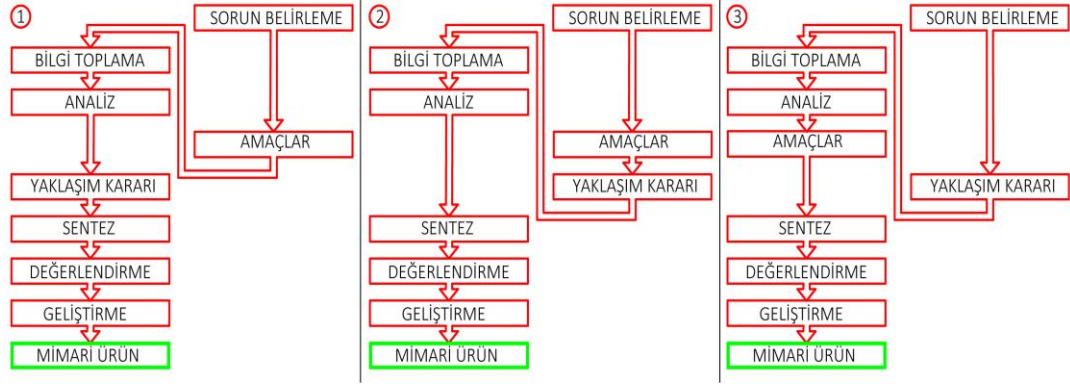
Şekil 2.1 Aksoy'un Tasarım Süreci Seması. Saydam Kutu Süreci (Velioğlu, A., 1992)

Velioğlu ise Aksoy'un bu tasarım sürecini referans alarak tasarımcılara sorduğu sorular ile örnek aldığı bazı tasarımların izlenmesi sonucunda genel tasarım sürecinden ayrı bir “ tarihi çerçevede tasarım süreci” modeli oluşturmuştur (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 Aksoy'un Tarihi Çevre İçerisinde Tasarım Süreci- Modeli (Velioğlu, A., 1992)

Bu iki süreç arasındaki fark, amaç belirleme ile sentez arasında oluşan “ yaklaşım karar verme” olarak yeni bir adımın yer almış olmasıdır. Tasarımcıların, sorulara verdikleri yanıtlardan “yaklaşım türünü” ayrı bir başlık olarak belirtmeleri ile bu kararın tasarım süreci içerisinde ayrı bir aşama olarak ele alındığı vurgulanmıştır. Velioğlu, bu tasarım süreci modellerini tasarımcıların kendi tasarım yöntemlerine göre üç şekilde oluşturmuştur (Şekil 2.3).

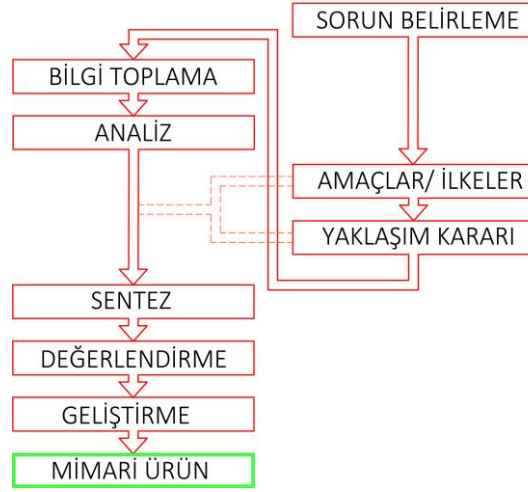

Şekil 2.3. Velioğlu'nun Oluşturduğu, Tasarımcıların Tasarım Yöntemlerine Göre Üçe Ayırdığı “Tarihi Çevre İçerisinde Tasarım Süreci Modelleri” (Velioğlu, A., 1992)

Tasarım sürecinin bütününde her bir süreç birbirleriyle dönüşümlü bir ilişki içersindedir. Sentez sürecindeki bilgi ve analizler ilkeler ve yaklaşım kararlarıyla sentezlenirken somut biçimlere giden yolda tekrar bir problem olarak geri dönebilir veya kavramlardan doğan biçimlerin değerlendirilip gelişmesi sırasında algı ve uygulamaya dair yeni problemler tanımlanabilir.

Velioğlu'nun oluşturduğu “tarihi çevre içerisinde tasarım süreci modellerini” inceleyecek olursak, yeniden işlevlendirilecek mekanlar içinde tasarım sürecinin aynı modeller üzerinden şekillenebileceği görülebilir. Yeniden işlevlendirmedeki tasarımın temel problemi “eskiyle yeninin” gerilimli ilişkisini çözümlenektir. Somuta ulaşma süreci içerisinde karşılaşılan eski ve yeni kavramlarının ve öğelerinin ilişkileri, kesişimleri veya çatışmalarından oluşan arakesitlerin bir problem olarak çözümü için diyalektik yöntemlere başvurarak yaratıcı ve özgün olana ulaşılabilir. Bu iki zıttı içerisinde barındıran fakat her ikisi de olamayan sentez tasarıma varmak için her problemde veriler teker teker incelenip ilişkileri ve hareketleri bütün içerisinde çözümlenir önemli olan noktalar ortaya çıkartılarak bunlar arasında kurulacak yeni ilişkilerle bir sonuca varılır.

Bu kılavuz düşünceden yola çıkarak oluşturulan yeniden işlevlendirmede tasarım süreci modelinin aşamaları; “Sorun /problem belirleme, Bilgi toplama, Analiz, Amaçlar/ İlkeler, Yaklaşım karar verme, Sentez (Birleşim), Değerlendirme ve Gelişme, Mimari ürün” şeklinde olabilir (Şekil 2.4).

Şekil 2.4 Yeniden İşlevlendirmede Tasarım Süreci Modeli

2.5.1.1. Sorun /Problem Belirleme

Tasarım süreci, yaratıcı düşüncüyü başlatacak olan problemlerin belirlenmesi ve doğru soruların sorulmasıyla başlar. Bu soru ve problemlerin bir kısmı, toplanan bilgiler ve bu bilgilerin analizleri sonucunda cevaplanırken, bir yandan da bu cevaplar yeni problemlerin tanımlanmasına öncülük eder. Dolayısıyla problemlerin tanımlanması ve doğru soruların sorulması ile bunların çözümü için bilgi edinmek, tez ve antitezlerden sentezlere varmak tasarım sürecinin tamamını kapsayan bir etkinliktir.

Tasarım problemleri, hedeflediği sonuçlara bağlı olarak “açık uçlu” ve “kapalı uçlu” olarak ikiye ayrılmıştır. Tek bir doğrunun varılacak hedef olarak seçildiği kapalı uçlu problemlerde sonuç, problem çözme sürecini de etkilemektedir. Açık uçlu problemlerde ise problemin başlangıçta iyi bilinemez olması durumu söz konusudur. Kapalı uçlu problemlerde tasarımcı, analiz ağırlıklı bir çözüm süreci izlerken; açık uçlu problemlerde sentez ağırlıklı bir çözüm süreci izlemektedir (Turgay, O., 2009).

Yeniden işlevlendirilecek yapıların tasarım sürecinde, korunması gerekli eski yapının varlığı ile yeni bir tasarımın söz konusu olması hem “kapalı uçlu” hem de “açık uçlu” problemlerin tanımlanmasına neden olur.

Bu süreçte eski yapıyı ve ruhunu tasarımın içerisine taşımayı amaçlayan öncelikli soruların sorulması gerekmektedir. Bu amacı belli sorular, kapalı uçlu sorular olduğundan, gerekli bilgiler toplandıktan sonra tecrübe ve genel ilkeler

doğrultusunda analizler yapılarak çeşitli cevaplara ulaşılır. İlerleyen süreçte yeni işlev için gerekli yeni tasarımları şekillendirecek olan sorular tasarım sürecine katılır. Eski mekana dair elde bulunan çözümler aynı zamanda yeni tasarımların oluşmasına yardımcı olacak açık uçlu problemlerin ortaya çıkmasını sağlayan etkenlerdendir. Bu süreçte, eski ve yeninin oluşturacağı tüm arakesitlerin, nasıl, ne kadar, hangi alanlarda olacağı, yeni problemler olarak tanımlanır. Bu tanımlanan problemlerin çözümleri arakesitlerin biçimlenişinde yaratıcı ve özgün tasarımların doğmasına neden olur. Tasarımcı, bu süreçte oluşacak problemin bilinmezliği ve özgünlüğü nedeniyle sentez ağırlıklı diyalektik yöntemlerle yaratıcı çözüme ulaşır.

Tarihi yapılar, yapılışından günümüze tanık olduğu tüm olaylar, geçirdiği tüm dönemler ve fiziksel müdahalelerle bir bellek ve kimlik oluşturmuştur. Tasarımın öncelikli problemi; toplumsal hafızada yer edinmiş, ait olduğu toplumun değerlerinin somut bir simgesi olan yapılara ne şekilde müdahale edileceğidir. Bu problemin çözüm ise yapının geçmişten günümüze kadar olan sosyal konumu, fiziksel yapısı ve öyküsü ile yeni eklenecekler arasında bağlam oluşturacak özgün arakesitler yaratmak ve bütüncül tasarımı ortaya koymaktır.

Bu nedenlerden dolayı, yeniden işlevlendirilecek yapılarda eski yapıyı ve ruhunu tasarımın içersine taşımayı amaçlayan birincil problemler bellidir. Öncelikle yapı eğer eski işlevini sürdürmeyecekse ilk problem buradan doğar. Sorulan ilk soru; “Yapıya uygun en doğru işlev nedir?” sorusudur. Bu soru tasarım süreci içersine girmesi gereken bir sorudur. Çünkü eski işlev ile yeni işlev arasındaki fiziksel ve algısal bağlantı tasarımı şekillendirecek referanslar arasındadır. Bu sorunun cevabı için yapıya ilişkin toplanılıp analiz edilmesi gereken üç konu vardır. Bunlar; yapının bağlamı, yapının eski işlevi ile mekansal ve hacimsel şekillenmesi hakkındaki bilgilerdir.

Yapının bağlamı için, öncelikle yapının bulunduğu yerin sosyal, ekonomik, kültürel içeriği ve çevresel özellikleri ile yapının fiziki ve kavramsal içeriği arasındaki geçmişten günümüze olagelmiş tüm ilişkileriyle ilgili bilgileri edinmek gerekmektedir. Bu bilgilerin analizi sonucunda, tüm bu ilişkilerin hangi yeni işlev ile tekrar doğru ve verimli kurulabileceği sorusu sorulur. Soruların cevabı yine yapının bağlam analizi içersindedir. Bu cevaba ulaşırken yapının eski işlevi ve buna bağlı olarak binanın hacimsel ve mekansal çözümleri de göz önünde bulundurulur. Bulunan çözüm, tasarım süreci içersinde çeşitli problemlerin tanımlanmasını sağlayarak tasarım sürecini harekete geçirir.

İşlev seçimi sürecinde, yapının geçmiş ve güncel bağlamı ile yeni verilecek işleve dair gerekli tüm bilgiler edinilir. Bu noktada, genel tasarım sürecinden farklı olarak, yeniden işlevlendirilecek yapıya ne kadar ve nasıl bir müdahalede bulunulacak sorusu sorulur. Eski ve yeni arasında kurulacak ilişkinin genel çerçevesi bu müdahale kararlarıyla belirlenir. Bu müdahalenin içeriği, genel restorasyon ve yeniden işlevlendirme ilkeleri ile sınırlandırılrsa da, tasarım ilkeleri çerçevesinde tasarımcının yaratıcı yeteneği sonucunda yapıya ve bağlamına özgün olarak biçimlenir. Bu kararlar içerisinde neye, ne kadar, nasıl ve ne biçimde müdahale edileceğine dair sorular cevaplanır. Eski ile yeninin hangi alanlarda arakesitler oluşturacağı ve bunların nasıl biçimleneceği soruları için temel bir bakış açısı belirlenir.

Tüm bu işlev ve müdahale kararları sonucunda, tasarımcı yeni sorular sormaya devam eder. Sürecin bu aşamasına kadar toplanmış ve analiz edilmiş bilgiler bütününde ortaya konulacak soruların en başında yeni tasarım müdahalesinin ruhunu verecek kavramın ne olması gerektiği sorusudur. Bütünde mevcut mekanın ruhuyla (genius loci) anlaşılan, fakat yeni ve özgün olan bir kavram arayışı için yeni sorular sorulmaya başlanır. Kullanıcıya algılatılmak istenen en temel özne bu kavramdır. Bu nedenle tüm tasarım bu kavramı algılatmaya yönelik bir bütün olarak şekillendirilir.

Sonrasında eski yapıya dair işlev, kavram, yapı öğeleri, mekan ve hacim çözümlemelerinin yeniyi oluştururken hangileri ile nasıl bir ilişki içerisinde arakesitler oluşturacağı gibi birçok problem tanımlanır. Tüm bu problemler, diyalektik düşünme yönteminin yardımıyla çözüme ulaştığında, bütünde eski yeni çatışmasından doğan ve tüm gerekli bilgilerin sentezinden oluşan, özgün ve yaratıcı bir tasarım ortaya çıkar.

2.5.1.2. Bilgi Toplama

Bilgi toplama, tanımlanan problemleri çözmeye yardımcı olacak olan bilgileri edinme sürecidir. Bunun için de diyalektik yöntemde olduğu gibi, yapıya ait tüm soyut ve somut parçalar teker teker incelenir. Sonra aralarındaki ilişkiler bütünü çözümlenir, tüm gelişim ve değişim süreçleri ortaya konulur. Tüm bu bilgilerin birbirlerine etkileri incelenerek son mevcut mekanın analizi yapılır. Sonuç olarak, mevcut mekan hakkında bağlamsal, işlevsel, yapısal ve hacimsel veriler elde edilir. İnşa

edildiğinden bu yana geçirdiği tüm değişimler yapının hikayesi yani içerisinde veya etrafında etkisi altında kaldığı olaylar hakkında bilgi toplanır.

Bu bilgiler için, öncelikle mekanın mevcut fiziksel verilerinden yararlanılır. Mekanın hacmini oluşturan yatay ve düşey düzlemler, geçiş ve dolaşım alanları ile tüm bunlar arasındaki ilişkiler gibi bilgiler, plan, kesit ve cephe rölöveleri çıkartılarak elde edilir.

Planlar, mekanı sınırlayan formlar ile genel sirkülasyon ve kullanım alanlarının, yatay ve düşey bağlantı öğelerinin, geçiş ve dolaşım alanlarının (kapı ve pencereler – merdiven asansör) düzeni ve ilişkileri hakkında bilgi verir. Kesitler ve cephe görünüşleri ise, duvarlar, döşemeler, çatı birleşim görünüşleri ile kat yükseklikleri hakkında bilgi vererek mekanın hacimsel özelliklerini mekanı tanımlayan öğelerin ve hacimlerin ilişkilerini çözümler. Ayrıca yapı sisteminin, sirkülasyon alanlarının, dış ve iç mekan bağlantılarının çözümlenmesine de yardımcı olur. Çizimler, yapı öğelerinin biçimleri, doluluk, boşluk oranları, ritim ve düzen bilgileriyle mekanın karakter analizine yardımcı olur. Ayrıca, yüzeylerde kullanılan malzeme, doku ve süslemeler, binanın hangi dönemde nasıl bir üslup anlayışıyla yapıldığına dair tam bir dönemsel estetik bilgiyi ve mimarın üslup bilgisini verir.

Bu çizimler, yapıyı oluşturan tüm öğeler arasındaki ilişkileri kurarak binayı hacimsel olarak üç boyutlu algılamamıza ve yapıyı bir bütün içerisinde anlaşıp çözümlenmesine yardımcı olur.

Yapının çevresiyle olan ilişkisi öncelikle onun fiziksel verilerinden edinilir. Bu ilişki, yapı ve çevresiyle ilgili gözlemlerin yanı sıra vaziyet ve silüet çizimlerinin beraber analiz edilmesiyle elde edilir. Yapının ve çevresinin geçmişten günümüze kadar geçirmiş olduğu tüm müdahaleler ve değişimler geçmiş dokümanlar yardımıyla elde edilir. Bu bilgi de analizlere katkı sağlanır.

Yapının çevresiyle kurduğu fiziksel ilişkinin yanı sıra geçmişten günümüze toplumun belleğindeki algısı hakkında da bilgi toplanır. Bu bilgiler, yapının kültürel geçmişi ve toplum içerisindeki yerini ve algısını belirler. Yapının hikayesini öğrenmek mekanın belleğini ve ruhunu (genius loci) algılamada yardımcı olur. Bu bilgi, yeni mekan ile eski arasındaki kavramsal ilişkiyi kurgulamada en önemli referans noktalardan biridir. Bağlam, tasarım sürecinin başında bilinçaltını tasarım problemiyle ilişkili olarak harekete geçiren imgelerin seçilmesi ve yeni ilişkilerle ortaya konulmasında önemli bir çerçeve çizen ve yol gösteren bir kavramdır

(Turgay, O., 2009). Tasarımcının kullanacağı hangi müdahale yöntemi olursa olsun hepsinin kesiştiği nokta bağlamla kurulması gereken ilişkidir. Bu nedenle edinilen bağlama dair bilgiler, mekansal algıyı oluşturacak olan biçimlerin tasarlanmasında en önemli faktörlerden biridir.

Mevcut yapı hakkında elde edilecek bilgilerin yanı sıra, yeni işlevin organizasyonu ve yapısal kurgusunun temel gereklilikleri ile kullanıcı-otorite istekleri hakkında ki bilgilerde edinilmesi gereken diğer bilgilerdir.

Bilgi toplama süreci tüm tasarım sürecinde devam eder. Çünkü var olan bilgilerin toplanmasının yanı sıra, süreç içerisinde tasarımcının mekana dair yaşayacağı deneyimlerde bir bilgi girdisi olarak tasarıma yardımcı olur.

2.5.1.3. Analiz

Analiz, anlama ve kavrama faaliyeti sonucunda oluşup tamamlanacak olan rasyonel bilginin içinde, kavramlarla düşünme sayesinde yürütülen ve soyutlama faaliyetine ve genelleştirmeye sımsıkı bağlı bir bilgi edinme tarzıdır. Analizin sonunda, nesnenin belirgin özelliklerine tek tek kavramlar halinde ulaşılır ancak bu kavramlar, belirgin özellikleri birbirleriyle bağıntılı somut bütünlükler olarak değil de, yalıtılmış, tek başına bütünlükler olarak yansıtıldıkları için, bu anlamda soyut kalırlar. Bilgisi edinilen nesneyi, çeşitli belirlenimlerinin, öz ve fenomenin bir bütünlüğü olarak zihinde kavrayıp yeniden üretmek sentez'in görevidir (URL-4, 2016).

Analiz süreci, tanımlanan her bir problemin çözümü için toplanılan bilgilerin tasarımcının bilgi birikimi ve sezgileriyle çözümleme sürecidir. Somut olarak toplanmış olan bilgiler, kullanıcının algısal belleği ve mekansal algıya dair bilgiler ile temel ilkeler yardımıyla ayrıştırılarak tasarımcının genel bilgi birikimiyle analiz edilir. Yeni işlevin ne olacağı, korunması gerekli alanların belirlenmesi gibi temel soruların bazıları analizler sonucunda cevaplanırken, yaklaşıma ve tasarıma dair diğer soruların cevapları için veriler ortaya koyarak, çözüme ulaşılacak olan sentez sürecine öncülük eder.

Bu süreçte, problem belirleme konusunda irdelenen, yeni işlevin ne olacağı sorusu ile yapının korumaya değer olan bölümlerinin nereleri olduğu ve nasıl korunacağı sorularının cevapları elde edilir. Bu tip yapılarda sonradan yapılan müdahaleler için

oldukça titiz bir çalışma yapılmalıdır. Sonradan yapılan bu eklerin ve değişikliklerin hangilerinin yapı için anlam ifade ettiği analiz edilmeli, ona göre bir ayıklama ve müdahale yapılmalıdır. Bazı durumlarda yapının kimliği için önemli olan fakat bozulmuş veya yok olmuş olan yapı elemanları veya mekanlar tekrar restore edilerek yerine konulmalıdır. Bu noktada, tarihi yapıların yer aldığı fiziksel çevrenin kalitesinin oluşmasında etkili olan geleneksel referanslar gibi detaylarda eski ve yeni öğelerden hangisinin daha ağırlıklı olduğunu söylemek, özellikle bunu psikolojik ve sosyal açıdan açıklamak zordur. Bunun sebebi bazılarının simge olarak kalması, bazılarının da yalnızca işarete indirgenmiş olmalarıdır (Pekol, B., 2010). Yeni ve eskinin simgesel anlam ve ağırlıkları birbirinden ayrılamaz, zaten artzamanlı ve eşzamanlı boyutların önemlerini ölçüp değerlendirecek bir metot ortada yoktur (Kuban, D., 2000). Tasarımcı, disiplinler arası bir çalışmayla yapıya sonradan yapılmış müdahalelerin topluma sosyal, kültürel ve mimari katkılarını analiz eder. Yeni işlevle olan ilişkisini ve gerekliliklerini çözümleyerek gerekli olanları tasarımın içerisine katmak için korur veya restore eder.

Tüm bu müdahalelerde birinci dereceden korunması gerekli olanlar analiz aşamasında belirlenir. Sonrasında, genel koruma ve tasarım ilkeleri ile tasarımcının bilgi ve sezgilerinin yardımıyla yaptığı analizler sonucunda, müdahale yaklaşımına karar verilir. Bu kararlar, yeni ile eskinin ilişkili olarak biçimlenişinde tasarıma dair genel bir çerçeve oluşturur.

Yapının varlığının nedenlerini ve sürecini bilmeden yapıyı tam anlamıyla anlamak mümkün değildir ve bilgilerin eksikliğinde yapıda yeni bir tasarım yapmak olanaksızdır.

2.5.1.4. Amaçlar-İlkeler

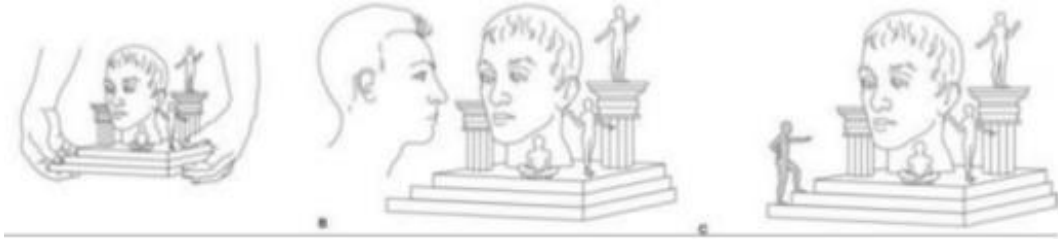
Tarihi yapılarda yeniden işlevlendirmenin tercih edilmesine neden olan genel amaçlar tezin birinci bölümünde bahsedilen “toplumsal / sosyolojik, ekonomik ve çevresel nedenler” olarak açıklanmıştır. Bu amaçlar ışığında yeniden işlevlendirilecek yapılar için müdahale kriterleri restorasyonun temel ilkeleri göz önünde bulundurularak belirlenecektir. Bu amaç ve kriterleri tasarımın temel ilkeleriyle beraber ilişkilendiren tasarımcı kendi tasarım diline yeni bir vizyondan bakar.

Yeniden işlevlendirilecek bir, yapının statüsü, inşa edildiği dönem, eski işlevi ve mevcut durumu gibi birçok niteliksel farklılığı, yapı için tercih edilecek müdahale yaklaşımını etkiler. Örneğin; birinci dereceden tarih bir yapıya müdahale yaklaşımı ile, 20.yy. endüstri mirası bir yapıya müdahale yaklaşımı arasında farklılıklar vardır. Bu nedenle yeniden işlevlendirme için kesin belirli ilkeler ortaya koymak mümkün değildir. Bu değişkenlik bugünkü çağdaş restorasyonun temelini oluşturan 1877'de William Morris'in ortaya attığı ve S.P.A.B. (Society for the Protection of Ancient Buildings) adlı derneğin bildirgesinde yer alan ilkeler ile sınırlanır. Bu ilkeler şunlardır, (Engin, H.E., 2009)

- Müdahaleler, eski ile yeni farkını tamamıyla ortaya koyacak biçimde yapılmalı, bunun için eski ve yeni malzemeler dürüstçe göz önüne serilmelidir,
- Orijinalini taklit eden malzeme ve mekan/biçim arayışlarına gidilmemelidir, "orijinalmiş gibi" yapılmamalıdır,
- Eski bina üzerinde sadece denenmiş ve test edilmiş malzeme ve yapım teknolojisi kullanılmalıdır,
- Ekler, eski binaya bir cevap, bir karşılık oluşturacak nitelikte olmalı, beceriksizce taklitten çok tamamlayıcı olmalıdır (Engin, H.E., 2009).

Bu temel restorasyon ilkeleri dışında yeniden işlevlendirme müdahaleleri için değişmez olan, yapının ait olduğu dönem ve üsluba has özelliklerinin korunması, geçmişten günümüze yapılmış olan önemli ve karakteristik değişikliklere müdahale edilmemesi ve yapının toplumsal, sosyolojik ve fizyolojik çevreyle bağının kopartılarak toplumsal sürekliliğinin kesintiye uğratılmamasıdır.

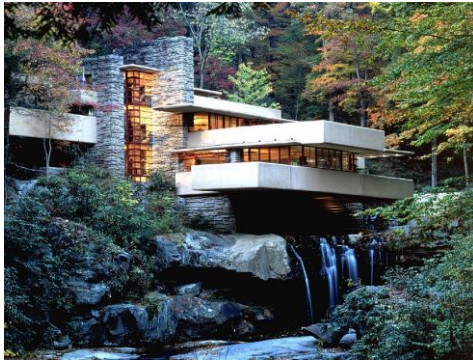
Yeni mekan ve onu oluşturacak öğeler ise temel tasarım, organizasyon ve algı ilkelerinin yol göstericiliğinde, karar verilen müdahale sınırları içerisinde eskiyle arakesitler oluşturan, tasarımcının sezgisel yeteneklerini kullanarak yarattığı biçimler ile tasarlanır. Mekanı oluşturan öğeler; biçim(nokta, çizgi, düzlem, hacim), şekil, renk, doku, ışık, oran, ölçek sıralanabilir. Bu öğelerin, mekanın görsel etkisini ve anlamını oluşturmak adına birbirleriyle etkileşim halinde olmaları gerekmektedir. Anlam ve algıyı oluşturacak olan öğeler arasındaki ilişki tasarımcı tarafından tasarımın temel ilkelerinin yol göstericiliğinde biçimlendirilir. Bu ilkeler, “Temel Tasarım İlkeleri” ve “Görsel Algı İlkeleri” olarak gruplanabilir. Biçimlerin temel tasarım ilkeleri, oran-ölçek, denge (simetri-asimetri), uyum, bütünlük – çeşitlilik, zıtlık, ritim (sıralı-ilerleyen-akıcı ritim) , vurgu olarak sıralanabilir.

Resim 2.4. Oran- Ölçek (URL-4, 2016)

Resim 2.5 Simetri – Asimetri : Simetri “Tac-Mahal” (URL-5, 2016),
Asimetri “Sidney Opera Evi” (URL-6, 2016),

Resim 2.6 Uyum: Biçim+Doku: Uyum “Frank Lloyd Wright Şelale evi” (URL-7, 2016)
Biçim+Renk Uyum 1Gdańsk-The Kwartal Kamienic” (URL-8, 2016)

Oran, bir parçanın diğer parçayla veya bütünle kurduğu yada bir nesnenin bir diğeriyle kurduğu ilişkidir. Bu ilişki büyüklük, miktar veya kademe ilişkisi olabilir. Ölçek ise belirli bir nesnenin bilinen standartlara ve sabit değerlere dayalı olması gereken boyutuyla ilgilidir (Resim 2.4). Mekanı oluşturan tüm öğelerin düzenlenmesi işlevsel gereksinimlere ve estetik arzulara bağlıdır. Bu öğeler aynı zamanda görsel dengeyi de kuracak şekilde düzenlenir. Bu denge öğelerin biçimi, şekli, boyutu, rengi ve dokuları arasındaki simetri, asimetri ile kurulabilir (Resim 2.5). Denge ilkesiyle benzeyen ve benzemeyen parçalar dikkatli bir şekilde düzenlenerek bir bütünü oluştururken, uyum ilkesiyle, şekillerde, renklerde, dokularda veya malzemelerde

ortak özellikler taşıyan parçalar arasında bütünlük ve görsel uyum sağlanır (Resim 2.6). Mekan içerisinde bütünlüğü güçlendirmek için denge ve uyumu sağlarken bazen benzeşmeyen öğelerde kullanılır. Ortak özelliklere sahip öğelerden kurulan uyum, aynı öğelerin bireysel farklılıklar göstermesini de mümkün kılar. Birbirine benzemeyen öğeleri düzenlemek için bazen konumlarını yaklaştırarak görsel bir çizgiyle sınırlandırmak veya yönlendirmek tasarımda bütünlüğü sağlar (Resim 2.7). Öğeler arasında zıtlık dengeli bir şekilde oluşturulduğunda tasarıma beklenmedik bir canlılık ve heyecan katar. Zıtlık bilinçli olarak kullanıldığında karmaşa değil ,birlik yaratır (Resim 2.8). Görsel bir bütünlük, düzen ve hareket sürekliliği yaratacak olan ritim, öğelerin mekan ve zaman içerisinde tekrarına dayanır (Resim 2.9). Vurgu yaratma ilkesi ise baskın ve ikinci dereceden öğelerin iç mekan kompozisyonunda bir arada yer alıyor olmasına dayanır. Baskın öğe olmazsa tasarım monotonlaştığı gibi fazlası da tasarımı karışık ve kaotik hale getirir. Önemli öğe veya özellik, anlamlı derecede boyutlandırılarak, kendine has bir şekil verilerek veya mekana karşıt bir renkle, tonla veya dokuyla donatılarak görsel anlamda vurgulanır (Resim 2.10) (Ching, F.D.K., 2016).

Resim 2.7 Bütünlük – Çeşitlilik:
“Aziz Vasili Katedrali” (URL-9, 2016)

Resim 2.8 Zıtlık: “ Royal Ontario Museum
(URL-10, 2016)

Resim 2.9 Ritim(Sıralı-İlerleyen-Akıcı Ritim) (URL-11-12, 2016)

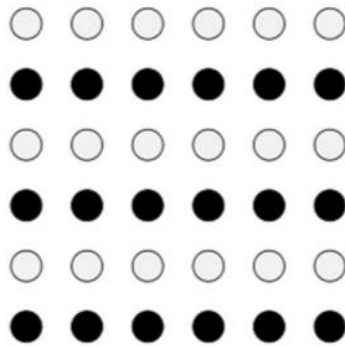

Resim 2.10 Vurgu: “Floransa Katedrali” (URL-13, 2016)

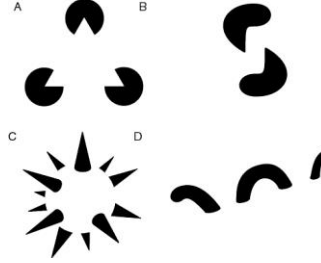
Tüm bu tasarım kriterlerinin amacı, algılatılmak istenen kavram için tasarımı doğru biçimlendirerek istenildiği gibi algılatmaktır. Algılama kullanıcının sosyal ve kültürel altyapısındaki farklılıklarla bazı değişiklikler yaratsa da, önemli olan tasarımın kullanıcının geneli tarafından algılanış şeklinin amaçlanan gibi olmasıdır. Mimaride öncelikli olan görsel algıdır. Görsel algıda önemli olan belli başlı ilkeler vardır. Bu ilkeler tasarımı biçimlendirirken tasarımcıya yol gösterici olur. Biçimin algısı, biçimlendirme sürecinden ayrı olarak biçimi bir bütün olarak ele alır. Bütünün parçalardan öte bir şey olduğu ilkesiyle hareket eder. Algılanan şey, parçalar arası kurulan anlamlı ve dinamik bir ilişkiyi belirler. Bir başka ifade ile örgütlenmiş bütünler algılanır. Bütün, kendini oluşturan parçaların toplamı değil, onu meydana getiren parçalar arası, anlamlı ve dinamik ilişkiler ürünüdür. Bu anlamlı bütünlüğün anlaşılmasına yönelik düzenleme ile ilgili özellikler “Gestalt ilkelerini” oluşturur (Karaağaç, F., 2006). Bu ilkeler altı başlık altında tanımlanabilir;

1.Benzerlik: İnsan birbirine benzeyen uyarıcıları gruplayarak algılama eğilimindedir. Benzerlik yasasında hem görsel hem de işitsel uyarıcıların algılanması da önemli görülmektedir (Şekil 2.5).

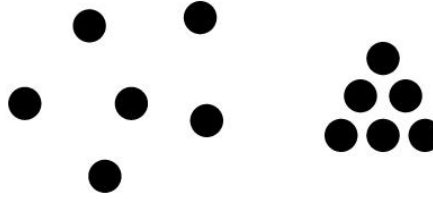
Şekil 2.5 Benzerlik İlkesi (URL-1, 2016)

2. Tamamlama: Tamamı görülmeyen ya da daha tamamlanmamış nesneler bütün olarak algılanır. Tamamlama yasası, nesneleri tamamlama olduğu gibi olayları da tamamlama eğiliminde olmamıza neden olur (Şekil 2.6).

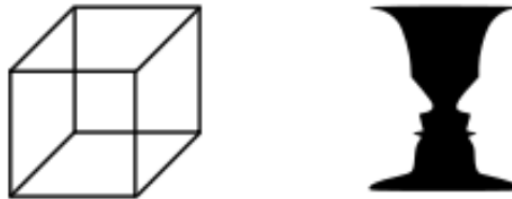
Şekil 3.6 Tamamlama İlkesi (URL-2, 2016)

3. Yakınlık: Bir alan içinde bulunan nesnelerin birbirine yakınlıklarına göre gruplayarak algılama eğilimindedir. Mekanda yakınlık algısına, bireylerin bir araya geldiğinde tek tek değil de bir topluluk olarak algılanmasını örnek verebiliriz. Mekan içinde birbirine yaklaşan nesneler bir bütün olarak algılanma eğilimine neden olmaktadır (Şekil 2.7).

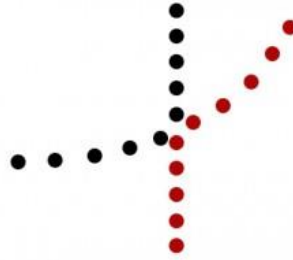
Şekil 2.7 Yakınlık İlkesi (URL-3, 2016)

4. Zemin: Şekil ilişkisi: Bütün algılarda bir zemin ve bu zeminden önce göze çarpan bir şekil bulunmaktadır. Algılamalarımızda zemin üzerinde dikkatimizi çeken şekli görür ve onu algılarız. Zemin-şekil yer değiştirebilir ve dikkat ettiğimiz nesne şekil olurken diğer uyarıcılar zemini oluşturmaktadır (Şekil 2.8).

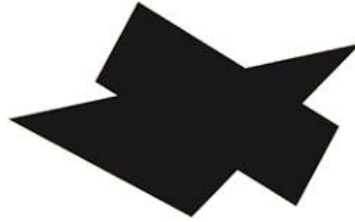
Şekil 2.8 Şekil-Zemin ilişkisi, Necker Kübü ve Rubin Vazosu (URL-4, 2016)

5.Süreklilik: Ani, birdenbire olan değişikliklerden daha çok düz giden sürekliliği algılama eğilimindedir. Aynı yönde giden birimler, çizgiler birbiri ile ilişkili olarak algılanmaktadır. Süreklilik algısında organizma devam eden bir etkinliği algılama eğiliminde olurken ani meydana gelen olaylar süreklilik algısını olumsuz etkiler (Şekil 2.9).

Şekil 2.9 Süreklilik İlkesi (URL-5, 2016)

6. Basitlik: Organizma, karmaşık, zor olaylar yerine daha basit ve düzenli olanı algılama eğilimindedir. Basit, düzenli bir şekilde organize edilmiş şekiller karmaşık olanlardan daha kolay algılanır (Şekil 2.10).

Şekil 2.10 Basitlik İlkesi (URL-6, 2016)

Yeniden işlevlendirilecek olan yapılardaki yeni tasarımlar, eski mekan ve onu oluşturan mevcut öğelerle kurması gereken ilişkiler üzerinden tasarlanır. Bu mekanların ve öğelerin ilişkileri yeniden işlevlendirme ilkeleri, tasarım ve algı ilkeleri göz önünde bulundurarak biçimlendirilir.

2.5.1.5. Yaklaşım Karar Verme

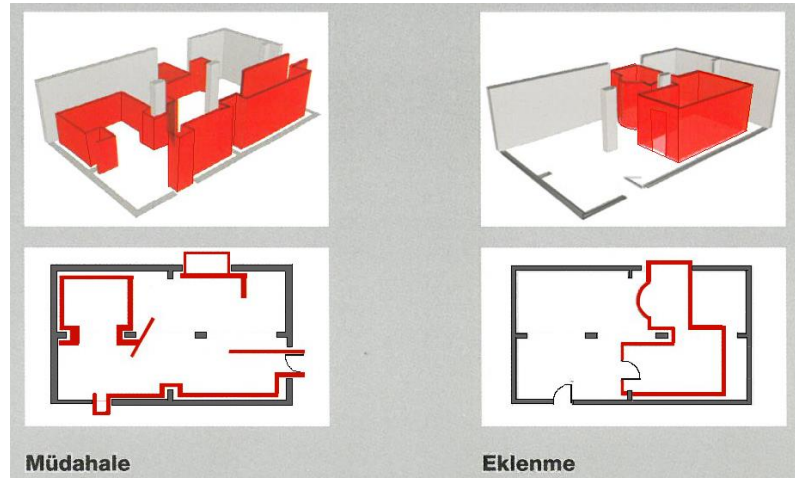
Yaklaşım karar verme, sentezden önce yani yeni tasarıma dair çözüm önerilenlerinin üretilmesinden önceki aşamadır.

Yeniden işlevlendirmek için tasarlanacak yapılarda öncelikli olan tarihi yapıya yapılacak müdahale şeklidir. Yaklaşım karar vermeden önce mevcut yapı hakkında detaylı olarak toplanan bilgiler analiz edilir. Bu analiz sonunda restorasyon ve

yeniden işlevlendirme ilkelerinin yardımıyla müdahale sınırları belirlenir. Yapısal bulguların genel tasarım ilkeleri ve algı ilkeleri ışığında analizi yapılarak yaklaşıma dair ipuçları ile yeni tasarıma referans olabilecek bilgiler elde edilir. Böylece, eski yapı içerisinde yeni işlevin ihtiyacını karşılayacak yapısal ve hacimsel kurgu ile eski ve yeni mekan arasındaki somut ve soyut ilişkisinin nasıl biçimlenmesi gerektiğine dair yaklaşıma karar verilir.

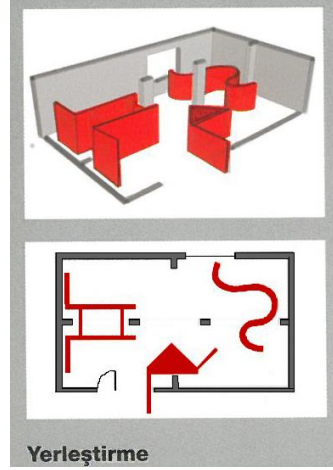
Tasarımcı öncelikle müdahalenin ihtiyacı doğrultusunda genel yapısına karar verir. Bu yapı iki grupta toplanabilir. Bunlar;

1. Eski yapıyı bir kabuk olarak düşünüp içerisine ve dışına yeni yapı öğelerinin eklenmesiyle yapılan müdahaledir. Bu müdahale şekli yapılan müdahale derecesiyle çeşitlenir. Tasarımcı, yapının durumu ve yeni işlevi doğrultusunda, eski ve yeni arasında uyumlu ve orantılı bir ilişki kurulabildiği gibi bazen de yoğun ve baskın bir müdahale bulunur. Bu durumda özellikle eski yapı, kendini sadece dış cephede göstererek tamamen yeni olarak tasarlanan iç mekana bir kabuk oluşturur. Bazen de yapının etrafına veya içine ayrı bir hacim eklenerek eski yapıya kütsel bir eklenti yapılabilir (Şekil 2.11).

Şekil 2.11 İçeriden Ve Dışarıdan Yapının Kütle ve Hacimlerinde Değişikliğe Neden Olan Müdahale. (Broker, G., Sally, S., 2012)

2. Mevcut yapı, yeni tasarımı etkiler; yeni elemanların seçimi ve konumlandırılmaları mevcut yapının biçimine bağlıdır ancak mevcudun boyut ve yapısına müdahale edemez (Şekil 2.12) (Broker, G., Sally, S., 2012).

Şekil 2.12 Hareketli Veya Sabit Elemanların Yerleştirilmesiyle Yapılan Müdahale. (Broker, G., Sally, S., 2012)

Müdahalenin yapısıyla ilgili karar, yeni işlev ile buna cevap verecek olan mevcut yapının durumuna bağlıdır.

Sonrasında tasarım yaklaşımının nasıl olacağına dair karar verilir. Eski yapının korunması gereken karakteri ve mekanı oluşturan tüm yapısal öğelerinin biçimi, rengi, dokusu, malzemesi, oran ve ölçüleri ile bu yapıya eklenecek olan yenilerin kuracağı ilişki yaklaşımın temelini oluşturur. Bu temel, tasarımın uyum ve zıtlık ilkelerini esas alarak iki gruba ayrılır.

1. Uyum/Benzer Yaklaşım: Eski ile yeni arasında bir bütün oluşturmak adına var olan mevcut biçim (nokta, çizgi, düzlem, hacim), şekil, renk, doku, ışık, oran ve ölçek öğelerinden birinin veya birkaçının doğrudan veya yorumlanarak yeni tasarım da kullanılmasıdır.

Eski yapıyı oluşturan mevcut öğelerin biçimleri, malzemeleri, renk ve dokuları ile mekan içerisinde birbirleriyle kurdukları ilişkiler mekanın karakterini oluşturur. Yeni mekanı tasarlarken eskiye ait bu öğelerin çağdaş teknoloji, malzeme ve tasarım anlayışıyla yorumlanıp eskilerle arakesitler oluşturacakları bütüncül mekanlar tasarlanır. Bu, fiziksel ve kavramsal bir uyum ile eski ile yeninin sentezlendiği bir tasarım oluşturma yaklaşımıdır. Bu uyum, öğelerin yanı sıra onların algılanış biçimleri ve birbirleriyle ilişkileri üzerinden de kurulabilir. Mevcut yapıda egemen yapısal elemanların yatay ve düşeydeki ritim ve sürekliliği veya ölçü ve oranlarının yeni tasarımda benzer bir şekilde kullanılmasıyla da eski ve yeni tasarımda uyumlu bir bütünlüğe gidilebilir.

Uyum yaklaşımının diğer kullanım şekli ise, mevcut yapıya egemen olan elemanların biçim ve düzenlerinin aynen kullanılmasıdır. Burada farkı yaratacak olan malzemenin ve teknolojinin güncel olmasıdır. Eski biçimlerin aynen kullanılması konusu oldukça hassastır. Yeni tasarımın tamamen taklit bir tasarıma dönmemesi için tasarımcı bu öğeleri mevcuttan farklı soyut bir kavram üzerinden biçimlendirmelidir. Bu da tasarımcının bilişsel ve yaratıcı yetenekleri ile gerçekleştirilebilir.

2. Zıt (Kontrast) Yaklaşımlar: Dengeli ve yerinde yaratılmış zıtlıklar en etkin uyumu yaratır. Eski ile yeni kavramlarının içeriğindeki zıtlık mekanı ve ona ait öğeleri tasarlarken ana unsur olabilir. Böylece mekanın içerisindeki tüm bu zıtlıklar bütünde anlamlı bir uyum oluşturabilirler. Eski olan yapının kimliğini oluşturan öğeler ile yeni tasarlanacak olan öğelerin aralarındaki fiziksel kontrast çok dikkatli kurgulanmalıdır. Yeni ve eski öğelerin özellikleri ve kurgusal ilişkileri ile mekanın bütününde bir kontrast oluşturma yanı sıra belli alanlarda parçalı olarak yaratılan kontrastlarla de zıtlık algısı oluşturulabilir. Doğru kurgulanan bu yaklaşım ile eski ve yeni birbirlerini niteleyerek bütüncül bir mekan oluştururlar. Hangi noktada eskinin hangi noktada yenin önüne çıkacağı veya bunların diyalektik ilişkisi ile oluşan biçimin hangi noktada nasıl vurgulanacağı yine tasarımcının algılatmak istediği kavramalara bağlıdır. Tasarımcı bu yaklaşımda yeniyi dair daha özgür gibi dursa da eski ile bağlam ve süreklilik ilişkisini kaçırmamalıdır.

Mevcut eski tasarımlar ile yeni eklenecek tasarımlar arasındaki ilişkilerin geçmişine bakıldığında, yeni tasarımın kendine özgü bir üsluba sahip olmasının tarihsel süreklilik bakımından en sağlıklı yol olduğu görülmektedir. Geçmiş dönemlerde “Carlo Scarpa, Ignazio Gardella, Pierre Chareau, Bernard Bijvoet, Hans Dollgast” gibi mimarlar yapıların yeniden kullanımlarında öykünme yerine “eski” ile “yeni”yi yan yana koymayı tercih ederek karşıtlığı ilke edinmişlerdir (Engin, H.E., 2009).

Bu yaklaşımlar ayrı ayrı kullanılabilirdi gibi tasarımın bütününde yapılan analiz ve sentezler sonucunda tasarımcının sahip olduğu özgün dilinin de etkisiyle bir arada kullanılabilir. Tasarımcı bu tasarım sürecinde, mevcut yapının süre gelen varlığını ve bağlamını hep akılda tutmak zorundadır. Bu gerçek, zaman zaman kısıtlayıcı bir faktör olmakla birlikte tasarımı şekillendiren değerli ve özgürleştirici bir araç olarak da kullanılır (Broker, G., Sally, S., 2012).

Mimar ister uyum ister zıt yaklaşıma karar vermiş olsun eski ve yeninin arakesitlerini bu yaklaşımların çerçevesinde ve ilkelerin yol göstericiliğinde biçimlendirecektir. Bunu da özgün bir tasarım haline getirmek için, kendi sezgilerini ve yaratıcılığını kullanarak yapacaktır.

2.5.1.6. Sentez(Birleşim)

Sözcük anlamı, toplama, birleştirme, bağlama, tek tek öğeleri pratikte ya da düşüncede bir bütün olarak birleştiren bilgi edinme yöntemidir (URL-5, 2016).

Bu süreçte tasarımcı, yapmış olduğu analizleri, bilgi birikimini, sezgileri ve mekana dair edindiği algısal tecrübeleri soyut ve somut bilgiler olarak belleğinde toplar. Bu bilgiler yapının algısal özünü oluşturacak olan kavramın ortaya çıkmasında etkin rol oynar. Sonrasında tasarımcı, belleğinde yapıya dair oluşturduğu soyut kavramların imgelerini, geçmiş bilgi birikimini ve yaratıcı gücü ile sentezleyerek kağıt üzerinde biçimlere dönüştürür.

Tasarımcı bu biçimleri uygulama ve kullanıma dair somut verilerle sentezleyip değerlendirebilmek için çeşitli eskizler ve çizimler yapar.

2.5.1.7. Değerlendirme ve Geliştirme

Tasarımcı belleğinde oluşturduğu mekana ve kavramına dair imgeleri kağıt üzerinde soyut formlara döker. Bu noktada genel tasarım sürecinden ayrılan kısım, mevcut yapının biçimi ve kavramsal algılanışının da sürece dahil olmasıdır. Soyut olan bu biçimler somut olan mevcudu da içinde bulunduğu bir düşünceyle şekillendirir. Sonrasında, oluşturduğu bu şekilleri kendi mimari diline uygun olarak, kullanacağı yaklaşım kararlarını ve mevcutla olan ilişkisini de hesaba katarak somut yapısal fikirler ile ortaya koyar. Bu esnada eski ile yeni arasında gerek yapının ve işlevin gerekse bağlamın ve kavramın kesiştiği alanlarda oluşan, çözülmesi gereken arakesit problemleri ortaya çıkar. Her arakesit, eski ile yeninin algısal ve biçimsel diyalogunun en keskin noktalarıdır. Gerçekte yapıyı anlatacak olan bu arakesitlerdir. Mekan ne sadece yeni tasarlanan yapıda ne de sadece eski yapıda kendini ifade eder. Asıl ulaşılmaması gereken eski ve yeninin diyalektiğinden oluşacak olan mekanın algısıdır.

İstenen sonuca ulaşabilmek için somut olan biçimlerin ortaya çıktığı bu noktada bir çok alternatif çözümler üretilir. Tüm bu çözüm alternatifleri arasından hem ortaya atılan kavramı tanımlayacak hem tasarımcının yaratmak istediği mekan algısını oluşturacak hem de işlevin yapısal ve hacimsel ihtiyaçlarına cevap verecek biçimlere karar verilir.

Bu aşamada son olarak, seçilen karar, uygulanabilir ve kullanılabilir bir mimari ürün olmasına giden yolda detaylı bir şekilde çözümlenmeden önce tekrar tüm süreçteki aşamalar üzerinden değerlendirilir ve algılanabilir eksiksiz bir tasarım haline getirilir.

2.5.1.8 Mimari Ürün

Son olarak mimar, tasarımı kullanıcının kullanabileceği bir ürün haline getireceği sürece girer.

Öncelikle yapının uygulanabilir olması, gerçeğe yani somut olana dönüşmesi gerekmektedir. Bu noktadaki problem, kağıt üzerinde tasarlanmış ve ortaya konulmuş olan kavramlara karşılık gelen mekanları, somut olarak üç boyutlu hale getirmek ve kullanıcıya algılatılmak istenilen kavramı mekanı oluşturan hacimlerde yansıtabilmektir. Bunun için, bir yapıyı oluşturmaya yarayacak olan uygulama çözümlerini ve buna bağlı malzeme ve detay çözümlerini ortaya çıkarmak gerekmektedir.

Bu noktada seçilen renk, doku ve malzemeler tasarımcının kullanıcı üzerinde yaratmak istediği etkiyi oluşturmakta mekan çözümleri kadar etkilidir. Bu seçimler tasarımcının ortaya attığı kavramları ve buna bağlı oluşturduğu biçimsel tasarımları bütünler. Aynı zamanda bu seçimler, her zaman eski yapının varlığını oluşturan mevcut renk, doku ve malzemeleri göz önünde bulundurularak yapılır. Çünkü tasarımcının algılatmak istediği mekansal kavram, bu eski ve yeni öğeler arasındaki ilişkiler ile oluşturulur.

Tüm bu süreçler sonucunda ortaya konulan tasarım, mekanın dördüncü boyutu olan zamanı, geçmişten günümüze bağlayarak, yapının tarihi, kültürel ve sosyal sürekliliğini oluşturur.

Bu bağlamda eski ile yenin işlevsel, yapısal, bağlamsal ve anlamsal ilişkilendirilmesine dair oluşan problemlerin çözümlenmesi ve uygulanmasıyla amaçlanan mimari ürün ortaya çıkmış olur.

Her ne kadar, görünen, uygulanmış bir “son ürün” olsa da; tasarım sürecinin belli bir bitiş noktasından bahsetmek mümkün değildir. Çünkü tasarlama eylemi, dış etkilere açık bir problemdir. Yani her an yeni ihtiyaçlar yeni problemlere sebep olabilmekte ve de yeni fikirler üretilip mekana eklenebilmektedir. Yine de, uygulamaya yönelik, en ideal olan çözüme ulaşabilmek adına, tüm sürecin tartışmaya ve katkılara açık, samimi bir şekilde yaşanması gerekmektedir (Koçkan, P., 2012).

3. ESKİ -YENİ ARAKESİTLERİ VE BİÇİMLENİŞLERİ

3.1. ESKİ VE YENİ ARAKESİTİNDE KAVRAM

Kavram, nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarımıdır. Bilgi edinme süreci içindeki düşüncenin, nesnelerin ayırt edici genel özelliklerini ve ilişkilerini kavranmasına yardım eden, yansımanın temel biçimlerinden biridir. Kavramların oluşumu, duyumlarla edinilmiş deneyimlerden başlayıp, genelin düşüncede imgeleşmesine kadar uzanan karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte kavramlara ulaşılırken, karşılaştırma, analiz, sentez, soyutlama faaliyeti ve genelleştirme gibi bilgi edinme yöntemleri kullanılır. Kavramlar, pratik deneyimlere dayanırlar ve bilgilerin derin temeli üzerinde gelişip tarihsel bilgi edinme süreci içinde hem içerik, hem de kapsam yönünden önemli ölçüde değişebilirler. Demek ki statik şeyler değildirler. Nesnel gerçeğe ve bilgiye uygun olarak, nesnel gerçeği tasarımda olabildiğince aslına uygun olarak yansıtmak için esnek ve hareketlidirler (URL-6, 2016).

Tasarıma esin kaynağı oluşturacak bir kavram aranırken öncelikle bakılması gereken, tasarımda çözülmeyi ve odaklanmayı bekleyen problemlerin ne tür problemler olduğudur. Tasarlanacak nesnenin kendi çevresinden ve bağlamından bağımsız düşünülmesi eksik ya da sakıncalı bir davranış olacaktır (Bilir, S., 2013).

Mevcut bir yapı, fiziki durumu ve işlevselliği ne durumda olursa olsun geçmişten gelen kavramlara sahiptir ve bunları asla yitirmez. Yapı, tasarlanıp inşa edildiği dönemin ve işlevinin de etken olduğu, o dönemdeki toplumunun algı şeklini, estetik

anlayışını, üslupsal özelliklerini ve mimarının dilini de kapsayan bir kavramsal içeriğe sahiptir. Süreç içerisinde değişen toplum algıları ve yapının içinde bulunduğu olaylar sonucunda yapıya ait kavramsal içerik çeşitlenir. Bu çeşitlilik mevcut birincil kavramın yarattığı atmosferin dışında değildir.

Yapılar, yeniden işlevlendirme kararının alınmasıyla yeni bir tasarıma ihtiyaç duyar. Bu da yeni bir kavramın daha içeriğe dahil olması demektir. Bu kavram, yapının yapıldığı döneme ait birincil kavram veya süreç içerisinde kazandığı ikincil kavramla bir noktada kesişerek bir arakesit oluşturmalıdır.

Yeni kavramın oluşum süreci ilk problemin tanımlanmasıyla başlar. Yapıya ait elde edilen tüm bilgiler ile işleve dair alınan kararlar tasarımcının sezgileri ve geçmiş bilgileriyle sentezlenerek elde edilen kavramlar arasından biri, yeni tasarımın arka planını oluşturacak olan ana kavram olarak belirlenir. Bu kavram, mevcut kavram ve sonraki ikincil kavramlarla arakesitler meydana getirmelidir ki, bağlamı oluşturabilsin. Çünkü, yeniden işlevlendirilen yapılarda bağlamın sürekliliği esas temellerdendir.

Yeni kavram için öncelikle işlevin seçilmesi gerekir. Sonrasında kavramın çıkış noktası için eski ile yeni arasında arakesit oluşturabilecek üç bilgi üzerinden analizler yapılır. Bu analizler sonucunda karar verilen kavramın oluşturacağı arakesitin nasıl biçimleneceği mimarın bilişsel yeteneği doğrultusundadır. Bu arakesit oluşturabilecek üç kavram çeşidinden ilki, yapıldığı dönemin genel ruhunu, estetik ve atmosferini veya bunun kullanıcı üzerindeki algısıyla oluşturacak olan, yapının karakteristik biçimini referans alan “biçimsel kavram”dır.

Biçimlerin referans olduğu “biçimsel kavram’ın” ulaşmak istediği amaç, eskiye dönük mevcut kavramı ve içeriğini pekiştirmek, işleve uygun olarak, yapının yapıldığı dönemin ruhunu ve kimliğini yaşatmaktır. Bu kavramın tercih nedeni, eski yapının toplumsal algıdaki en belirgin ve öncelikli durumunun yapıldığı dönem ve o döneme ait biçimler olmasıdır. Bunun yanında, yeni işlevle en gerekli ve doğru iletişimin bu kavramla oluşabileceği düşüncesi de biçimsel kavramın tercih nedenlerindendir. Burada ana kavram yapıldığı dönemin ruhudur ve bunu yapı içerisinde algılatmak için kullanılabilecek en iyi materyal döneme ait tasarımı oluşturan biçimlerdir. Yapıyı oluşturan öğelere ait bu biçimler, yeni tasarımın arka planını oluşturacak kavramın somut biçimlerdir. Bu öğelerin biçimlenişi bir taklit şeklinde değil tasarım ilkelerinin ışığında yeni yorumlarla yapılır. Tasarımcı burada, diyalektik bir düşünceyle eskiye ait biçimleri, dokuları, renkleri, malzemeleri teker teker ve ilişkiler bütününde

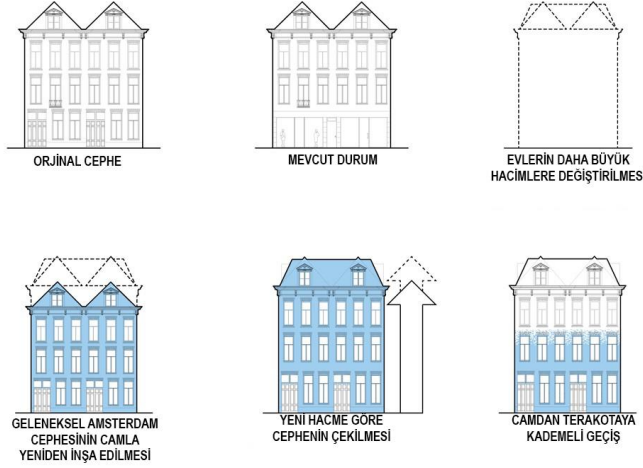
inceleyerek yapı için anlamlarını çözümler, aralarından yeni kavramı betimleyecek olanları seçerek bunların referansı ile eskiyle arakesitler oluşturacak sentez biçimler ortaya çıkartır. Örneğin tasarımcı, yaratıldığı dönemin ya da üslubun karakteristik olan öğeleri arasında algıda önceliği sağlayan birini veya bir kaçını, yeni kavrama göre algıyı şekillendirecek renk, doku, malzeme gibi farklılıklar ve biçimsel sadeleştirmelerle tekrardan yorumlayıp yeni mekanı tasarlayabilir (Resim 3.1).

Resim 3.1 Amsterdam'daki MVRDV Mimarlık Ofisi Tarafından Tasarlanan "Chanel" Binası. (URL-14, 2016)

Asterdam'daki MVRDV mimarlık ofisi tarafından tasarlanan "Chanel" binası klasik bir Amsterdam yapısıdır (Resim 3.1). Uluslararası mimari miras olarak belgelenmiş olan Amsterdam'ın tarihi sokaklarını ve bu sokakları oluşturan karakteristik yapıların cephe görünümlerini korumak oldukça önemlidir. Mimarlık firması, bu nedenden dolayı Chanel'in mağazasını tasarlarken herhangi bir vitrin görüntüsüyle yapının karakterinden uzaklaşmak istememiş ve orijinal cepheyi tasarımı biçimlendirecek ana kavram olarak seçmiştir. Cephenin orijinal yapısını yüksek teknolojiyle ürettiği orijinal biçiminden betimlediği cam tuğlalarla tekrar inşa etmiştir (Resim 3.2). Cam tuğladan orijinal tuğlaya ikinci katta kademeli olarak geçiş yapılmıştır. Böylece eskiye ait biçimler yeniye ait malzeme, teknoloji ve işlevle sentezlenerek özgün bir tasarım ortaya çıkmıştır. Bu tasarımda arakesit, tuğlanın biçimi ve geleneksel tuğla duvar örgüsünün biçimi ile yarattığı algıdır. Çünkü kullanıcı için Amsterdam

sokakları ve yapılarının genel dokusu en öncelikli kavramlardır ve ilk olarak bu biçimler üzerinden algılanır. Tuğlanın biçimini ve örgü yapısını tamamen ilk yapıldığı döneme uygun olarak uygulayan tasarımcılar işlevin gerekliliği olan şeffaflık isteğine cevap vermek ve özgün bir hava yaratmak adına, güncel teknolojinin de yardımıyla malzemeyi değiştirerek yepyeni bir cephe tasarlamışlardır. Yeni tasarımda kavramı, geçmişin atmosferi ve algısını yaratan biçimler belirlemiştir. Bu biçimlerle, yapının evrimsel (dönüşüm/hareket) sürecinin somuta yansıyan değişimi okunabilir. Bu nedenle biçimler istenilen kavramları algılanır kılar. Bu algının en okunur olduğu alan ise eski ve yeni çatışmasının yansıdığı, biçimlerin referansı ile tasarlanmış arakesit alanlarıdır. (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Mimarlık Firmasının (Mvrdv) Oluşturmuş Olduğu "Kavram Şeması" (URL-7, 2016)

Resim 3.2 Malzeme Ve Cepheden Detay (URL-14, 2016)

Arakesit oluşturabilecek diğer bir kavram ise sahip olduğu ilk işlevle veya toplum üzerinde yarattığı algı ile arakesit oluşturacak olan "işlevsel kavram"dır. Burada genellikle yapının ilk işlevi eski yapının tasarımında oldukça etkindir. Yani "biçim işlevi izlemiştir". Bu işlev yeni yapı tasarlanırken de ana kavram olarak tasarımı yönlendirir. Eski işlevin işleyişi için planlanmış yapı hem mekânsal hem de yapıyı oluşturan öğeler açısından yeni işlev ve mekan çözümleriyle arakesit alanları oluşturacak şekilde tasarlanır. Bu noktada bir işlev çakışması değil işlevi oluşturan temel kavramların çakışması söz konusudur.

Şekil 3.2 Santral İstanbul 4 Ve 6 Nolu Kazan Daireleri . Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (URL-8, 2016)

Resim 3.3 Silahtarağa Elektrik Santrali, Kütüphane Ve Mimarlık Fakültesi Haline Çevrilen 4 Ve 6 Nolu Kazan Dairelerindeki, Proje Sunum Alanı. (URL-15, 2016)

Silahtarağa Elektrik Santrali, Osmanlı Devleti'nin kent ölçekli bir elektrik santralidir. 1911-1983 tarihleri arasında kente elektrik sağlamıştır. Elektrik Santrali'nin diğer dönem yapıları ile birlikte endüstri mirası ve özel yapılar olarak koruma kararı bulunmaktadır. Yapı grubu 2004'te Bilgi Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir. Mevcut mekanların biçimlemesini sağlayan işlev, içerisindeki "üretim ve dağılım" kavramları üzerinden "Bilginin ve Kültürün Üretildiği Mekanlar" düşüncesiyle yeni fonksiyonlarla işlevlendirilmiştir. Burada ana kavram "üretim" işlevidir ki bu da eski ve yeni tasarımdaki kavramsal arakesiti oluşturacak olmandır. Yeni işlevi karşılayacak mekanların biçimlendirilmesinde bu işlevin içeriğinden yola çıkılmıştır. Bu nedenle yeniden işlevlendirme sürecinde, sadece yapı değil aynı zamanda eski işlevin de yer

yer korunmasına karar verilmiş ve etkileyici binalardan bir tanesi “Enerji Müzesi” haline getirilmiştir. Kütüphane ve Mimarlık Fakültesi haline çevrilen 4 ve 6 nolu kazan dairelerindeki kazanlar yapının işlevsel bağlamını oluşturan bir öge olarak korunurken, şu an yerinde olmayan kazanlardan birinin oturduğu çukur alan yeni işlev içerisinde bulunduğu mekanın genelinden ayrı olarak proje sunum alanı olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.2). Bu noktada, eski üretim eylemini gerçekleştiren makinanın konumlandırılması için düzlem farkı ile ayrıştırılmış olan bu alan yeni tasarımda yine yeni işlevin üretimine dair bir işlevle tasarlanmıştır. Böylece bir üretim ögesi olan eski kazanın bulunduğu alan, yeni işlevde yine bir üretim olan projelerin sunum alanı olarak tasarlanmıştır. Böylece işlevden çıkan üretim kavramlarının oluşturduğu arakesit soyut olarak eski ve yeniye zihinde bütünlerken somutta bu alanlarda algılanmaktadır. (Resim 3.3).

Üçüncü arakesit oluşturabilecek kavram ise yapının geçmişte içerisinde bulunduğu olaylar veya yaşayan kişilerin, eski ile yeni arasındaki arakesitlerini oluşturup biçimlendirecek olan anlamsal kavramdır. Yapılar, toplumun belleğinde önemi olan bazı olayların içerisinde bulunmuş ve önemli bir rol oynamış olabilir. Bazen de toplum için önemli olan bir sanatçı, politikacı veya bilim adamı bu mekanlarda yaşamış olabilir. Bu olaylar ve kişiler toplumun algısında yapının fiziki varlığından daha öncelikli yer etmiş ve insanlar tarafından yapı, şu olayın olduğu veya şu kişilerin yaşadığı mekan olarak tanımlanıp, anlamlandırılmıştır. Bu noktada eski yapının bu etkin geçmişi yeni işlevin de tasarımındaki ana kavramını oluşturabilir. Bu yeni tasarım, eski yapının hikayesiyle bütünleşmiş olan algısıyla arakesit oluşturan bir kavramla tasarlanabilir.

Yeniden işlevlendirilecek yapılarda eski ve yeni arasında kavramsal arakesitler yapının duyumsal algısında önemlidir. Bu nedenle tasarımcılar bağlamı tam olarak kurmak için kavramsal arakesitler oluştururlar. Eski tasarıma katılacak olan yeni tasarımın kuracağı ilişkinin temeli bu kavramların kesişimidir. Bu kavramlar tek başına düşünülebileceği gibi bir arada da düşünülebilir. Sonuçta tasarımcı kavramı, kullanıcı odaklı işlev ve biçime dönüştürerek ifade edecektir. Bunun için de yapının öğelerini aracı olarak kullanır.

3.2 ESKİ - YENİ ARAKESİTİNDE BİÇİM VE İŞLEV

Yeniden işlevlendirilmesine karar verilen mimari miras statüsündeki yapılar için öncelikli olan, tasarım problemlerinde de bahsedildiği gibi, doğru işlevin ne olacağı

konusudur. Mevcut yapı ve bu yapıyı biçimlendiren eski işlev, yeni işlevin seçiminde önemli bir etmendir. Sadece işlevlerin yapıya yansıyan fiziki kesişimi değil yapının taşıdığı mimari değer ile onun getirdiği toplumsal algı ve bulunduğu çevreyle ilişkisi yani bağlamı da işlev seçiminde önemli bir etmendir.

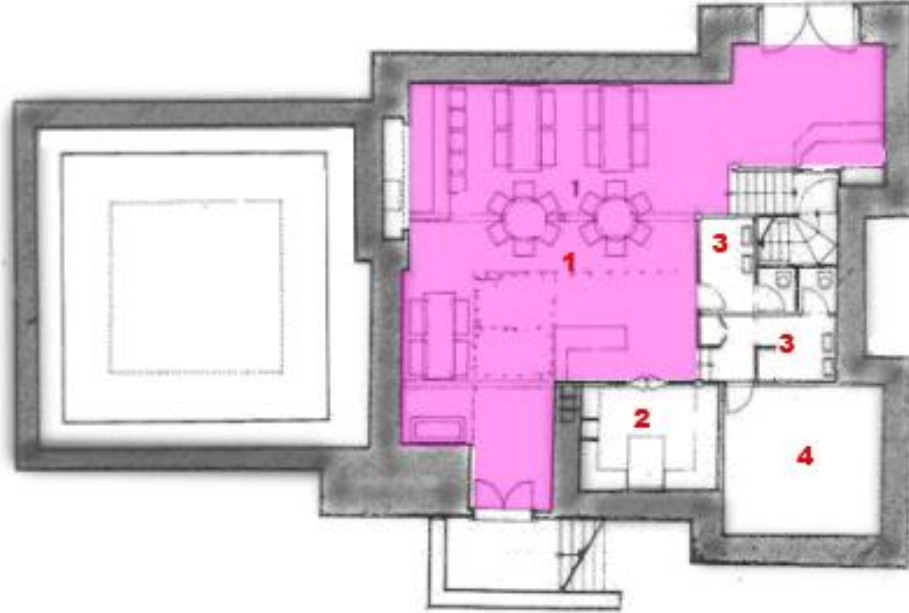
Bir yapının özgün işlevinden farklı bir işlevle yeniden kullanılması, yapıya yapılacak bir takım müdahaleleri de beraberinde getirmektedir. Bu müdahalelerin düzeyleri, yapının mimari özellikleri ve tarihsel durumu karşısında belirlenen koruma kriterleriyle sınırlandırılmıştır. Yapının bu özellikler üzerinden tescili yapılır. Bu tescil durumuna göre, yapının korunması gereken özelliklerinin hangilerinin nasıl korunacağı ilkeler dahilinde belirtilmiştir. Yeniden işlevlendirilme kriterlerine uyan yapıların yeni işlevlerinin ne olacağına, bu işlevin ihtiyaçları nedeniyle yapılacak müdahaleler göz önünde bulundurularak karar verilmelidir.

Tasarım sürecinin en başında yapı hakkında bilgi toplanır ve analizler yapılırken, yapının estetik değeri ve yapım tekniği karar verilen yeni işlevle beraber değerlendirilir. Yapıyı günümüze taşıyacak olan yeni işlev, mevcut yapının tarihi, kültürel ve yapısal değerine katkıda bulunacak bir işlev olmalıdır.

Eski yapıların günümüze ulaşmış olan fiziki durumu ve mevcut mekan çözümleri, bölüntüsüz tek bir mekan olarak çözülmüş veya işlevine uygun çoklu mekanlardan oluşmuş plan şemasına sahip olabilir. Alınan işlev kararından sonra bu işlevin mekansal ihtiyaçları ile mevcudun bu ihtiyaçlarla ne derecede örtüştüğünün analizi yapılır. Bu noktada yapının yeni işlev karşısında yeterliliği ve müdahale düzeyi ortaya çıkar. Tek bir mekandan oluşan yapıda verilebilecek işlev çeşitliliği ve mekan kurgusunun özgürlüğü, çoklu mekanlardan oluşan bir yapıya göre daha fazladır. Mekânsal kurgusu esnek olmayan yapıları, işlevin ihtiyacına göre bu kurguya müdahalelerde bulunmadan başka bir işleve dönüştürmek oldukça zordur (Apaydın Başa, B., 2007).

Yapı eğer çoklu mekanlara sahip ise, eski işlev ile yeni işlevin çözümü arasındaki yapısal uyum analiz edilir. Verilen yeni işlev eski işlevle paralel bir işlev ise mekanlar çoğunlukla örtüşür, bazen de işlev oldukça farklı olsa da mekansal kurguları çakışabilir. Bu tip örtüşen plan çözümlerinde eski yapıya daha az fiziksel müdahalede bulunulur. Eski ile yeninin kuracağı fiziksel arakesitler, yeni işlevin güncel ihtiyaçlarını karşılayacak eklemeler üzerindendir. Bu eklemeler yapının içinde veya dışında olabilir. Buna tarihi konakların paralel bir işlevle butik otele

dönüştürülmesi örnek olarak verilebilir. Konaklar, bir ailenin üç neslinin eşler ve çocuklarda dahil olmak üzere beraber yaşadıkları, geleneksel aile yaşam şekli üzerinden biçimlenmiştir. Ailenin her çekirdek grubunun yatma, oturma, abdest alma ve depolama alanı olarak kullandığı bir odası bulunur. Bu odalar ortak geniş alanlara açılı (sofa) ve bu alanların bir noktasında da oturma bölümleri bulunur(eyvan). Bunun yanında tüm aile bireylerinin bir arada bulunduğu başka bir oda daha yer alır. Bazen bu haremlik-selamlık olarak iki adettir. Girişte mutfak, kiler ve büyük bir bahçe alanı vardır. Bu yapıların özellikle odaları neredeyse günümüz otel odalarıyla çakışan işlevsel içeriğe sahiptir. Bu nedenle otele dönüştürülürken plan bazında minimum müdahaleye ihtiyaç duyulur. Odaların ihtiyacı olan ıslak hacim çözümleri geniş olan sofaların veya eyvanların bir bölümünü odaya katarak ya da odalarda bulunan dolap içi gusülhaneleri büyüterek elde edilir (Resim 3.4).

Şekil 3.3.Butik Otele Çevrilen Safranbolu-Havuzlu Asmazlar Konağı (Yüksel, İ., 2009)

Bodrum Kat 1.Lokanta Çevrilen Genel Alan 2. Mutfak 3. Wc 4. Isıtma Merkezi

Butik otele çevrilen “Havuzlu Asmazlar Konağı”nda dışarıdan girişi olan bodrum kattaki ortak alan lokantaya dönüştürülmüş mevcut mutfak korunmuştur. Bu yapıda konut olan eski işlevle otel olan yeni işlev birbiriyle arakesit oluşturmaktadır. Ev halkının kullandığı genel mekanların otelin ihtiyacı olan genel mekanlara dönüştürülmesi bahsedilen bu kesişmenin tipik örneğidir. Asmazlar konağında da zemin katta bulunan havuzun etrafı kahvaltı salonu, odalardan biri danışma ve bekleme alanı olarak ayrılmış, diğerlerinin oda işlevi korunmuştur. Odalardaki geleneksel dolap kısımları ıslak zeminlere çevrilmiştir. Bu yeniden işlevlendirmede

seçilen yeni işlevin eskisiyle oluşturduğu arakesit, kullanıcıya aynı zamanda eski işlevi de yaşatmak amacı gütmektedir. Bu işlevsel keşişme kullanıcıya eski Türk evi yaşantısını da tecrübe ettirmektedir (şekil 3.3).

Resim 3.4 Butik otele çevrilen Safranbolu-Havuzlu Asmazlar Konağı Banyoya dönüştürülen “Gslhane” (Yüksel, İ., 2009)

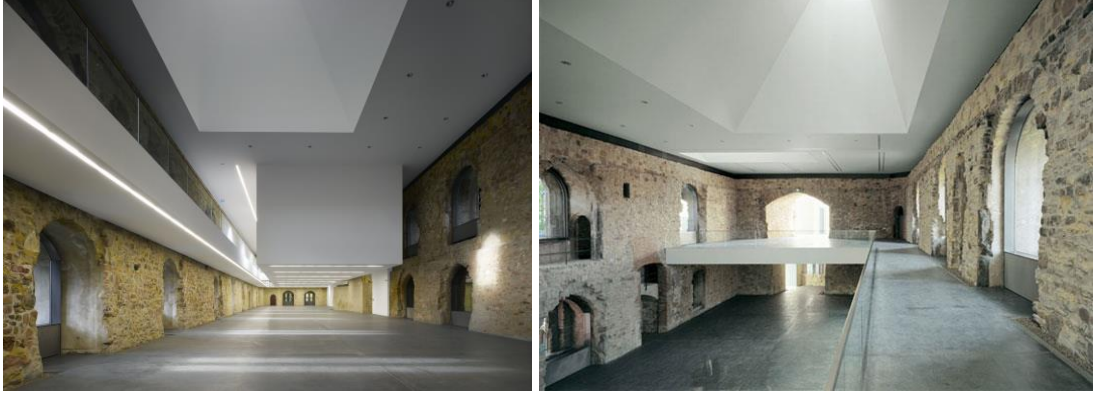

şekil 3.4 .Butik Otele evrilen Safranbolu-Havuzlu Asmazlar Konağı Zemin Kat (Yüksel, İ., 2009)

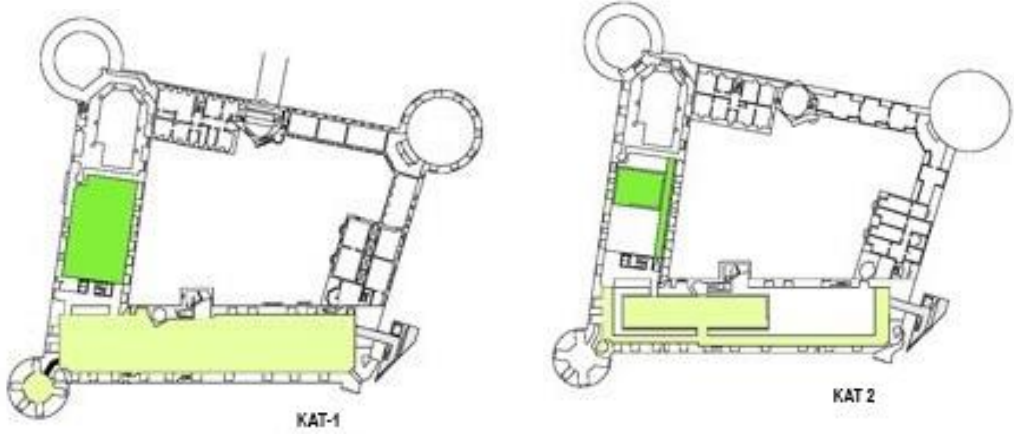
1.Giriş 2. Danışma, Bekleme 3. Kahvaltı Salonuna Dönüştürülen “Havuz” Alanı 4- Sofa 5. Eyvan 6. Yatak Odaları 7. Ofis 8. Banyoya Dönüştürülen “Eyvan” Alanı 9.Banyoya Dönüştürülen “Gslhane” Alanları.

Çoklu mekanlara karşılık tek bir mekan olarak çözümlenmiş olan eski yapıların yeni işlev seçimi ve yapısal çözümü çok daha esnektir. Eski ile yeninin fiziksel arakesiti sadece kütleyi oluşturan düzlemler üzerindendir. Bize algılatılmak istenilen temel algı yapının mevcut tek hacmini oluşturan düzlemler ve içerisinde kalan boşluk

üzerinden kurgulanır. Yeni mekanlar bu boşluk içerisine veya dışarısına bir eklenti olarak oluşturulur. Tasarımcı, bu boşluk içerisinde daha özgür olsa da eski tek mekandan oluşan algıyı bağlamdan koparmayacak tasarımlar yapmalıdır.

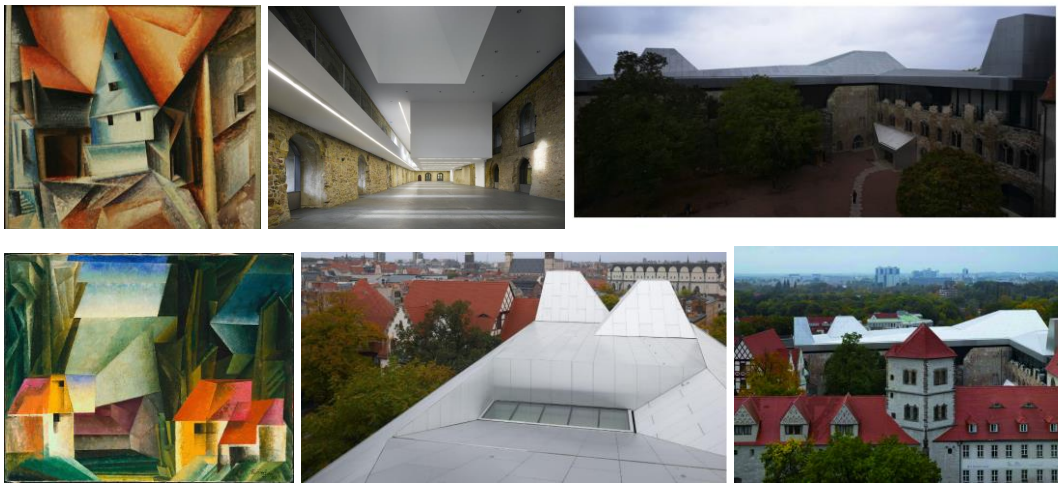
Resim 3.5 Almanya –Halle- Moritzburg Museum Yeni Eklenen Asmakat Ve Tavan (URL-16, 2016)

Şekil 3.5 Almanya –Halle- Moritzburg Museum. Yeniden İşlevlendirilen Mekanın Planı Ve Yeni Eklenen Asmakat Planı (URL-9, 2016)

Almanya Halle'deki 15. yy'a ait gotik kalenin kuzey ve batı kanatları 17. yy daki otuz yıl savaşlarında tamamen harabe halini almıştır. Sadece dış duvarları kalmış olan yapının kuzey ve batı kısmı, modern Alman sanatının, özellikle Alman ekspresyonizmi'nin (dışavurumculuk) içinde bulunacağı bir müzeye dönüştürülmüştür. Mimarlar mekanı tasarlarken bağlamdan kopmamak adına uzun yıllar toplumun hafızasındaki harabe görüntüyü koruyarak, güncel işlevi olan müzenin içeriğindeki ekspresyonist tavrı ortaya koyacak bir tasarımla yeni mekanlar oluşturmak istemişlerdir. Yüksek koruma ve yaşam alanı olan kale ile korunması gereken eserlerin yaşam alanı ve sosyal bir mekan olacak müze işlevi görececek hacimlerin birbirleriyle arakesitleri kavramsal olarak da desteklenerek tasarlanmıştır.

Mekanda, doğal ve yüksek ışığın girdiği yekpare net hacmi korumak için yeni sergi alanları, yükselip parçalara ayrılarak katlanan platform şeklinde tasarlanmış olan yeni çatıya asılıdır (Resim 3.5). Böylece tamamen eski harabe yapının dış duvarlarının oluşturduğu tek parça mekan, yeni mekanlar için kolonlarla bölünmemiş, özgür geniş bir mekan olarak kalmıştır. İlk etapta, zamanın ve olayların etkisiyle yüksek ve tek bir hacme dönüşmüş olan yapı içerisinde yeni işlevin ihtiyaçları için esnek alanlar yaratılmak istenmiştir. Fakat tasarımcılar bu esneklik için mekanı bölmek yerine, mevcut mekanın yüksek ışık alan yekpare hacmini korumuştur. Böylece bağlamı koruyarak işlevin ihtiyaçlarını çözmeyi başarmışlardır. Yaptıkları bu tasarımla tasarımcılar, yeni mekanın ana kavramı olarak belirledikleri ekspresyonist tavrıla eskiye ait bu anlamlı boşluğun oluşturduğu arakesitlerden yeni işlevin ihtiyacını karşılayacak sentez mekanlar ortaya çıkarmışlardır. Ekspresyonizimin içe kapanık karanlık ruh haliyle bir ortaçağ kalesinin yapısal kurgusundaki kalın duvarlarla çevrili içe dönük karanlık durumu kesiştiren tasarımcı, iç dünyayı çözümleyerek dışavuran ekspresyonizm düşüncesini eski mevcut yapının yıkılan kısımlarından kendini ifade edecek biçimlerle dışavurmuştur (Resim 3.6). Eski yapının hem genel kütlesi hem de geçmişin izini taşıyan yüksek ışıklı ve tek parça olan hacimlerinin yarattığı mekan algısı ile sanatsal ekspresyonist tavır sentezlenerek yeni mekanların bütüncül biçimleri ortaya çıkmıştır. Tasarımcı, bu yapıda yeni işlev ihtiyaçlarından doğan hacimlerin biçimlerini, yapının mevcudunda var olan ve yeni yüklenecek olan kavramlardan oluşturmuştur. Böylece varlığını sürdüren mekanın özündeki dönüşüm (hareket) ve değişimini bütünleyen bir sentez tasarım ortaya çıkarmıştır.

Resim 3.6 Müzede Ağırlıklı Olarak Eserleri Bulunan Alman Ekspresyonist Ressam Feininger Lyonel- Oberweimar 'In Resmi (URL-17-18, 2016), Moritzburg Museum'un İç Ve Dış Görüntüsü (URL-17-18, 2016)

Yeni işlevin eski işlevden bağlamsız kalmaması tercih edilen bir tasarım kaygısıdır. Bu bağlam soyut veya somut olabilir. Biçimini ilk işlevinin ihtiyaçlarından alan yapı zaman içinde farklı işlevler üstlenebilir. Bazen bu işlevler ilk işlevden daha güçlü bir algı yaratarak, biçimin içinden geçer ve biçimi bir araç olarak kullanarak kişiyi etkiler. Dolayısıyla, tarihi yapılara verilecek yeni işlevler özgün işleve sembolik bir bağlam kurmalıdır. (Pekol, B., 2010).

Yapıya verilen işlevlerin eski işlevle ilişkisi doğrudan veya dolaylı olarak ele alınabilir. Bazen eski işlev yeni işlev içerisinde mimar tarafından özellikle bilinçli bir şekilde vurgulanabilir. Eski işleve ait yapısal öğeler veya nesneler yeni işlev içerisinde bir müze veya dekoratif bir obje gibi bulunabilir. Önceki “eski ve yeni arakesitinde kavram” konusunda işlenen “işlevsel kavrama” örnek olarak verilmiş olan Silahtarağ Elektrik Santrali’nin –Mimarlık fakültesine dönüştürülen 4 ve 6 nolu yapılarında bu uygulama görülmektedir. Eğitim yapısı olarak değerlendirilen yapının içerisinde korunmuş olan eski kazanlar, yeni işlev içerisinde eski işlevi tanımlayan öğeler olarak korunmuştur (Resim 3.7). Bu mekana işlev verilirken kullanıcı belleğinde eskiyi ve yeniye bütünlemek isteyen tasarımcı, üretim işlevini kavram olarak belirlediğinden bu kavramı da işleve ait nesneleri mekanda koruyarak somuta yansıtmıştır. Bu nesneleri gören kullanıcı mekanın tüm dönüşüm (hareket) hikayesini belleğinde soyut olarak canlandıracak ve işlevsel değişimi bu noktalarda kesiştirerek eski ve yeni mekanı bütün olarak anlamlandıracaktır.

Resim 3.7 Eğitim Yapısına Dönüştürülen 6 Nolu Binadaki Mevcut 13 Nolu Kazan (URL-16, 2016)

Bazı koşullarda eski işlevin referanslarıyla oluşmuş alan biçim yeni işlevi zorlayabilir veya tam verimlilikle karşılayamayabilir. Burada yapılması gereken, değişen yaşam biçimine bağlı olarak değişen konfor ihtiyaçlarının sağlanmasıdır. Bu ihtiyaçlar karşılanırken yapıya müdahalenin minimum düzeyde olması ilke edinilmelidir. Yapının karakteristik özellikleri korunacak şekilde, dengeli bir müdahale yapılmalıdır. Ayrıca bu noktada kullanıcının içinde bulunduğu mekanın öncelikli olarak geçmişe ait bir yapı olduğunun ve tek amacın işlevsellik olmadığını algılanması gerekmektedir. Bu yapıların tercihindeki en önemli amaçlardan biri de geçmişten günümüze süregelen varlığıyla insana yaşattığı aidiyet ve devamlılık hissiyatıdır.

3.3. ESKİ VE YENİ MEKANI TANIMLAYAN ÖĞELERİN OLUşTURDUĞU ARAKESİTLERİN BİÇİMLENİşİ

Eski bir yapı yeniden işlevlendirilmek istendiğinde mutlak bir müdahaleye ihtiyaç duyacaktır. Yeni işlev dolayısıyla yapılacak müdahalelere temel ilkeler dışında katı sınırlamalar konulmaz. Bu noktada tasarımcı eskinin içerisinden yarattığı yeni kavramın ifadesi için eski ile yeninin oluşturduğu somut bir arakesite ihtiyaç duyar. Tasarımcı bu arakesiti öğelerin somut, soyut veya duyumsal özellikleri ile ortaya koyabilir. Tasarımcı bunu tamamen kendi dili ve üslubuna dayalı tasarım anlayışıyla biçimlendirebilir. Bu arakesitler, eskiye ait bilgiyi koruyan restorasyon prensipleriyle yeniyi oluşturacak ve anlatacak olan özgün ve güncel mimari tasarım anlayışı arasındaki diyalektik bir oluşumdur.

3.3.1 DÜZLEMLERİN BİÇİMLENİşİ

Kavramsal olarak düzlem, genişliği ve uzunluğu olan iki boyuttan oluşur. Gerçekte ise var olan kalınlık özelliği diğer iki özelliğin baskınlığı sebebiyle geri planda kalır. Düzlemler mekanın üç boyutlu hacimlerini tanımlamak ve kuşatmak için kullanılır. Düzlemsel şekillerin biçimine ek olarak malzeme, renk, doku ve desen gibi belirgin yüzey özellikleri ve mekan içindeki ilişkileri, tanımladıkları mekanın somut ve soyut niteliklerini belirginleştirir. Bu özellikler düzlem yüzeylerinin görsel ağırlık ve sağlamlığını, algıladığımız boyut, oran ve mekan içindeki konumunu, yansıttığı ışığı, dokunsal ve akustik etkilerini oluştururlar (Ching, F.K., 2015). Bütünde bu yüzey özellikleri ve etkileri mekanın kavramını tanımlayarak bir algı oluşturur. Bunun yanında zamanın bu düzlemlerin biçim ve yüzey özelliklerine etkisi mekanın algısında değişimlere ve çeşitlenmelere yol açar.

Yapıya baktığımızda algıladığımız kütle dış yüzeyleri oluşturan düzlemlerin ve özelliklerinin birbirleriyle oluşturdukları ilişkiler bütünüdür. Düzlemlerin oluşturduğu iç hacimler ise yine bu bütünlük içerisinde algılanır. Eski yapıların mevcut düzlemlerinin oluşturduğu algıya bilinen özelliklerinin yanı sıra zamanın etkileri de eklenir. Bu yapıların yeniden işlevlendirilmesi, yeni bir tasarımla diyaloga gireceği anlamına gelir. Bu mekanların tasarımında, algıyı yaratacak olan yeni olan mekana dair tüm verilerle eskinin kuracağı ilişkinin şeklidir. Bu nedenle yapılarda öncelikli olarak algılanan eski ile yeni düzlemlerin kuracağı ilişkidir. Çünkü bu mekanlar ne sadece yeni ne de sadece eskidir, eski ve yeni verilerin senteziyle biçimlendirilen düzlemlerin bir arada bulunarak bütünü oluşturduğu diyalektik bir oluşumdur. Algının odak noktası eski ve yeniye ait somut verilerin özellikle de düzlemlerin aynı anda bulunduğu yani arakesit oluşturduğu alanlardır. Bu arakesitler, ortaya konulmak istenen kavramları belirginleştirerek mekanı tanımlar.

3.3.1.1 Düşey Düzlemler (İç - Dış Duvarlar)

Düşey düzlemler bir yapının temel mimari ögesi olan duvarlardır. Mimari bir mekanı algılarken düşey düzlemler yataylardan daha önce algılanır. Çünkü göz ilk olarak kendi yüksekliğindeki alanı algılar. Bu nedenlerden dolayı mekanı ilk tanımlayacak olan düşey düzlemlerdir. Dışta kütleli okuyup algılamada, içeride ise iç hacmi mekansal olarak algılamada öncelik düşey düzlemlerdedir. Düşey düzlemler iç ile dış çevre arasında genel bir sınır oluşturarak koruma ve mahremiyeti sağlamak, yatay düzlemleri taşımak ve bunları ihtiyaca göre bölerek iç hacimleri oluşturmak gibi işlevlere sahiptir. Hacimleri oluşturan düzlemlerin biçimleri ile yüzeylerindeki doku, renk ve desenler mekana dair tüm algıyı yönlendirirler. Tasarım ve görsel algı ilkeleri, düzlemler üzerinde kullanılış şekilleriyle mekanı aslında olduğundan daha farklı algılayabilirler. Düşey düzlemler, oluşturdukları mekanın içerisinde bulunan tüm yapısal öğeler ve hareketli nesnelerle beraber algılanırlar. Bu öğelerin ve nesnelerin biçim, renk ve dokuları, bunların düzlemlerle ilişkisi, mekanın bütününde algıyı biçimlendirir.

Yeni bir işlev ile tasarlanacak olan yapılar, mevcut düşey düzlemlerinin yanı sıra yeni mekanları biçimlendirecek yeni düzlemlere ihtiyaç duyarlar. Bu düzlemler yine tasarım ve algı ilkeleriyle tasarlanırken eski düzlemlerin varlığı ve onlarla olan diyalogları da düşünülerek tasarlanır. Mekanı algılayacak olan kişi, iki farklı zamanda yapılmış olan düzlemler arasında oluşan gerilimli ilişkiye algıda öncelik

verir. Çünkü eski düzlemlerin algısı hafızada mevcuttur ve yeni olanla ilişkilendirme ihtiyacı doğrar. Tasarımın temeli bu zıtların beraberliği ile oluşmuş olan mekanlardır. Eski düşey düzlemlerle yenilerinin oluşturacağı ilişkinin biçimlenmesi için öncelikle eski düzlemlerin fiziki verilerinin analizi yapılır. Bu analizin ilki düzlemi oluşturan strüktür, malzeme ve onun etkin renk ve dokusunun neler olduğu ile bütünde oluşturduğu algıdır. Bu nedenle yeni mekanı oluşturacak olan düşey düzlemlerin işlevsel katkılarının yanı sıra yapıya katacağı anlamsal katkıda düşünülerek tasarlanmalıdır. Eski ile kuracağı ilişkinin şekli kavrama katkıda bulunarak algıyı biçimlendirir. Bu katkı için eskinin yeniye dair neye ihtiyaç duyup neye duymadığı analiz edilir. Eski ve yeni düzlemlerin arakesit oluşturduğu alanlar algının çekirdeğini oluştursa da gerekli yerlerde eskinin veya yeninin tek başına okunması gerekir. Bu durum mekanın bütüncül işlev ve algısı için gerekli olabilir.

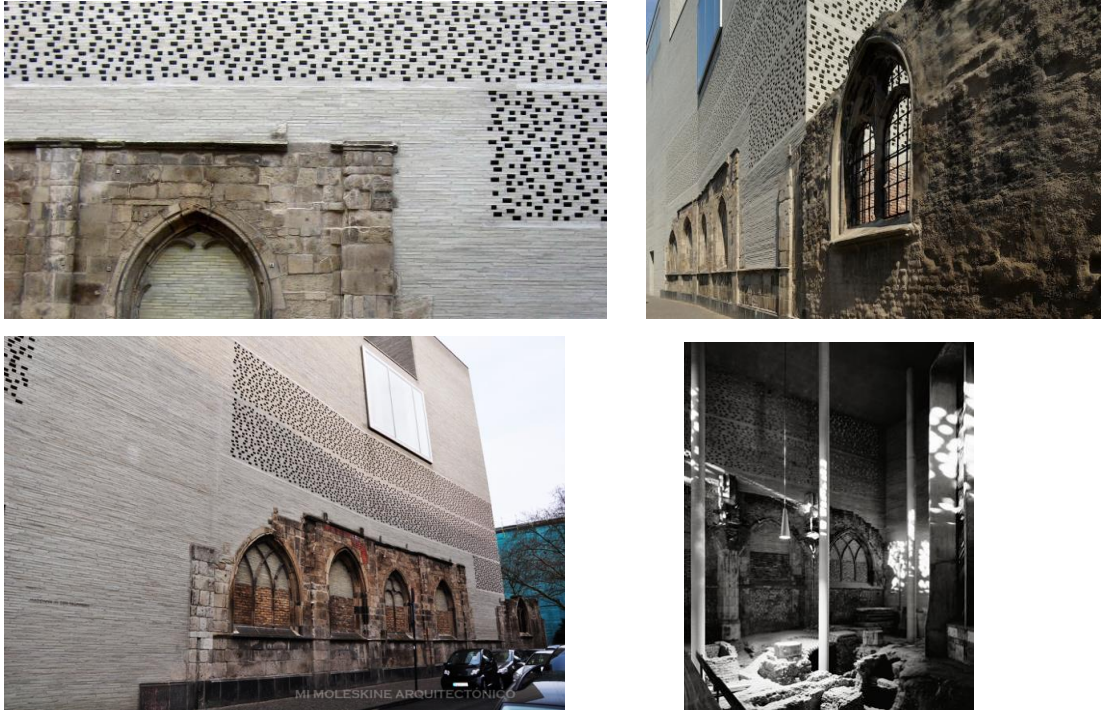
Bu arakesitlerin oluşumunda mevcut düzlemlerin durumu önemlidir. Düzlemlerin durumuna göre, eski ve yeni düzlem kesişerek mekanı tanımlayabilir. Bu durum daha çok mevcut düzlemlerin strüktürel olarak bütün ve sağlam olduğu mekanlarda yeninin bölücü bir düzlem işlevi gördüğü durumdur.

Eski yapının bir bölümü yok olmuş ve strüktürel olarak taşıyıcılığı kalmadığı durumlarda yeni eklenecek olan düzlemler tasarımcının mekana kazandırmak istediği algı doğrultusunda iki şekilde biçimlenir.

Bunlardan ilki eski ile yeniye yan yana biçimlendirmektir. Yatay düzlemin eksik kalan kısımlarının bağımsız bir strüktürle tamamlanması şeklinde uygulanır. Bu tamamlanarak oluşturulan düşey düzlemde eskinin baskın karakteri ve ruhu algılanmalı fakat yeniye dair yaratıcılık barındırmalıdır (Resim 3.8).

Kolumba Sanat Müzesi, Roma dönemine ait kalıntılar üzerine inşa edilmiş ve savaş sırasında harabe halini almış bir 19. yy. kilisesidir. Uzun süre bu halde kalmış olan yapı, sonrasında müze olarak yeniden işlevlendirilmek üzere çağdaş restorasyon anlayışıyla tasarlanıp inşa edilmiştir. Tasarımcı, arkeolojik alan olarak değerlendirilen bu alanın, kiliseden kalmış olan duvarlarını esas almış ve Bizans yapılarında görülebilecek farklı bir tuğla örgüsüyle tamamlamıştır. Bu şekilde yeniliği hissedilebilir bir dokuya bağlayarak kalıntıları öteden beri bulundukları yere daha güçlü bir şekilde sabitlemiş ve eski yapının varlığını kütleli olarak hissettirmiştir. Tasarımcı iç mekanda göstermek istediği arkeolojik alana doğal ışık almak için, tuğlaları boşluklu olarak kullanmıştır. Bu boşluklu tuğla örgüsü cepheden de bir

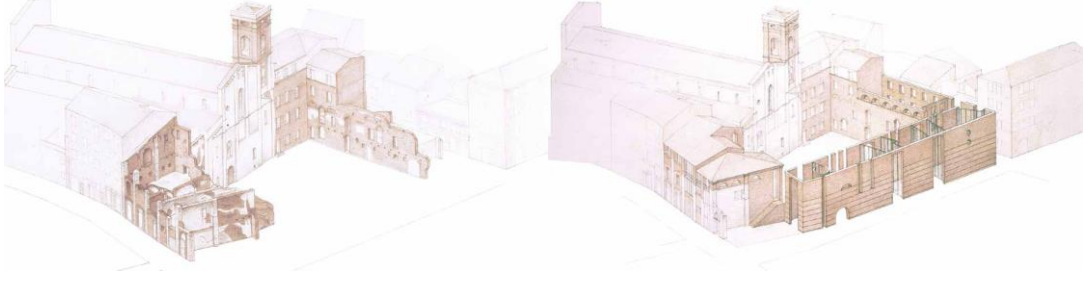
desen gibi görülebilmektedir. Delikli tuğladan süzülen ışık eski işleve atıfta bulunan ruhani bir iç mekan oluşturmuştur (Resim 3.8). Yeni duvar, sadece eskinin kütsel algısını oluşturmak için değil aynı zamanda iç mekanın eski algısına atıfta bulunacak mekanları yaratmak için tasarlanmıştır. Yeni duvarlar keskin dönüşleri, geometrik biçimi ve hantala yakın kütseliyle gerektiğinde dominant bir algı yaratırken uçucu renkleri ve mat tekstürüyle eskinin gerisine çekilerek işlevini yerine getirmiştir. (Ağırtaş, D.2012). Böylece yapının geçirdiği dönüşüm (hareket) ve değişim (nitel değişim) süreci, özdeki eski yeni çelişkisi bu düzlemlerden oluşan arakesit alanlarında ifade bulmuştur. Bu ifadeyi somuta aktarırken zıtlık ve uyumdan yararlanılan sentez, özgün bir mekana ulaşılmıştır.

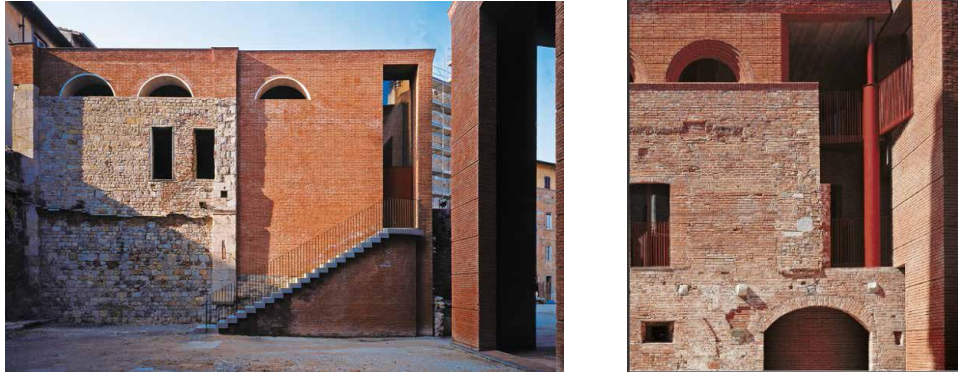
Resim 3.8 Roma Dönemine Ait Kalıntılar Üzerine İnşa Edilmiş “Kolumba Sanat Müzesi” (URL-22-23-24-25)

Bir diğer yöntem ise eski ile yeniyi art arda biçimlendirmektir. Bir kısmı yok olmuş ve taşıyıcı özelliğini yitirmiş eski olan duvar olduğu gibi korunup, yeni mekanı oluşturacak düzlemler önüne veya arkasına yapılandırılır. Burada önemli olan eski duvarın içeriden mi yoksa dışarıdan mı veya her iki yönden de mi algılanacak ve kullanılacak olmasıdır. Duvarlar sadece kendini taşıyacak güce sahipse, yapılacak yeni ek ve müdahaleleri taşıyamayacak durumdaysa daha da önemlisi taşıdığı anlam dolayısıyla üzerinde zamanın ve yaşadığı olayların oluşturduğu tüm yıpranmalar algılanmak isteniyorsa bu yöntem tercih edilebilir. Dış kabuğu oluşturan yatay düzlemlerin içine veya dışına yapılacak olan yeni düzlemler eski düzlemin eksik olan kısımlarından algılanır. Böylece eski ve yeni düzlemler bütünde yapının

dışarıdan kütle algısını, içeridense hacimsel mekan algısını oluşturur. Bu algının yoğun olduğu eski ve yeni düzlemin arakesitlerinin biçimlendirmesinde yaratıcı olunmalıdır. Bu önlü arkalı ilişkide yeninin eskiye bir fon oluşturmasının yanı sıra düşey düzlemlerin bütünündeki doluluk-boşluk, ışık-gölge gibi biçimsel hareketlere de yeni bir yön verebilir (Resim 3.9).

Şekil 3.6 Bargo da San Michele Rezidans ve Mağzalar – Eski ve yeni hali (De Vita, M. 2015)

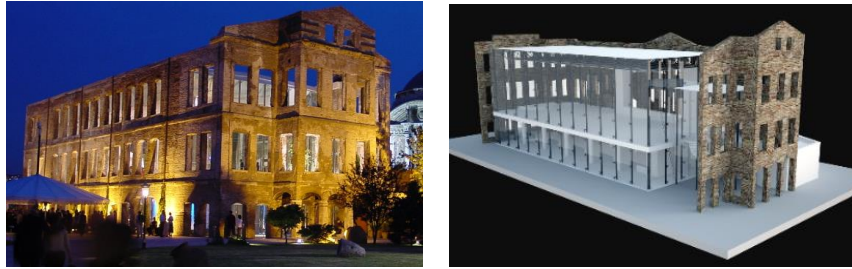

Resim 3.9 Bargo da San Michele Rezidans ve Mağzalar. Eski ve Yeni Düzlemler (De Vita, M. 2015)

İtalya Bargo şehrindeki San Michele Katedrali Roma döneminden, yıkıldığı ikinci dünya savaşına kadar üst üste yapılandırılmış bir çok katmandan oluşan bir yapıdır. 1985 yılında, manastırın neredeyse tamamen yıkılmış olan kuzey ve güney taraflarının yeni bir işlev için tasarlanmasına karar verilmiştir. Eksik olan kısımları yeniden inşa edilerek, konut ve mağaza olarak tasarlanıp işlevlendirilmiştir (Şekil 3.6). Yapının kuzey kısmında harabe olarak kalmış olan duvarlar olduğu gibi korunmuş, içe bakan cephesine ikinci bir düzlem oluşturularak yeni mekanın duvarları örülmüştür. Eski cepheyi çözümleyen tasarımcı buradan aldığı bilgilerle yeni duvarları eskiye atıfta bulunacak şekilde parlak kırmızı tuğla ile ördürmüştü, patine farkı ile eski ve yeni arasındaki dönem farkını ortaya çıkararak bir zıtlık oluşturmuştur. Bunun yanında kullanılan malzeme ve eski cephe biçimlerinden alıntılarla oluşturulmuş olan kemerli pencerelerle de tasarımda uyumu

yakalamıştır (Resim 3.9). Burada eski mekanları oluşturan malzemelerin dokusu ve uygulama biçimleriyle, yeniye ait mekanın biçimsel ihtiyaçları sentezlenerek oluşturulan yeni düzlemler, eski düzlemlerin yıkılmış alanlarında onlara fon oluşturacak şekilde yan yana gelmiştir. Böylece mekanın geçmişten günümüze geçirdiği tüm yaşanmışlığının (dönüşüm ve değişim) algılanmasına yarayan arakesit alanları oluşturulmuştur. Tasarımcı bu yüzeylerde, zıtlık ve uyumu bir arada kullanarak yarattığı gerilimli ilişkiyle eskiyi ve yeniye bütünlediği sentez tasarıma ulaşmıştır.

Eğer eski düzlem hem içerden hem de dışarıdan algılanmak isteniyorsa görsel olarak transparan veya yarı transparan malzemeler kullanılabilir. Bütün detaylarıyla algılanmak istendiğinde genelde tercih edilen malzeme cam veya muadili şeffaf bir malzemedir. Bu malzemeler için unutulmaması gereken ne kadar şeffaf bir geçirgenlikle eski yapıyı görsel olarak algılatırsa da hissiyat olarak soğuk ve sert bir malzemedir ve eski yapıyla kullanıcı arasında varlığını hissettirerek bir vitrin efekti yaratır. Ayrıca bugün teknolojinin ilerlemesiyle yeni delikli yarı transparan malzemeler ortaya çıkmıştır. Bu tip malzemelerin ardında kalan düzlemler bu malzemelerin özelliklerinin verdiği duyuşsal bir etkiyle algılanır.

Resim 3.10 Esma Sultan yalısı (URL-26, 2016)

Esma Sultan Yalısı İstanbul, Ortaköy'de Boğaz kıyısında, yazlık bir saray olarak yaklaşık 200 yıl önce inşa edilmiştir. Ancak yapı bir asır kadar önce çıkan yangında tahrip olmuş ve sadece tuğla olan dış duvarları kalmıştır. 1999 yılında bu güzel yapı kalıntısının çok amaçlı bir etkinlik salonu olarak yeniden kullanımına karar verilmiştir. Böylece 200 yıl önce inşa edilmiş bir yapı olan Esma Sultan Yalısı, günümüz mimari dili ve teknolojisi ile tekrar yorumlanarak işlevli bir hale getirilmiştir. İlk olarak, dış kontür şeklinde kalmış olan dış duvarların içerisinde kalan boş mekana, kaldırılması gerektiğinde mevcut yapıya en az zararı verecek hafif çelik bir strüktür ve camdan oluşan bir iç mekan tasarlanmıştır. Duvarları cam ile yaratılmış olan iç mekanda, harabe olan dış düzlemlere paralel ikinci bir düzlem yaratılmıştır (Resim 3.10). Bu ikinci cam düzlemler iç mekanın güneş ışığı, rüzgar gibi değişken çevre etkilerine

daha uyumlu olmasını sağlamaktadır. Bu tip çözümlerde genelde dışarıdan eski mekana ait görüntü ve doku tam olarak duyumsanırken içeriden cam arkasında kalan eski yapıya ait hissiyat tam olarak algılanamamaktadır. Cam düzlemlerin arkasından eski düzlemler net olarak görülse de, yarattığı soğuk, parlak ve pürüzsüz doku araya girerek eskinin olduğu gibi duyumsanmasına izin vermez. Şeffaf veya yarı şeffaf yeni yüzeylerin mevcut eski yüzeylerle bir arada bulunmasından oluşmuş olan arakesit alanları, kullanıcıya yeni olan yüzeyin yarattığı etkiyi tüm duyu organlarıyla algılatırken, eski yüzeylerin ruhu da bu şeffaflık arkasından görsel olarak mekana katılır. Kullanıcı cam bir fanus içerisinden eski mekanın dönüşüm ve değişimine ve bu sürecin yarattığı hikayeye hem seyircidir hem de içerisinde bulunarak yeni bir sürecin katılımcısıdır. (Resim 3.11) Yüzeylerin bu duyumsal zıtlığı algıda iç içe geçerek sentez düzlemlerden oluşan yeni mekanlar yaratmaktadır.

Resim 3.11 Esma Sultan Yalısı , Eski Düzlemler ve Cam Yüzey ilişkisi (URL-27-28, 2016)

3.3.1.2 Yatay Düzlemler (Zemin-Tavan)

Yatay düzlemler yapıda zemin ve tavanı oluştururlar ve düşey düzlemlerle sürekli temas halindedirler. Biçim, desen, renk ve dokularının iç mekanı şekillendirmede önemli rolleri vardır. Aynı şekilde zemin ve tavan düzlemleri arasında olan mesafe, düşey düzlemi sınırlandırıp, psikolojik olarak mekan algısında etkendir.

Zemin düzlemi kullanıcıyla öncelikli olarak dokunsal bir iletişim kurar. Üzerine bastığımız zeminin yumuşak–sert, sıcak–soğuk ve hatta strüktürel açıdan hareketli-hareketsiz olduğunu duyumsarız. Sonraki algı ise zeminin sınırlarıdır bu sınırlar düşey düzlemlerle olduğu gibi kendi içindeki yükseklik farklılıkları, renk ve desenlerle oluşturulabilir. Mevcut düzlemden daha yüksek oluşturulan yatay bir düzlem, kendi alanı ve etrafındaki zemin arasındaki görsel algıyı pekiştiren kenarları boyunca yeni düşey düzlemler oluştururlar ve mevcut düzlemi kesintiye uğratırlar. Çukurlaştırılmış olan yatay düzlemin kenarlarında yeni düşey yüzeyler oluşur. Böylece bu alan bütünden koparılmış yeni bir mekan olarak tanımlanır. Tavan düzlemi ise zemin

düzlemi ve yatay düzlemlerle beraber mekanın hacmini oluşturur (Ching, F.K., 2015). Tavanlar iç mekanın kapatıcı öğeleridir. Tavan düzlemlerinin yüksekliği mekan algısında önemli bir etkidir. Zemin düzlemi değişken olmayan mekanlarda yaratılan tavan yükseklik farklılıkları mekanın kendi içindeki değişimlerini ve işlevsel farklılıklarını vurgular. Tavan yüksekliği, hacmin diğer boyutlarıyla kıyaslanarak, kullanım şekli de göz önüne alınarak oluşturulmalıdır (Ching, F.K., 2015). Ayrıca tavanların biçimi, rengi, aldığı veya yansıttığı ışık ve de düşey düzlemlerle olan ilişkisi mekanın ölçeğini algılamadaki farklılıkları yaratır.

Yeniden işlevlendirilecek eski yapılarda, yeni yatay düzlemin eski düzlemle ilişkisinden daha baskın olan, eski düşey düzlemlerle yani duvarlarla oluşturacağı arakesittir. Çünkü genelde zemin düzlemlerinde ihtiyaç duyulan yeni düzlem, kullanım ihtiyaçlarının önemi doğrultusunda eski zemin düzleminin üzerine yapılandırılır.

İşlevlendirilecek yapının güncel durumu analiz edildikten sonra, yapıya izin verilen müdahale sınırlarına göre tasarımcı müdahalenin şekline ve derecesine karar verir. Bu müdahale yapının tamamen yenilenmesine kadar gidebilir. Tamamen yenilenme durumunda dahi eski düşey düzlemlerle oluşturacağı arakesit tasarımcının yaratıcılığı ile çeşitlenebilir. Eğer mevcut zeminin kullanılabilir şekilde büyük bir kısmı duruyorsa, restorasyonu yapılır, işleve dair ihtiyaç duyulan farklı düzlemler, kot farkları oluşturacak şekilde sonradan sökülebilir malzemelerden tasarlanır (Resim 3.12).

Resim 3.12 St. Pietro Eski Bir Kilise- Kale. Sergi ve Konferans Salonu İşlevi (URL- 29, 2016)

St. Pietro, eski bir Kilise - Kale olan bir yapıdır. Mekanın bu çift ruhu günümüze sergi ve konferans salonu olarak yansıtılmıştır. Restore edilmiş zemin üstüne duvar kenarlarında bir bant şeklinde sergilemede yardımcı platformlar oluşturulmuş, bu sökülebilir platformun eski zemin ve duvarla kesiştiği noktalara boşluklar bırakılarak yatay düzlemler bütününde de arakesit alanları yaratılmıştır. Özellikle yeni eklenti zeminin kontrast dokusu ve ışık yardımıyla mevcuttan tamamen kopartılmıştır.

Mekanın sergi alanı olarak kullanımı sırasında orta sirkülasyon alanında kalan mevcut zemin restore edilerek olduğu gibi bırakılmıştır. Böylece kullanıcının mekanı bu yeni işleviyle tecrübe ederken eski mekanı yatay düzlemde duyumsal olarak da deneyimlemesi sağlanmıştır. Mekanın konferans salonu olarak kullanılabilmesi için elverişli olmayan mevcut zeminin üzerine sökülebilir hareketli platformlar tasarlanmıştır (Resim 3.12). Tasarımcı, eski zemin ve duvar düzlemi ile yeni zemin düzlemi arasında hareketli bir ilişki kurmuştur. Mekanın çift ruhunu kavram olarak alan tasarımcı, bunu değişken zeminlerin de yardımıyla yeni mekana aktarır. Zaman içerisindeki değişimi ve dönüşümü ise mevcuda kontrast dokuları olan malzemelerle ve bu algıyı keskinleştirecek görsel etkilerle yarattığı düzlemlerden oluşan arakesit alanlarıyla kullanıcıya aktarmıştır.

Mevcudun olduğu gibi korunması fakat kullanımın verimliliği açısından yeterli olmadığı durumlarda bu mevcudun üstüne sökülebilir ikinci bir düzlem yapılabilir. Bazı durumlarda bu iki düzlem arasına bırakılan boşluk, yeni işlevin ihtiyacı olan güncel mekanik ve teknik donanımlar için kullanılabilir

Resim 3.13 İtalya Siana'daki Santa Maria Della Scala Hastanesi –Katedrali. Müze Olarak İşlevlendirilmiş Yapılar Arası Geçişleri Sağlayan Yer Altı Tünel- Ve Odaları (Sağ). Yükseltilebilir Zemin Altı Tesisat Döşemesi (Sol) (De Vita, M. 2015)

İtalya Siana'daki Santa Maria Della Scala Hastanesi –Katedrali büyük bir yapı gurubundan oluşmaktadır. Bu yapılar arasında geçiş sağlayan XIII-XIV yüzyıldan kalma tonozlu tünellerin müze olarak tekrar işlevlendirilmesine karar verilmiş, işlev açısından uygun olmayan mevcut döşemenin üzerine yeni bir ahşap döşeme düşünülmüş ve iki döşemenin arasına mekanın tüm teknik ve mekanik donanımları yerleştirilmiştir (Resim 3.13). Böylece bu donanımlar için yapıya ayrıca bir müdahaleye ihtiyaç duyulmamıştır. Demir konstrüksiyonlu ahşap kaplamalı ikinci bir düzlemle yaratılan yeni zemin mevcut duvarlardan ayrı tutularak eski duvarla

arasında kalan boşluğunda dahil olduğu bir arakesit alanı oluşturulmuştur. Bu arakesit ile eski duvar, yeni zeminle kesişmeden devam eder ve yine eski zeminle buluşur. Bu da bize eski zeminin yeninin altında, orada bir yerde olduğunu ve yeni olanın geçiciliğini hatırlatır. Yeni eklentiler mekanın değişimini (devrimi) sağlayacak olan ve dönüşüm sürecinin bir parçası olan somut öğeler olarak mekana yerleştirilmiştir. Bu mekanlar arası eski ve yeni çatışması yaratılan düzlemler arasındaki boşluk ve yarattığı gölgeden oluşan arakesit alanlarıyla algılanır hale gelmiştir.

Diğer bir yükseltilmiş zemin çözümü ise görsel olarak mevcut zemini algılayabileceğimiz saydam veya yarı saydam bir döşeme oluşturmaktır. Bu noktada şeffaflığın aranma sebebi, altta bulunan ve belirli bir eskilik değeri olan başka bir düzlem veya hacmi algılatma ihtiyacıdır.

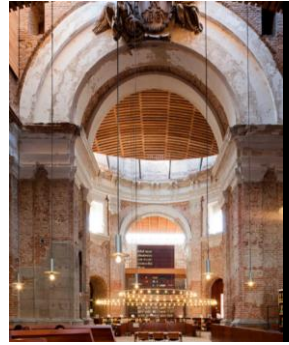
Tavan düzleminin düşey düzlemle olan arakesit alanları aynı zemin düzleminde de olduğu gibi eski ve yeni tavan düzlemlerinin birlikteliğinden önce algılanır. Tavan düzlemlerinin biçimi ve yüksekliklerinin mekanları algılarken yarattığı etki nedeniyle, eski yapılarda mevcut algı iyi analiz edilmelidir. Tavan yükseklikleri ve biçimleri yani kubbe, tonoz veya dönem süslemeleriyle oluşturulmuş tavanlar, mekanda baskın bir rol oynadığı için, algıdaki etkilerinin korunması gerekmektedir. Bu tip tavanların, bir kısmı yok olmuş ise yine tasarımcının yaratıcı gücüyle etkin algısını destekleyecek yeni bir tasarımla tamamlanabilir (Resim 3.14).

Resim 3.14 “Oratorio Dei Filippini” Kilisesinin Şavaşta Yıkılmış Olan Tonoz Ve Kubbesinin Yaratıcı Restorasyonu. (Şavaşın ve yıkımın unutulmamasını istemiş olan tasarımcı, eski yapım sistemiyle tonoz ve kubbenin iskeletini oluşturmuş sonrasında sıvamayarak hem modern görünüm elde etmiş hem de ilk yapılış dönemi ile savaş dönemindeki yıkım arasında bir diyalog kurmuştur) (URL-30, 2016)

Resim 3.15 1734 – 1791 Madrid San Fernando Dini okulları ve Kilisesi'nin Yenilenmiş Dış Cephesi ve İç mekanı (URL-31, 2016)

Resim 3.16 1734 – 1791 Madrid San Fernando Dini okulları ve Kilisesi. Yeni kubbe ve Tonozları (URL-32-31-33, 2016)

1734 – 1791 San Fernando Dini okulları ve Kilisesi'nin bir kısmı iç savaşta yıkılmış ve harabe haline gelmiştir. Bu harabenin kilise kısmı kütüphane ve konferans salonu olarak tekrar işlevlendirilmek üzere rehabilite edilmiştir (Resim 3.15). Bir kilise mekanının yüksek tavanı ve içerisine süzülen ışığın etkisini belleğinde tutan tasarımcı aynı zamanda uzun süre harabe kalmış ve gökyüzünü çatı yapmış olan kilisenin bu iki etkileyici görüntüsünü de mekana katmak istemiştir. Savaşın ve yıkımın unutulmamasını istemiş olan tasarımcı, geleneksel yapım sistemiyle tonoz ve kubbenin iskeletini oluşturmuş sonrasında bu iskeleti sıvamayarak hem modern bir görünüm elde ederek özdeki eski yeni çatışmasını ifade etmiş hem de ilk yapılış dönemi ile savaş dönemindeki yıkım arasında görsel bir diyalog kurmuştur. Böylece yapının varlığına ait geçmişten günümüze tüm dönüşüm(hareket) ve değişim süreçleri bu detaylarda kendini ifade etmiştir. İçeride tavanı oluştururken gelenekselin de etkisiyle yapılmış olan ahşap tonozvari strüktürleri harabe ve orijinal duvarları vurgulamak için belli noktalarda duvardan kopararak buralardan ışığın içeriye süzülmesi sağlanmıştır. Tasarımcı ışığın, düzlemlerde ve mekanda yarattığı nüans ve etkileri, eski mekan ile yeni arasında oluşacak arakesit alanlarını vurgulayacak bir öğe olarak görmüş ve tasarımını biçimlendirmiştir. Mekanın geçmişten günümüze insanı içine alan atmosferini, ana kavram olarak belirleyen

tasarımcı, özellikle yeni tavan ve eski düşey düzlemlerin kesiştiği arakesit alanları için seçtiği malzeme ve çözümlerle kullanıcıya vermek istediği mevcut algının temelini oluşturmuştur. (Resim 3.16).

Tavan düzlemine yapılan en belirgin müdahalelerden biri güncel konforu ve işlevsel ihtiyacı sağlayacak olan havalandırma ve ışık tesisatlarıdır. Genelde tesisatları orijinal tavana yapılacak bir müdahale ile gizlemek yerine, görülecek şekilde döşemesi oldukça sık yapılan bir uygulamadır. Yeniye ait teknolojiyle eskiye ait tavan düzleminin bu dönemsel zıtlaşması doğru biçimler ve renkler kullanıldığında etkileyici bir görüntü oluşturabilir. Bu tesisat ve mekanik donanım mevcut tavanın bir kısmında toplanıp kapatılabileceği gibi yarı şeffaf bir malzemeyle de kapatılabilir (Resim 3.17).

Resim 3.17 Salt Beyoğlu (Siniossoğlu Apartmanı) 2. Kat Sergi salonu – Sergi salonlarının Yeni Tavanlarının Eskilerle İlişkisi (Dinç, E.B., 2012)

1870-1880 yıllarında eklektik bir üslupla yapılmış olan Siniossoğlu Apartmanı 2010-2011 yıllarında kültür merkezi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Restorasyon sırasında binanın ikinci ve üçüncü katlarının tavanında, orijinal kalemişi süslemeler bulunmuştur. Orijinal binanın eklektik üslubunu okunaklı kılmak ve ortaya çıkartmak için bu özgün tavanlar restore edilerek yeni tasarımın içerisine katılmıştır. Yeniden tasarlanmış olan sergi alanı içerisinde, net olarak algılanan ve üstünde orijinal kalem işlerinin olduğu tavanlardan başka, elektrik ve mekanik tesisatın geçtiği ve bu nedenle delikli bir metalle kapatılan üç farklı tavanda da orijinal desenler bulunmaktadır. Bu orijinal kalemişi tavanlar tüm tesisatın ve delikli tavan kaplamasının arasından dikkatli bir gözün görebileceği şekilde tüm özellikleriyle restore edilmiş halde yerinde durmaktadır. Bu noktada, yeni kurgulanan tavanda kullanılan koyu renkli yarı şeffaf tavan örtüsü mekanik aksamın görüntüsünü bulanıklaştırır böylece arkasındaki eski yapıya ait kalemişi tavan aralardan renkli bir gölge gibi kendini gösterir. Bu şekilde varoluşundan günümüze tüm hareketi ve

değişimi içeren hikayeyi anlatır. Yeni düzlemin koyu renkli yarı şeffaf yapısı ise eski tavanı kapamaktan çok hem mekanik aksamı hem de desenleri bulanık hale getirerek aralarındaki keskin kontrastı ortadan kaldırır ve sentez bir tavan oluşturur. Burada üst üste gelmiş olan yeni ve eski yüzeylerden oluşan arakesit alanları tasarlanırken eski ile yenin birbirleriyle ilişkileri renk ve doku yardımıyla şekillenir. Önde olduğu halde delikli dokusu ve koyu rengiyle şeffaflaşan yeni tavan kendini geri çekerken arkada bulunan ve yapının gerçek üslubunu ifade eden tavan, renkli görüntüsü ile ön plana çıkar. Sergi mekanı olarak kullanıldığı için tamamen düz beyaz düşey düzlemlerden oluşan bu mekanın içinde eskinin de kendini ifade ederek yeniyi sentezlendiği tek alan bu orijinal tavanların bulunduğu arakesit alanlarıdır (Resim 3.17).

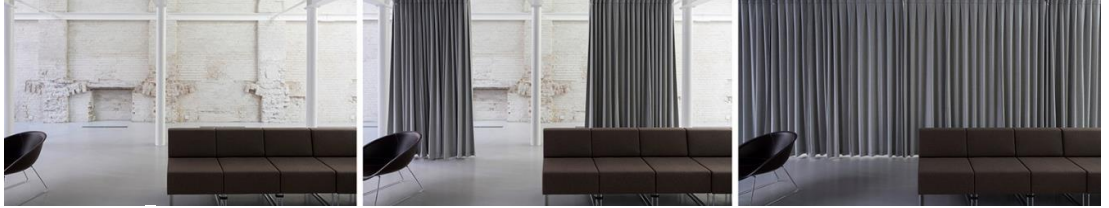
Yapıların tavan yüksekliklerine bağlı olarak, verilen yeni işlevin ihtiyacı karşılaması için mekana ek yatay düzlemler eklenip yeni hacimler oluşturulabilir. Bu yeni hacimleri oluşturacak olan yatay düzlemler mevcut yüksekliği bölerek yeni bir arazi zemin ve tavan düzlemi oluştururlar. Bu yeni yatay düzlem, eski mekanın özelliklerini, psikolojik etkisini ve buna bağlı algısını da etkileyeceğinden mekan içerisinde konumlandırılacağı yerin, biçiminin ve diğer düzlemlerle kuracağı ilişkinin analizi yapılmalıdır. Yeni döşeme mevcut yapının ana algısını değiştirmemelidir (Resim 3.18)

Resim 3.18 Kopenhag'da Avukatlı Bürosuna Çevrilmiş Olan "Valencia Dans Köşkü – Çok işlevli Salona çevrilmiş Ana Mekan (Dans Salonu) (URL-34, 2016)

1861 yılına ait Kopenhag'da yapılmış olan "Valencia Dans Köşkü" bir avukatlık bürosu olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Bu yapı üç farklı bina tipolojisine sahip üç yapının birleşmesiyle oluşmuş bir yapı grubudur. Bunlardan ortada bulunan dans salonu, yüksek kemerli büyük pencereleri ve yüksek tavanı ile mekansal bir akışa sahip ferah, aydınlık ve geniş tek bir mekandır. Yeni tasarımda bu mekanın içerisine mevcut akışı kesmeden asma bir kat eklenmesine karar verilmiştir. Öncelikle mevcut

tuğla dokusu korunarak ortaya çıkartılan ana mekanın sol cephesi, arka binaya giden bir koridor oluşturmak için kontrast bir malzeme olarak seçilen parlak oluklu alüminyum duvarlarla bölünmüştür. Asma katı oluşturan düzlem ise bu geçiş koridorunun üstüne aynı malzemenin bir uzantısı olarak, mekandaki görsel akışı ve aydınlığı bölmeyecek bir noktaya yerleştirilmiştir. Asma katın etrafı tamamen şeffaf camla kapatılarak, eski mekana eklenen bir kütleden çok bir düzlem etkisi yaratılmıştır. Eski tavan ve zemin arasındaki bu yatay düzlem yeni koridoru oluşturan yeni düşey düzlemlerin bir uzantısı gibi gösterilmiş ve fiziksel olarak eski dokuyla hiçbir iletişim kurmamış olarak boşluğun ortasına yerleştirilmiştir (Resim 3.18). Eski ve yeni düzlemler arasındaki bu fiziksel kesintiye rağmen asmakata çıkıldığında, etrafının tamamen şeffaf olarak kapatılmış olması nedeniyle, kişiyi tekrar eski dokunun içerisine alarak mekanın ferah ve görsel akışını algılatarak şekilde tasarlamışlardır. Eski mekanın içerisinden bakıldığında eski ve yeni karşılıklı bir zıtlasma ve kontrast halindeyken, yeninin içerisinde eskiyle bir uyum, birliktelik ve bütünlük algısı yaratılmıştır. Kullanıcı yeni düzlemden yani yeni mekanın içerisinden mekansal dönüşümü yani hareketi algımlarken dışarıdan değişime tanık olur. Tasarımcı, yeni gereksinimlerden aldığı bilgiyle mekanın mevcut algısını sentezleyerek tasarladığı bu yeni ara düzlem ve etrafındaki boşlukla beraber arakesit alanını oluşturmuştur. Böylece yeni ile eskinin iç içe geçebildiği bütüncül yeni mekan ortaya çıkmıştır (Resim 3.19).

Resim 3.19 Kopenhag'da Avukatlı Bürosuna Çevrilmiş Olan “Valencia Dans Köşkü”. Camla Kapatılmış Yeni Asma Katın İçerden Görünüşü (URL-34, 2016)

Yapının günümüze kadar geçirdiği süreç içerisinde mekanın ilk tasarımında olmayan, algıyı bozacak ekler varsa yeni tasarım içerisinde bunlar kaldırılmalıdır ki yeni mekan eskiyle doğru bağlamı kurabilsin.

19.yy'da Alexandre Vallury'nin tasarladığı Osmanlı Bankası binası günümüzde çeşitli sanat ve kültür aktivitelerinin yapıldığı bir mekana dönüştürülmüştür. Dönüştürme aşamasının başında, yapının ilk tasarımında var olan ve mekanın ilk girişteki psikolojik etkisi ve algısı için önemli olan, galeri boşluklarının zamanla kapatılarak katlara eklendiği görülmüştür. Bu eklemeler, her ne kadar mekanların kullanım

alanlarını genişletse de, yapının ilk tasarımında kurgulanan aydınlık ve etkileyici girişi ile katların gün ışığıyla olan ilişkisini yok ettiği saptanmıştır. Bu nedenlerden dolayı eski mekanın bu etkisine geri dönmek için ekleme döşemeler ortadan kaldırılmış ve kat galerileri ortaya çıkartılmıştır. Hatta dönüştürme sırasında, çatıdan tüm katlara süzülerek inen gün ışığının mekan üzerindeki etkisinin sürekliliğinin sağlanması için teknolojik imkanlarından yararlanılmıştır (Resim 3. 20).

Resim 3.20 19.yy'da Alexandre Vallury'ın Tasarladığı Osmanlı Bankası Binası. "Salt Beyoğlu" . Orta Galerî Boşluğu ve Suni Güneşliği Sağlayan Yeni Çatısı (Dinç, E.B., 2012)

3.3.2 GEÇİŞ ÖĞELERİNİN (AÇIKLIKLARIN) BİÇİMLENİŞİ

Mekanı oluşturan düzlemler üzerinde bulunan açıklıklar, görsel ve mekansal geçişleri sağlayarak bir süreklilik oluştururlar. Dış içe, iç mekanları da birbirine bağlarlar. Bu açıklıklar o mekanın yönelimini ve akışını, ışık kalitesini, ısısal konforunu nihayetinde de kullanım ve dolaşım düzenini de etkilerler (Ching, F.K., 2015). Bu geçiş açıklıklarının biçimleri ve fiziksel özellikleri ile düzlemler üzerindeki sayıları, konumları ve ritimleri o mekanı oluşturan düzlemleri kesintiye uğratarak bütünde mekanın algısını etkilerler. Bu özellikler yapının inşa edildiği dönemi ve üslubu da tanımlamada yardımcı olurlar.

Yeniden işlevlendirilen yapılardaki mevcut düzlemlerin üzerinde bulunan açıklıkların müdahale sınırları yapının tescil derecesine ve buna bağlı müdahale kriterlerine bağlıdır. Özellikle dış cephelerde eski yapının orijinal kimliğini bozmayacak şekilde müdahalelerde bulunmak tasarımcının öncelikli problemidir. Mevcut düzlemdeki boşluklara yapılan müdahaleler ve eklentiler dışında, yapıya eklenen yeni düzlemlerde de geçiş açıklıkları olabilir. Bunlar, eski olanlarla kavram, işlev, biçim, oran, doku renk ve ritimsel düzenleri gibi noktalardan en az biriyle kesişerek, yapıda bütüncül bir algı sağlamalıdır. Yeni geçiş açıklıklarının mekana kazandıracığı biçimsel katkılarının yanında işlevsel katkıları da analiz edilmesi gereken önemli konulardandır. Eski yapının işlevi üzerinden düzenlenmiş olan eski geçiş öğelerinin

mevcut görsel ve mekansal ilişkilerini, etkin ışık ve ısısal düzenlerini yeni işlev ile nasıl ilişkilendireceği, mekanların oluşumunda çözülmesi gereken problemlerden biridir.

3.3.2.1 Pencereleler Ve Balkonlar

Pencerelerin boyutları, şekilleri ve yerleşimleri, düzlemlerin görsel bütünlüğünü ve sağladığı kapalılık duygusunu etkiler. Pencereleler düzlemleri kesintiye uğratarak çerçevelediği ışığı ve açıldığı diğer mekanı mevcut mekanın içerisine alır. Boyutlarına göre başka bir düzlem olarak da görülebilir. Boyutları ve bulunduğu nokta kişinin diğer mekanla kuracağı algısal durumu şekillendirir. Dışarıyı içeriye taşıyacağı gibi boyutları ve konumuyla mahremiyeti de sağlayabilir. Doğal ışığın mekana girişi pencerelelerden olur. Bu nedenle mekana giren ışığın yönlendirici ve şekillendirici gücü vardır. Işığın geliş miktarının ve yönünün mekan algısında psikolojik etkileri bulunduğu gibi mekanın biçimsel algısının da etkiler. Aynı şekilde pencerelelerin veya düzlemler üzerinde bırakılmış açıklıkların yönleri ve boyutları mekanın ısını ve içerisindeki doğal hava sirkülasyonunu yönlendirir. Bir düzlem üzerinde açıklıkların birbiriyle olan ilişkileri, düzen ve ritimleri yapının kütleli algısını etkiler. Aynı şekilde biçimleri de yapının kimliği hakkında bilgiler taşır.

İşlevi yenilenecek olan yapılarda, mevcut yapıya ait tüm açıklıklar, yukarıda bahsedilen özellikler doğrultusunda analiz edilir. Hatta bilinçli yapılmış açıklıkların yanı sıra zamanın ve olayların yıpratıcı etkisiyle oluşmuş olan açıklıkların da mekana etkileri bu analiz içersine katılır. Verilecek işlevin ihtiyaçları ve mekana katmak istenilen etkiler üzerinden müdahale kararları alınır.

Öncelikle mevcut düzlemdeki açıklıklara yapılacak müdahaleleri incelersek, mevcudu olduğu gibi restore edip korumak birincil tercihtir. Mevcut pencere açıklıkları, içeride ısısal konforu sağlamak amaçlı yeni bir doğramayla kapatılabilir. Bu doğramalar boşlukların gölge etkisini kaybetmemek amaçlı koyu renkli ve güncel malzemelerden olabilir. Bazı durumlarda işlev doğrultusunda içeride doğal ışığın tercih edilmediği mekanlara ve kesintisiz düzlemlere ihtiyaç duyulur. Genelde müze, sergi alanı gibi mekanlar bu gruba girer. Bu durumda cephelerine müdahale izini verilen yapılarda, cephenin etkin durumu yani bu boşlukların cephe üzerindeki etkileri analiz edilir. Cephe üzerinde güçlü ve karakteristik bir etkileri varsa bu pencereleler dışarıdan olduğu gibi bırakılır ve içeriden sökülebilir duvar panelleriyle kapatılarak geçici olarak sağırlandırılır (Resim 3.21). Eğer dış cephede etkileri sınırlı

ise ve yeni tasarımın kavramı doğrultusunda yapının bütününde kütsel bir etkiye ihtiyaç varsa pencereler dış cepheden okunacak şekilde tamamen kapatılarak iki taraftan sağır hale getirilebilir. Bu kapatma müdahalesi, mevcut düzlemlerle malzemede patine farkı yaratılarak veya pencere söveli ise sövesi yerinde bırakılarak yapılmalıdır ki eski açıklıkların biçimleri ve varlıkları hissedilsin. Yani istenilen yeni kütle algısının içerisinde eskiye dair silüetler olarak orada kendisini hissettirir (Resim 3.22).

Resim 3.21 “Siniossoğlu Apartmanı” – Salt Beyoğlu. (Dinç, E.B., 2012)

Kültür merkezine dönüştürülen “Siniossoğlu Apartmanı” bugünkü adıyla “Salt Beyoğlu” binasının özellikle ön cephe pencereleri yapının ekletik kimliği için önem taşımaktadır. Yapının yeni işlevinde 1.-2.-3. katlar sergi salonu olarak kullanılmaktadır. Sergileme mekanlarının ihtiyaç duyduğu geniş duvarları ve yönlendirilebilir yapay ışığı sağlamak için öncelikle tüm pencerelerin dışına, yapının dönemine uygun panjurlar eklenmiştir. Bu panjurlar kapalı tutularak pencerelerin dış cephede ki etkin varlığı devam ettirilirken içeriden sökülebilir panellerle kapatılarak kesintisiz düzlemler kazandırılmıştır. Ayrıca bu çözümle, pencereler istenildikleri zaman açılıp kapanacak hale gelmiştir. Böylece binaya dışarıdan bakıldığında içeride sergi alanları için yaratılmış kesintisiz geçici duvarlar algılanmayarak panjurları kapalı bir bina gibi görülmektedir. Sonuçta eski cephe kimliğini kaybetmeden başlangıçtan günümüze kadar tüm süreci olduğu gibi devam ettirir. Buna karşılık iç mekanlarda yeni işlevin ihtiyacına cevap verecek şekilde biçimlendirilmiş yeni cepheler ise dönüşümün ve değişimin somut verileri olarak ortaya çıkar (Resim 3.21). İşte bu karşıtlıklar bütününde sentez mekan tasarlanmıştır.

Mevcut düzlemler ve pencere açıklıkları üzerinde yapılan diğer bir müdahale ise yeni işlevin ihtiyaç duyduğu açıklıkların düzlemlere eklenmesidir. Bu açıklıklar işlevin ihtiyacı doğrultusunda oluşturulurlar. Yeni açıklıklar biçimlendirilirken mevcut açıklıkların biçimi ve düzeni tasarıma ipuçları verir. Yeni biçim ve düzenlemelerin eski ile kuracağı diyalog doğru kurgulanmalıdır. Bazı durumlarda, yapının koruma derecesine bağlı olarak müdahale sınırları geniş tutulabilir. Mevcut pencere açıklıkları sağırlaştırarak yeni bir düzen ve biçim oluşturulabilir (Resim 3.22).

Resim 3.22 Küppersmühle Modern Sanat Müzesi- Duisburg Almanya (URL- 35-36, 2016) (Broker, G., Sally, S., 2012)

Küppersmühle Modern sanat müzesi, Duisburg liman bölgesindeki masif ve anıtsal bir depo binasının dönüştürülmesiyle ortaya çıkmıştır. Oranları neredeyse klasik üslupta, ön cephesi geniş bir kaide üzerinde tuğla taşıyıcılarla desteklenen, sıralı pencere açıklıklarının oluşturduğu ritmin kütlede etkin olarak hissedildiği bir yapıdır. Tasarımcılar yapının ön cephesindeki pencere açıklıklarını, ölçekteki devasa büyüklük hissini vurgulamak ve yeni galeri mekanları yaratmak amacıyla kapatmışlar, sonrasında yapının yeni işlevi üzerinden tasarladıkları galeri mekanlarını dışarıyla ilişkilendirmek için yeni pencere açıklıkları açmışlardır. Eski pencerelerin varlığı, algılanan kemer ve denizlikler sayesinde hissedilse de cepheyle aynı malzemeyle kapatıldığından yapının kütle etkisi kesintiye uğramamıştır. Mekanın yeni kurgusuna göre yerleştirilmiş olan yeni açıklıklar bu yeni mekan kurgusunu dışavururken konumlandırıldıkları noktalardan eski yapının masif yapısına dair bilgileri okunur hale getirmişlerdir. Özellikle dış cepheye yakın köşelere konumlandırılmış olan doğramalarla eski yapının duvar kalınlıkları okutularak yapının eskiliğini vurgulayan teknik yapısı kullanıcıya algılatılır. Tasarımcı yaratmak istediği masif etki için pencereleri körleştirirken, bu uygulamayı boşlukların mevcut ritmi algılatarak şekilde yapmıştır. Böylece yeni mekan algısında eski yapıya dair bilgi canlı tutulurken, yeni boşlukların biçim ve konumları ile yine eskiye ait yapı

kütlesi hakkında kullanıcıya hatırlatmalar yapılmıştır. Yeni açıklıklar ile bu açıklıklardan okunaklı kılınan eski yapı teknolojisine ait biçim, kapatılsa da hissettirilen eski açıklıklar ile böylece oluşturulan yeni kütle bize arakesit alanlarını verir. Bu alanlar ise bütünde özdeki eski yeni sentezini içeren sonuç mekanı algılamamıza yardımcı olur. Tüm bu müdahaleler oluşan yeni mekan yapının varlığına ait dönüşüm(hareket) ve değişimlerinin bir devamıdır. (Resim 3.22).

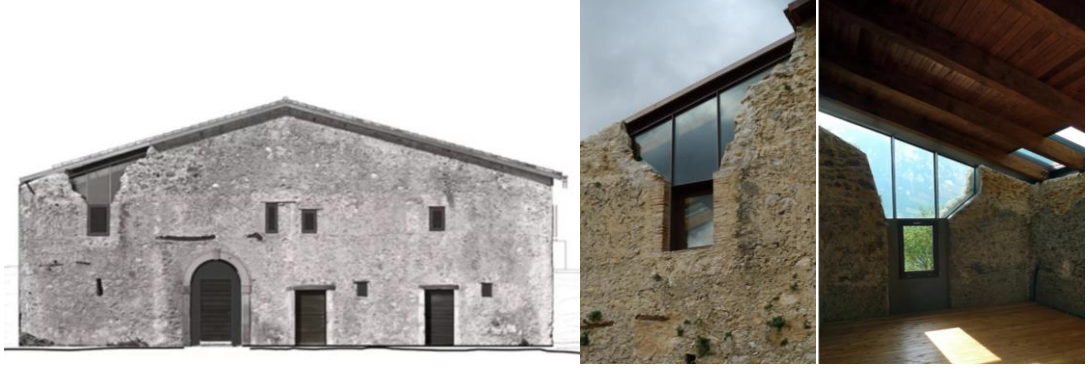

Resim 3.23 Den Bosch / Hollanda'nın Den Bosch Şehrini Kapsı Olarak Bilinen Eski Su Kulesi – Ofis Mekanı . Yeni Açılan Pencere Boşlukları Ve Doğramalar (URL-37, 2016)

Hollanda'nın Den Bosch Şehrini kapsı olarak bilinen eski su kulesi, ofis olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Bu işlevin ihtiyacı doğrultusunda, yeni eklenen ofis katlarına gün ışığı sağlamak için, yapıya yeni pencere boşlukları açılmıştır. Kulenin en üst katındaki mevcut pencerelerin aksı üzerinde işlevin gerektiği noktalara yeni pencereler açılmıştır. Bu pencereler kemerli olan mevcut açıklıklardan farklı olarak dikdörtgen şeklindedir. Bu eski ve yeni açıklıkların biçimsel farkına karşılık yeni doğramaların kanat kısımları eski açıklıkların şekline gönderme yaparak kemerli olarak biçimlendirilmişlerdir. Tasarımcı, böylece yeni mekanların ihtiyacı olan pencere açıklıklarını yeni bir biçimle oluşturulmuştur. Pencerelerin yapıdaki konumları ve dizilişleri için eski aks düzeni izlenmiş, mevcuttan farklı bir biçimle açılan açıklıkların içerisine eski biçime atıfta bulunan kemerli doğramalar konularak sentez bir tasarım ortaya çıkarmıştır. Eski ve yeni açıklıkların biçim, konum, diziliş ve birbirleriyle ilişkileri sonucunda oluşturulan arakesit alanları, eski ve yeniyi bütünleyen sentez tasarımlar olarak yeniden işlevlendirilmiş mekanı algılanır hale getirmiştir. (Resim 3.23)

Yapının mevcut açıklıkları dışında, düzlemin bir parçasının zamanın ve olayların etkisiyle yok olmasından oluşmuş olan açıklıklar da olabilir. Bu açıklıklar zamanın yapıya bıraktığı izler olarak olduğu gibi korunmak istenebilir. Böyle durumlarda iç mekandaki ısısal konforu sağlamak ve buralardan giren doğal ışığın mekana

kazandırdığı etkiyi kaybetmemek için bu açıklıklar bir doğramayla kapatılacağı gibi boyutuna veya bulunduğu yere göre farklı saydam veya yarı geçirgen bir malzemeye de kapatılabilir (Resim 3.24).

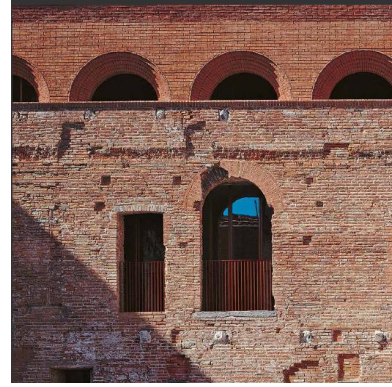

Resim 3.24 İtalyada “Tito Hamamının” yakındaki Köy Evi - Lojmana ve Arkeolojik Laboratuvar. Yıkılarak Oluşmuş Açıklıkların Doğramayla Kapatılması (URL-38, 2016)

Roma döneminden kalma Tito hamamlarının yakınında bulunan ve harabe halini almış olan geleneksel köy evi halka açık bir lojman ve arkeoloji laboratuvarı olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yeniden tasarlanırken, arkeolojik alan algısını ön plana çıkarmak için özellikle dış cephedeki harabe görüntüsü muhafaza edilmek istenmiştir. Bu nedenle ön duvarın yok olmuş olan kısımları mevcut açıklıklar olarak değerlendirilip pencere olacak şekilde biçimlendirilmiştir. Böylece yeni mekanın ihtiyaç duyduğu doğal ışık için yeni açıklıklar açılmasına gerek kalmamıştır. Zamanın yapı üzerinde yarattığı biçimi yeni tasarımın bir parçası haline getirerek bir arakesit alanı oluşturan tasarımcı, değişim ve dönüşümü bu açıklıklar üzerinden ifade etmiştir. Bunu yaparken varlığının sürecine dair izler taşıyan eskiye yeniyi katarak, diyalektik bir kavrayışla sentez tasarıma ulaşmıştır (Resim 3.24).

Mevcut duvarlardaki pencereler dışında, bir kısmı yok olmuş olan ve yeni işlev için tamamlanan mevcut düzlemlerde veya yeni mekanlar oluşturmak için eskiye eklenen tamamen yeni düzlemlerde de açıklıklara ihtiyaç duyulabilir. Bu ihtiyaç işlev üzerinden düşünüldüğü gibi biçime kazandıracağı doluluk boşluk etkisi de göz önünde bulundurularak tasarlanır. Yeni düzlemlerdeki açıklıklar eski yapıya ait biçimlerden veya eski açıklıkların konum ve düzenlerinden edinilen referanslarla tasarlanabilir. Ayrıca işlevin ve ihtiyacının baskın olduğu durumlarda kendine özgü biçimi ve düzeni olabilir. Bu şekilde yapılmış olan açıklıklar eskinin önüne geçmez aksine özgün yapının algısına katkıda bulunacak bir şekilde tasarlanırlar.

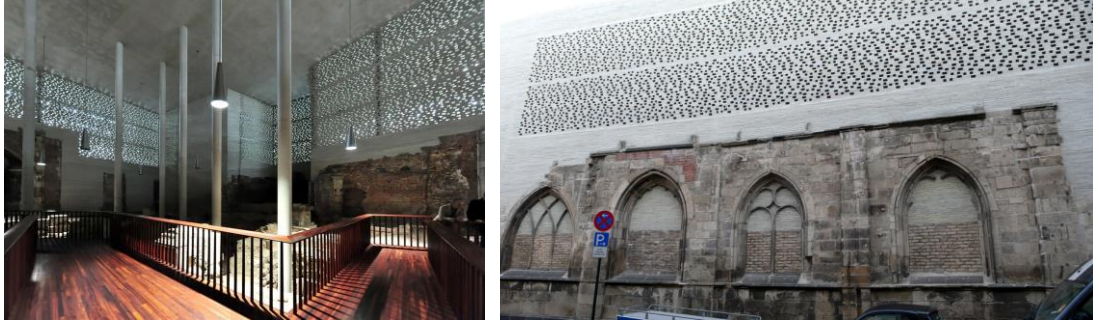
Düşey düzlemler konusunda bahsedilmiş olan İtalya Borgodaki San Michele binasının özellikle eski ve yeni duvar düzlemlerinin etkin olarak bir arada bulunduğu kuzey cephesinde oluşturulmuş olan pencere açıklıklarının kemerli biçimi eski binanın ve yapıldığı dönemin pencerelerinden referans alınmıştır. Eski düzlemlerin arkasında kalan yeni düzlemlere açılmış olan bu açıklıklar eskinin açıklık biçimlerini tekrarlayarak aralarında görsel bir ilişki kurulması sağlamıştır. Bu yapıda, eski ve yeni düzlemlerin malzeme, uygulama ve konum ilişkileri üzerinden oluşturulan arakesitler açıklıkların biçimleriyle pekiştirilmiştir (Resim 3.25). Tamamen yeni olan güney cephesindeki açıklıklar ise baskın bir biçim oluşturmamak ve yapıyı karakterize etmemek için düzlem üzerinde bir yarık etkisi yaratacak dar uzun dikdörtgenler olarak biçimlendirilmiştir (Resim 3.26). Bu aynı yapıda iki farklı şekilde biçimlenmiş olan açıklıklar yapının özündeki değişimin yol açtığı somut değişimlerdir. Bir arada oluşturdukları duyumsal algıyla bütüncül bir eski yeni sentezini oluşturmaktadır.

Resim 3.25 Bargo da San Michele Rezidans ve Mağzalar. Eski Yeni Boşluk İlişkisi (De Vita, M. 2015) (URL-39)

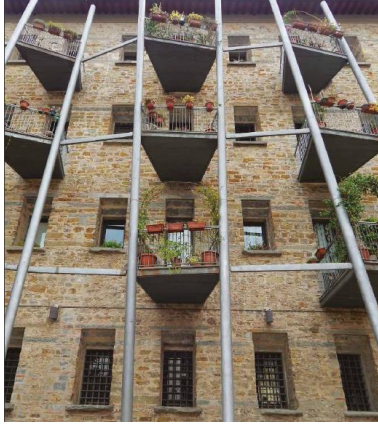
Resim 3.26 Bargo da San Michele Rezidans ve Mağzalar. Yeni Duvarlar (De Vita, M. 2015) (URL- 40, 2016)

Resim 3.27 Kolumba Sanat Müzesi. Boşluklu Yeni Duvarları ve bunların iç atmosfere etkisi (URL-24-41, 2016)

Kolumba Sanat Müzesi, savaş sırasında harabe halini almış bir 19.yy. kilisesinin modern bir yorumla tamamlanmasıyla ortaya çıkmıştır. İçerisinde, Roma dönemine ait arkeolojik kalıntılar ve dini eserler sergilenmektedir. Kilisenin dış konturları boyunca uzanan yeni duvarların birinci kat seviyesi üzerine serpiştirilmiş olan delikler içeriye ışık ve hava girecek şekilde biçimlendirilmiştir. Bu deliklerden mekanın içerisine süzülen ışık ve ortama kattığı semavi atmosfer, sergilenen eserlerin kavramsal algısını pekiştirmektedir (Resim 3.27). Ayrıca bu boşluklardan gelen doğal havanın serbest dolaşımı, dışarıyı içeriye taşımış ve iç mekanları yapay iklimlendirmeden korumuştur. Bu boşlukların yeni mekana kattığı işlevsellik ve algıda yarattığı etki dışında yeni dokuya farklı bir tekstür kazandırarak eski ile arasındaki farklılığı pekiştirmiştir (Ağırtaş, D., 2012). Bu noktada yeni düzlemler üzerindeki bu açıklıklar, tek başına bir biçim algısı oluşturmak yerine yan yana gelerek bir doku ve iç mekanda da gün ışığını biçimlendirerek bir atmosfer algısı oluşturmuştur. Bu oluşturduğu doku ile eskiden ayrılırken içeriye süzülen ışığı şekillendirerek yarattığı atmosferle eskiyle iletişim kurmuştur. Eski ile yeninin oluşturduğu arakesit boşlukların yarattığı görsel algı ve atmosferdedir. Böylece algıda oluşturdukları zıtlıklarla kavramı bütünleyip sentez tasarım ortaya çıkmışlardır.

Pencere açıklıklarına ek olarak işlevin ihtiyacı doğrultusunda yapıya eklenen yeni öğelerden biri de balkondur. Balkon eklentisi yapının mevcut cephelerinin algısına yapılan etkin bir müdahaledir. Özellikle bu eklenti sadece koruma kanunlarının izin verdiği yapılarda inşa edilebilir. Balkon eklentisi, tekrar geri alınabilen bir malzemeden olmalıdır. Aynı zamanda güncel tasarım ilkeleri doğrultusunda mevcut cepheye biçimsel bir katkısı da olmalıdır.

Resim 3.28 Floransa Le Murate Yapı Kompleksi – Eski Manastır /Cezaevi Yeni ticari, kültürel ve Konut Mekanları (De Vita, M. 2015) (URL-42, 2016)

Önce manastır sonrada cezaevi olarak kullanılan 15.yy. a ait Le Murate Kompleksi'nin restorasyonuna, 1998 deki kentsel dönüşüm hareketiyle, içerisinde ticari, kültürel ve konut mekanlarını barındıracak olan bir proje doğrultusunda başlanmıştır. 2009'da tamamlanan yapının konut olarak işlev verilen mekanlarına balkon ve cumbalar eklenmiştir. Çelik bir malzemeye yapılmış olan balkonların konsol yükleri çelik kolonlara taşınmıştır. Balkonların, konumları, mevcut açıklıklardan bağımsız özgün ritmi, yamuk geometrik biçimleri ve onları taşıyan yapı yüksekliğindeki sıralı demir kolonları mevcut yekpare monoton kütleyi yumuşatmıştır. Yapı kompleksinin başka bir cephesinde iç mekanlara alan kazandırmak için eklenen cumbaların malzemesi, koyu renkleri, alüminyum kepenkleri ve düzensiz dizilimleri yapının kütlesine bir hareket kazandırmıştır. Bu yapıda dikdörtgen biçimleri ve düzenli ritmi ile sıralanmış olan mevcut açıklıklara karşı, malzemesi, farklı biçimleri, düzen ve ritimleri mevcut yapıya tam olarak zıt bir duruş sergileyen balkon ve cumbalar cephelerde görsel bir bütünlük ve dengeli bir hareket sağlamıştır. Tasarımcı mevcut cephelerden aldığı bilgilerden yararlanarak dengeli karşıt biçimler yaratmış, bunları düzlemler üzerinde kütleyi bir bütün olarak algılatarak şekilde konumlandırarak tam bir sentez tasarım ortaya koymuştur. Mevcut açıklıklardan oluşan yapı kütlesinin geçmişten gelen sürecine, ritmi ve tekstürü değiştirerek eklenen pencere ve balkonlar, yeni bir süreç kazandırmıştır. Bu yapının bütününde, var olan hareketin (dönüşüm) nitel değişimini(değişim, devrim) ifade eder. Bu tasarımında zıtlığı ve uyumu içeren, mevcut açıklıkların bulunduğu düzlemlerle yeni eklenen balkon ve cumbalardan oluşan arakesitler sonuç mekanı ifade eden en keskin alanlardır. (Resim 3.28)

3.3.2.2 Kapılar Ve Giriş Cephesi

Kapıların ve geçiş açıklıklarının öncelikli işlevi mekana girişi sağlamaktır. Mekan, ilk olarak girilen bu noktadan algılanır. Kapıların fiziki özellikleri mekanın ilk algısında farklılıklar yaratabilir. Büyük bir kapıdan girmek veya kırmızı bir kapıdan girmek farklı beklentileri ve duyguları tetikler. Yani mekana girmeden önce, giriş kapısının boyutu, biçimi, rengi ve malzemesi gibi özellikleri insanda mekan hakkında ön bir duygu yaratır. Mekan girişi belirleyen kapılar, mekan içerisindeki sirkülasyon hattını da belirler. Kapıların boyutları, düzlem üzerinde bulundukları alan ve açılış şekilleri mekanın işleviyle ilişkilidir. Ayrıca kapılar ve geçiş açıklıkları, mekanlar arasındaki ışık, ses ve sıcaklık geçişlerini de sağlar. Kapılar için önemli olan konulardan biri de kapının dışından bakıldığında ilk görülen alandır. Çünkü kapılar mevcut düzlem üzerinde önemli bir açıklık yaratarak diğer mekana dair ilk görsel ipucunu verir. Bu aralıktan ilk görülmesi gereken tasarımcı tarafından belirlenen diğer mekandan mevcut mekana aktarılmak istenen görsel verilerdir.

Eski yapıların ilk işlevi ve statüsü, özellikle giriş kapılarının boyutunu ve biçimini etkileyen etmenlerden biridir. Yeni işlev verilecek olan eski yapıların mekan düzenlemeleri ve sirkülasyon alanları bu yeni işlevin ihtiyaçları üzerinden şekillenir. Bu düzenleme esnasında mevcut mekana ait kapıların ve geçiş açıklıklarının nasıl kullanılacağı da belirlenir. Öncelikle sorulacak soru orijinal kapıların ne durumda olduğudur. Bu kapıların kullanılıp kullanılmayacağı eğer kullanılmayacaksa mekana nereden ve nasıl girileceği cevabı aranır. Orijinal kapı girişlerinin kullanıldığı durumlarda, kapının fiziki işlevselliği analiz edilir. Mekan mevcut kapının bulunduğu noktadan girilse bile genelde prestijli eski yapıların ana girişinde kullanılan büyük kapıların ve eski sistemlerin kullanışı zor olduğundan bu kapı sembolik bir şekilde sabitlenerek, güncel teknolojinin hakim olduğu ikinci bir kapı veya giriş hacmi oluşturulur. Bu eklenti mevcudun görseelliğini bozmayacak veya mevcudu daha da vurucu hale getirecek şekilde tasarlanır. Bu yeni kapıların veya giriş açıklıklarının mekanın cephe düzlemine yaratacağı etki tasarımcının bilişsel yetenekleri ile sınırlıdır. Eğer yapının orijinal girişi yok olmuş ise tasarımcının eski giriş aksını kullanmak isteyip istememesi yine kurguladığı mekana bağlıdır.

Resim 3.29 İspanya'nın Katalan kasabası Santpedor'daki Sant Francesc Kilisesi, Çok İşlevli kültür merkezi/Oditoryum ,Yeni Giriş Kapsı, Gece ve gündüz Görünüm (URL-43, 2016)

İspanya'nın Katalan kasabası Santpedor'daki Sant Francesc katedralinin 18. yy.'dan günümüze kalan kilisesi yeni bir tasarımla oditoryum ve çok işlevli kültür merkezine dönüştürülmüştür. Tasarımcı, çatısı ve duvarlarının bir kısmı yıkılmış olan eski yapıyı olduğu gibi korumuş ve yeni mekanları bu eski yapıya tümüyle kontrast olacak şekilde tasarlamıştır. Bu kontrast biçimlerle eski yapının vurgusu artırılmıştır. Tasarımcının aynı kaygılar üzerinden tasarladığı giriş kapısı çelik ve camdan oluşan geometrik çağdaş bir biçime sahiptir. Eski giriş açıklığının bir kot üstüne, çelik ve camdan oluşan yeni bir konstrüksiyonla ikinci bir giriş hacmi oluşturulmuştur. Bu hacim mevcut girişin bir kot üstünden diğer katlara giden rampalara bağlanmıştır. Böylece mekanın yeni bir açıyla algılanıp deneyimlenmesi sağlanmıştır. Mimar eski girişi de koruyarak kişiye eski ve yeniye beraberce deneyimleme olanağı sağlamıştır. Bu noktada eski ve yeni sentezinden oluşan en vurucu tasarım, mevcut ön cephe ve yeni giriş kapısının oluşturduğu arakesit yüzeyidir. Eski cephenin farklı geometrik biçimlerde ve kotlarda biten üst konturunun yeni kapıda yorumlanmasıyla bir paralellik ortaya konmuştur. Zıtlık ise malzeme ve dokular arasındadır. Kullanılan malzeme ve dokunun şeffaf yansıtıcılığı yüzeyi sayesinde gündüz mevcut kütlenin gerisinde kalan kapı gece aydınlatmanın etkisiyle algıda öncelik kazanarak daha vurucu hale gelmektedir. Gece aydınlatılmayan eski cephe ve eski doku bir gölge ve silüet haline gelirken gündüz bu durumun tam tersidir. Böylece giriş cephesini oluşturan düzlemdeki eski yeni ilişkisi zamana bağlı bir algı değişikliğine sahiptir. Bu yapının giriş kapısı, zaman içerisindeki hareketin nedeni olan değişimin de etkili olduğu dengeli çelişkilere sahip sentez tasarımı ile kullanıcı tarafından en vurucu algıyı oluşturan arakesit alanını oluşturur. (Resim 3.29).

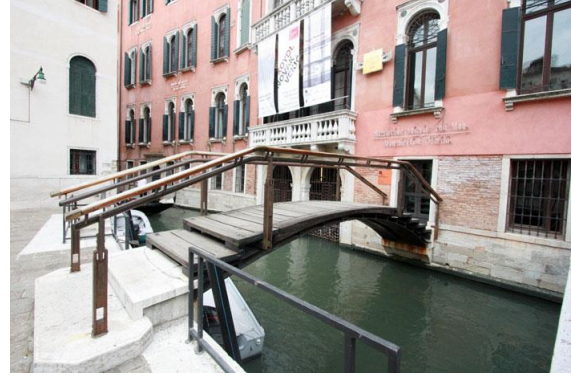
Yeni işlevin işleyiş ihtiyaçları nedeniyle mekanın girişi ve sirkülasyon hattının var olandan farklı bir şekilde kurgulanması gerekebilir. Birden fazla yapı gurubundan oluşan mekanlarda da tasarımcı yeni bir sirkülasyon rotası veya giriş alanı çözümler. Bu çoklu mekanlara hangi noktadan ve nasıl girileceği tasarımcının mekanları nasıl

algılatmak istediği ve işlevsel çözümü ile ilgilidir. Yeni girişin dış cepheyi oluşturan düşey düzlemlerde yaratacağı biçimsel etki, yine bu girilecek mekan hakkında kişiye hissettirmek istenen ön algı üzerinden biçimlendirilir. Bu algı vurucuda olabilir orijinal girişlerden daha pasif olarak da tasarlanabilir (Resim 3.30).

Resim 3.30 Singapur Ulusal Müzesi/Galerisi Ve Yeni Kapısı (URL-44-45, 2016), Geleneksel Güneydoğu Asya Çatısı (sol) (URL-46, 2016)

Singapur'daki National Gallery, iki tarihi neoklasik yapının bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Tasarımcılar tarafından yapıların mevcut tarihi elemanları korunmuştur. Yapıların arasında kalan alan, sosyal alanları, galerileri ve eğitim mekanlarını kapsayacak yeni bir işlevle genel kullanıma açık bir ana atriyuma dönüştürülmüştür. Böylece yapı gurubunun yeniden şekillendirilen sirkülasyon rotası sonucunda merkez giriş bu alana alınmıştır. Genel kullanıma açık olan bu yeni mekanların girişi mevcuda göre daha vurucu bir tasarımla ön plana çıkartılmıştır. National Gallery'nin tüm Güneydoğu Asya'nın geleneksel ve modern sanatını barındıran müze ve kültür merkezi olması fikrinden yola çıkan tasarımcı bu kültürlerle ait geleneksel çatılardan esinlenerek özgün bir giriş tasarlamıştır (Resim 3.30). Bu geleneksel biçim yine geleneksel uygulama yöntemini referans alarak modern bir malzeme olan altın renkli çelik telkari bir örgü sistemiyle elde edilmiştir. Tasarımcı bu yeni giriş ile mevcut yapıların biçimine ve malzemesine zıt bir tasarım yaratsa da bu yapıların işlevinin içeriğindeki geleneksellik kavramıyla aralarında kuvvetli bir bağlam kurmuştur. Sonuçta eski yapıyla kavramsal bağlamı olan, çağdaş malzemelerle geleneksel biçimlerin sentezinden yaratıcı bir tasarım ortaya çıkmıştır. Bu sentez içerisine sadece mekanın dönüşüm(hareket) ve değişimi(devrim, nitel değişim) değil tüm toplumun dönüşüm ve değişim süreçleri algılanmaktadır. İşte tam da bu diyalektik mantığın tasarıma yansımasıdır. Yeni tasarlanan tüm atriyumda da hissedilen bu sentez tasarım, öncelikli olarak eski cephelerle yeni girişin beraberce oluşturduğu arakesit yüzeyinde algılanmaktadır. Aynı zamanda bu cephe kişilerin içeriye girdiğinde deneyimleyeceği mekana bir ön hazırlıktır.

Resim 3.31 Querini Stampalia Vakfı İçin Yeniden Tasarlanan 16.yy Venedik Sarayının Yeni Girişi (URL-47-48, 2016)

16.yy'a ait bir Venedik sarayı Querini Stampalia Vakfı için yeniden tasarlanırken, tasarımcı bulunduğu yerin önemli özelliklerinden biri olan suyun varlığını yapı içersinde algılatmak istemiştir. Bunun için yapının su kanalı tarafındaki cephesinde açıklıklar yaratarak suyu içeriye almış, hatta yapının etrafına yaptığı beton kanallarla da suyu arka avluya kadar taşımıştır. Tasarımcı orijinal girişi su kanalının ters tarafındaki avlusunda olan yapıda yeni bir mekan kurgusu yaratmış ve girişi yapının su kanalının kenarında olan cephesine taşımıştır. Ziyaretçilerin yapının suyla olan ilişkisini öncelikli olarak algılayabilecekleri yeni bir giriş tasarlamıştır. Venedik'teki kanalların üzerindeki birçok köprüye atıfta bulunan bir köprüyle bağlanan yeni giriş kapısı mevcut giriş aksının tam karşısındadır (Resim 3.31). Tasarımcı, bu tasarımla yeni girişin biçiminden çok ziyaretçinin mekanın çevresel bağlamıyla kuracağı ilişkiye odaklanmıştır. Mevcutta hep var olan eski ilişkiyi yeni sirkülasyon kurgusuyla daha öncelikli hale getirmiştir. Böylece, çevrenin geleneksel verileriyle, modern malzemelerin ve yeni işlev kurgusunun sentezlenmesiyle yeni bir tasarım ortaya çıkmıştır. Yapıyı ve çevresel bağlamı bütünleyecek olan bir değişimle, yapıya dair hareket sürecini, mekanın kurgusuna dair algıyı değiştirerek devam ettirmiştir. Burada yeni yaratılan giriş açıklıkları bağlam üzerinden biçimlendirildiğinden oluşan arakesitlerde bu ilişkiler üzerinden somutlaştırılmıştır. Yapıda giriş kapısı kadar yanına açılmış olan, mevcut açıklıkların kemerli biçimlerinden referans alınmış ve suyu yapının içerisine taşıyan iki büyük kapı açıklığı da tasarımcının algılatmak istediği kavramı vurgulayan arakesitlerin bir parçasıdır.

Eski yapılara yeni işlev verilirken yapılan tasarım müdahalelerinde, iç kapıların biçimlendirilmesi için durum dış kapılardan farklı değildir. Kapıların, işlevsel mi yoksa sembolik olarak mı kalacağı yine tasarımcıya ve yeni işleve bağlıdır. Tercihen mevcudu kullanmak ve düzlem üzerinde başka açıklıklar yaratmamak öncelikli

olandır. İç kapıların nereye açıldığı önemlidir çünkü açıldığı mekanda gördüğü alan mevcut düzlem üzerinde etkin bir görüntü sağlar.

Resim 3.32 Viktoria ve Albert Müzesi'nin kafesi (URL-49-50, 2016)

Viktoria ve Albert Müzesi'nin kafesi, müzenin mevcut eski mekanlarına eklenmiş olan yeni mekanlarla beraber kurgulanmıştır. Eski mekanın oluşturduğu bölüm müzenin genel ruhunu hissettiren eklektik bir anlayışla dekore edilirken, yeni bölüm tam bir kontrast oluşturacak şekilde beyaz renk ve kübik formlarla tasarlanmıştır. Bu iki mekanı birleştiren açıklıklardan diğerine bakıldığında bu kontrast net bir şekilde görülmektedir (Resim 3.32). Bu geçiş açıklıklarıyla düzlemler üzerinde iç içe geçmiş olan eski ile yeni, zamanın devingenliğini, dönüşümü(hareketi) ve değişimi(devrim, nitel değişim) vurucu bir şekilde mekanlar üzerinden ziyaretçiye algılatır. Geçmişe dair biçimlerin bulunduğu düzlem üzerinde bulunan bu açıklık, tasarımdaki sentezi oluşturan biçim değil bir arabulucudur. Eski ile yeninin bir arada bulunduğu arakesit yüzeyinde yeni, bu arabulucu vasıtasıyla eski içerisinde varlığını hissettirir. Bu açıklıklardan görülen, eski mekandan bakıldığında yeni mekanın ve biçimlerinin, yeniden bakıldığında ise eski mekan ve biçimlerinin görüntüsüdür. Geçmişten güncele, klasikten moderne birçok yapının sergilendiği müze mekanında kullanıcının deneyimlemiş olduğu “zaman algısı” bu mekanda karşıtların birlikteliğinden oluşmuş arakesit alanlarının etkisiyle daha keskin bir şekilde algılanır. Hatta geçmişten günümüze zamansal bir atlayış hissiyatı yaratarak müze mekanının bütünüyle kavramsal bir bağlam yakalamaktadır.

Resim 3.33 Amsterdam 'da Chanel Mağazası Cephesi (URL-14, 2016)

Resim 3.34 Siniossoğlu Apartmanı "Salt Beyoğlu" Giriş Cephesi (URL-51, 2016)

Kent içinde özellikle sosyal yaşamın aktif olduğu ticari ve kültürel alanlarda bulunan eski yapılar genellikle ticari veya kültürel işlevlerle dönüşüme uğrarlar. Bazen yapının her katına farklı bir işlev verilmiş olabilir. Özellikle giriş katları diğer katlara göre işlevsel değişimi daha radikal yaşar. Yapıların tescil durumuna göre genelde anıt yapı olmayan bu mekanların özellikle giriş kat cephelerine yapı genelinden bağımsız olarak çokça müdahale edilmektedir. Bu cephelerin müdahale derecesi günümüzde tartışılan önemli konulardan biridir. Amsterdam'ın merkezi, genel olarak tipik geleneksel yapılardan oluşan sokaklardan oluşmuştur. Bu yapıların çoğu mağaza, cafe, sergi salonu gibi işlevlerle yeniden tasarlanmıştır. Bu yapıların giriş cephelerine ve giriş kapılarına yapılacak olan müdahale sınırları oldukça geniştir. Bu nedenle çok fazla çeşitlilik gösteren giriş cepheleri geleneksel sokak algısında sorunlar yaratmaktadır ve şu an bu konu bu tip kent merkezileri olan şehirler için önemli bir tartışma konusudur. Bu kaygıdan yola çıkan ve eski, yeni arakesitinde kavram konusunda bahsedilmiş olan Amsterdam'daki Chanel mağazasının tasarımcıları giriş kapısı ve vitrin cephelerini genel biçimlerini koruyarak farklı bir malzemeye yeniden tasarlamışlardır. Burada vitrinin ihtiyaç duyduğu şeffaflığı özel üretim cam tuğlalarla elde etmişlerdir. İşlev ihtiyacı giderilmiş fakat geleneksel biçimden ödün verilmemiştir (Resim 3.33).

Başka bir tavır ise bu cepheyi nötr hale getirerek mevcut yapıdan ve çevreden daha öne çıkmamasını sağlamaktır. Bu genelde detaysız şeffaf bir cepheyle yapılabilir. Beyoğlu'nda ki Salt Beyoğlu binası bu şekil de çözümlenmiştir. Giriş cephesi neredeyse yoktur, yapının giriş katı sokakla bir bütündür. Geleneksel dokuya tezat oluşturacak hiçbir detay yoktur (Resim 3.34). Bu nötr tasarımın başka bir uygulayış

şekli de güncel olsa bile mevcut dokuya tezat oluşturmayacak malzemelerle giriş cephesini tasarlamaktır. Bu durumda mevcut açıklıklar kullanıldığı gibi yeni açıklıkların oluşturulması da geleneksel cepheye çok ters değildir. Lonradaki “Poul Smith” mağazasının cephesindeki orijinal açıklıklar korunarak sadece bu alanlar vitrin olarak kullanılmıştır. Binayı mevcut dokusundan ayırarak mağaza mekanını daha okunur kılmak için giriş kat cephesinin üstü kabartma desenli dökme demir plakalarla kaplanmıştır. Bu kaplama giriş kotunun üstüne çıktığında delikli hale getirilerek yarı transparan bir yüzey elde edilmiştir. Böylece plakaların arkasında kalan binanın orijinal cephesine görsel bir akış sağlanmıştır. Demir plakalarla aynı renge boyanmış olan bina, bütünde renk olarak diğer binalardan ayrılrsa da vitrin cephesi ve diğer katlar arasında keskin bir tekstür farkı yaratmayarak bütüncül bir cephe olarak algılanmaktadır. Burada tasarımcı mevcut açıklıklarla sınırlı bir vitrin elde etmiş olsa da cephedeki ince tekstür farkıyla yeni mekana vurgu yapmıştır (Resim 3.35).

Resim 3.35 _Albemarle Sokağındaki Paul Smith Giyim Mağazası Cephesi (URL-52, 2016)

Resim 3.36 Avusturya’da Kuaför Salonu Cephesi (URL-53, 2016)

Tüm bu cephe tasarımlarından en tartışılanı tüm dokudan bağımsız olarak tasarlanan giriş cepheleridir. Bağlamdan kopuk olan bu cepheler sadece kendi içerisinde değerlendirilebilirler. Giriş katı kuaför salonuna çevrilmiş olan yapı, kemerli ve söveli pencereleri ve de barok motifleriyle geleneksel bir Avusturya yapısıdır. Tasarımcı cepheyi tasarlarken bir saçın dalgalı görüntüsünden yola çıkarak bir biçime varmıştır. Bunu da ince lamine levhaları art arda cepheye monte ederek elde etmiştir. Cephe tüm bu klasik yapılar arasında organik biçimiyle dikkat çekicidir. Zıtlık sadece biçimde değil kullanılan malzemeyle de ortaya konmuştur. Fakat yapıyla veya sokağın geleneksel dokusuyla hiçbir noktada bağlamı yakalayamamaktadır. Bu tasarım anlayışının, tamamen eski dokulardan oluşmuş olan kentlerde yan yana geldiğinde algıda bir karmaşaya neden olduğu ve kentin geçmişten gelen dokusunun ahengini bozduğu düşünülmektedir. Burada eski ve

yeninin bütüncül olarak algılanacağı tam bir arakesit alanı oluşturulamamıştır (Resim 3.36).

3.3.3 DOLAŞIM ÖĞELERİNİN BİÇİMLENİŞİ

Yeni işlev ve kavramla tasarlanacak olan eski yapılar, bu işlev ve kavramın ortaya çıkmasına yardımcı olacak yeni mekanlara ve bu mekanları birbirine bağlayan yeni dolaşım öğelerine ihtiyaç duyabilir. Yapı yeni bir işlev üzerinden planlanırken mevcut dolaşım alanları yeterli olamayabilir. Bu durumda tasarımcı plana yeni dolaşım alanları ekleyebilir. Özellikle farklı kotlardaki mekanlar ihtiyaç dahilinde yeni strüktürler ve tekniklerle birbirine bağlanabilirler. Bu bağlantılar yapı içerisinde olabileceği gibi ek bir mekan da veya tamamen yeni bir yapıda da olabilir. Bu öğeler mekanların içerisindeki hiyerarşilere veya birbirleriyle kurmaları gereken ilişkilere göre biçimlendirilirler.

Yeni işlevle planlanan eski mekanın hacimleri arasında, yeni işleve göre mevcutta bulunmayan ilişkiler kurulmak istenebilir. Ayrıca ihtiyaca göre çağdaş bir ekle planlanmış ve tasarlanmış mekanla eski mekan arasında dolaylı bir ilişki kurmak gerekebilir. Bu ilişkiler yeni sirkülasyon alanları eklenerek çözümlenebilir. Yeni programdaki mekanlara daha etkin bir şekilde ulaşılabilmesi, hareketin kolaylaştırılması ve hızın artırılması için mevcut sirkülasyon sisteminin geliştirilmesi gerekli olabilmektedir. Dünün durağan, yavaş gelişen, devinimsiz niteliği, bugün yerini her an değişebilen, akıcı, hareketli, çabuk tüketen bir ortama bırakmıştır. Hareketin, hızın bu denli artması, fonksiyonların çeşitlenmesi, farklılaşması, çok daha gelişmiş bir sirkülasyon sistemiyle karşılanabilmektedir (Engin, H.E., 2009).

Bu sirkülasyon alanları eski ile yeni fiziksel olarak birbirine bağlarken soyut anlamda da bir geçiş sağlar. Tasarımlarında genellikle yeni, eskinin üzerine doğrudan yerleştirmeyen Scarpa mutlaka bir arakesit alanı daha oluşturmuştur. Bu kesit bazen bir boşluk bazense bir ara strüktür olmuştur. Bu detay, iki düzlem arasına küçük bir gölge atarak eski-yeni geçişini sağlamıştır. Boşluklar, iki farklı dönemi birbirine bağlayan ve kendilerine özgü farklılıkların altını çizen araçlardır (Engin, H.E., 2009). Bu arakesit alanları gerek yapısal gerekse malzeme ve strüktür açısından farkı ortaya koyarak oluşturulabilir. Kullanıcıyı geçmişten günümüze taşıırken teknolojiyi ve güncel malzemeyi kullanmak eski ve yeni arasındaki hem soyut hem de somut ilişkiyi oluşturmada etkin elemanlardır.

Ayrıca bu sistemler bağımsız şekilde kurgulanmalı, eski strüktüre zarar vermeden kaldırılabilmesine de imkân tanıyarak, “geri dönülebilirlik” ilkesine hizmet etmelidir.

3.3.3.1 Merdiven-Rampa ,Köprü- Asansör

Merdiven, asansör ve rampalar farklı kotlardaki mekanları birbirine bağlarken köprü ve koridorlar yan yana veya karşılıklı mekanları birbirine bağlar. Bu elemanların konumu ve biçimi, bağladığı mekanların işlev ve biçimi ile ilişkilidir.

Merdivenler hacimler arasındaki önemli mekansal geçiş öğeleridir. Biçimi, boyutları mekandaki konumu ve kullanış şekilleri bulunduğu mekan içindeki sirkülasyonu ve algıyı yönlendirir. Merdivenin biçimi ve mekan içersindeki konumu yine bağladığı mekanların hiyerarşik yapısı ve işlevi hakkında kullanıcıya fikir verir.

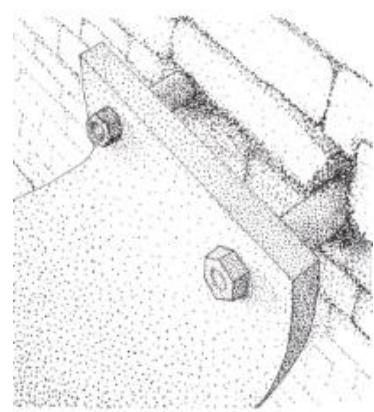
Asansörler ise güncel bir teknolojinin kullanıcıya sunduğu dolaşım öğesidir. Özellikle yüksek yapılarda merdivenin alternatifi olarak katlar arası geçişi kolaylaştırıp hızlandıran bir öğedir. Asansörler işlevlerine göre konumlandırılır ve biçimlendirilirler. Bir servis asansörünün mekan içersindeki yeri, boyutları ile ticari bir mekanın ana kullanım asansörünün yeri, boyutu ve biçimi aynı değildir.

Eski yapılarda mevcut merdivenin kullanımı önceliklidir. İşlevsel mekan çözümünde mevcudun konumu ve kullanımı her zaman göz önünde bulundurulur. Mevcut üzerinde kütleli bir değişiklik yapılmazsa bile malzemelerinde işlevine uygun değişiklikler yapılabilir. Eğer yeni işlev, mevcuttan farklı bir mekan organizasyonuna sahipse ihtiyaca göre yeni bir merdiven mekana eklenebilir. Yapının mevcut yapısal durumunun ve koruma sınırlarının bu yeni eklentiye ne derece müsaade ettiğine bakılır. Bunun için genelde mevcut galeri boşluklarından yararlanılabilir. Yeni merdivenler geri alınabilir güncel bir malzemeyle, yeni mekanın yeni tasarımına uygun olarak tasarlanıp planlanmalıdır. Eğer mekanın içi bu çözüme müsaade etmiyor ise ek bir merdiven kulesi yapılarak eski yapıya eklenebilir. Bu kule mevcutla uyumlu fakat eski olandan farklı algılanabilir bir tasarımla şekillendirilmelidir. Asansörler içinde durum aynıdır. Mekan içinin müsaade etmediği durumlarda ek bir kuleyle mevcut yapıya eklenebilir.

Resim 3.37 Siniossoğlou Apartmanı” “Salt Beyoğlu” (URL-54, 2016) (Dinç, E.B., 2012)

“Siniossoğlou Apartmanı” bugünkü adıyla “Salt Beyoğlu” bir kültür merkezine dönüştürülürken yeni işlevi dolayısıyla eski merdiven iptal edilip yeni bir çözüme gidilmek istenmiştir. Fakat koruma kurulu bu müdahaleye izin vermemiştir. Bunun üzerine tasarımcılar planı eski merdivene göre tekrar çözümlemişlerdir. Eski merdiven restore edilirken ek olarak duvar cephesine mermerden yeni bir küpeşte eklenmiş ve basamaklar bu küpeşterin altından ışıklandırılarak merdiven daha dikkat çekici hale getirilmiştir. Mevcut merdivene yapılan yeni tasarım müdahalesi orijinal mermer zeminin devamı bir malzemeyle yapılmış olsa da eskiyle kesiştikleri noktalarda kullanılan ışık detayı eski merdiveni daha vurucu hale getirmiştir (Resim 3.37).

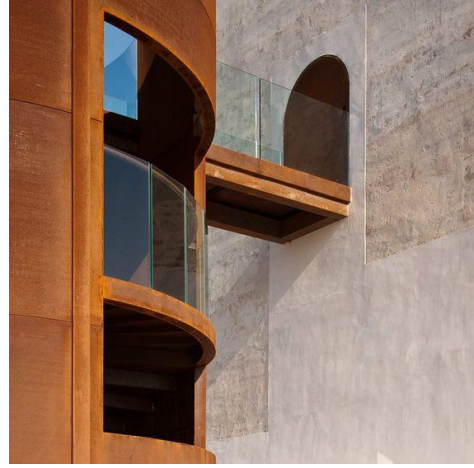
Resim 3.38 Verona, Castelvechio Müzesi . Yapıya Yeni Eklenen Merdiven ve Detayı (URL-55-56-57, 2016)

Bugün Veronadaki “Castelvechio Müzesi” olarak bilinen ortaçağ kalesi 1959-1973 yıllarında restore edilmiş ve müzeye çevrilmiştir. Müze için yaratılan mekanlar arasında geçişi sağlamak için yapıya yeni merdivenler eklenmesi gerekmiştir. Tasarımcı, müze için tasarladığı merdivenlerde her basamağın kendi

kendini taşıdığı hafif modern bir strüktürle mevcut yapının masif hantal tuğla duvarlarına kontrast oluşturan bir tasarım ortaya çıkarmıştır. Buna karşılık döküm demirin tarihselliği bağlamında malzemenin dokusu ve rengi ile mevcut doku içerisinde bir ton oluşturarak eski mekanla ilişkilendirmiştir. Her bir basamağı duvara civatalarla ankre eden Tasarımcı, bu detayı çözerken taşıttığı orijinal tuğla duvarla arasında okunabilir bir boşluk bırakmıştır. Bu boşluk merdivenin her an oradan sökülüp alınabileceğine dair bir geçicilik duygusu yaratmıştır. Böylece malzemenin tekniği, rengi ve dokusuyla yapıyla bütünleşen merdiven, biçimi ve detay çözümleriyle aynı anda bu bütünden kopartılmıştır (Resim 3.38). Tasarımcı, döküm demir gibi geçmişten gelen ve tarihi yapının parçası gibi durabilecek bir malzemeyi güncel detay ve biçimle tasarlayarak yeni ve eskiyi sentezlemiştir. Zıtlık ve uyumun birlikteliğini kullanarak oluşturduğu tasarımında, yeni ve eski arasına bıraktığı boşluk ve oluşturduğu gölgeyi ise iki dönemin geçişini anlatmak için mimari dilinin bir parçası olarak kullanmıştır.

Şekil 3.7 spanya-İber Yarımadası “Huércal-Overa” 13.yy’dan Kalma Kalenin Gözetleme Kulesi’nin Yeniden Kullanımı İçin Yapılmış Yeni Merdiven Kulesi (URL-10, 2016)

Sonuçta tasarımcı kuleyi tasarlarken kalıcılık ve geçicilik kavramlarını sentezlediği ve bunu biçim, malzeme, doku ile ifade ettiği bir tasarıma ulaşmıştır. Ayakta kalmış olan gözlem kulesinin, bulunduğu alandaki doğal peyzajın bir parçası olan ağır kütlesi, köşeli biçimi, doğaya bütün rengiyle kalıcılığı betimlerken merdiven kulesinin hafif kütlesi, silindirik biçimi, aykırı rengi ve paslı dokusuyla geçiciliği betimlemiştir. Bu iki zıt duruşlu kütle arasına bırakılmış olan boşlukla bir arakesit alanı oluşturulmuştur. Bu arakesit alanı giriş kotunda, üstü açık bir köprüyle, iki mekânı birbirine bağlanmıştır. Böylece hem görsel hem de mekanlar arası fiziksel geçişte keskinlik yumuşatılmıştır. Ayrıca bu köprü bugünden geçmişe, geçmişten bu güne doğru yapıya ait hareketin ve değişimin kullanıcı tarafından hissedildiği arakesit alanını somut bir parçasıdır. Özellikle, köprünün etrafının açık olması, metal bir silindirden yani güncelden, masif köşeli kütlesiyle geçmişe ait mekana geçişte kullanıcıya çevresel bağlamı da kurabileceği bir arakesit alanı daha oluşturur (Resim 3.39).

Resim 3.39 İspanya-İber Yarımadası “Huércal-Overa” 13.yy’dan Kalma Kalenin Gözetleme Kulesi’nin Yeniden Kullanımı İçin Yapılmış Yeni Merdiven Kulesi (URL-58, 2016)

Hollanda’da Maastrich’te bulunan eski manastır yapısının otel olarak yeniden kullanım örneğinde yeni işlev programının keskin farklılığı nedeniyle yeni mekân ihtiyaçları doğmuştur. Resepsiyon, lobi, üç loca köşesi, bir şarap barı ve cam bir konferans salonu gibi mekânlar kilisenin nefinde yeni bölücü elemanlar kullanarak oluşturulmuş, restoran içinse asma kat eklenmiştir. Bu asma kat ve ikinci kat için yapıya duvarlardan bağımsız bir asansör kulesi eklenmiş ve katlara köprülerle bağlanmıştır. Oluşturulan bu yeni mekânlara mevcut mekanda kullanılanlara zıt veya nötr malzemeler kullanılarak özgün yapıdan bağımsız bir tasarım geliştirilmeye çalışılmıştır. Asansör kulesi mümkün olduğunca nötr bir malzeme olan cam

kullanılarak kütlesi geri çekilse de günümüze ait teknolojik aksamaları ile eski yapının genel ruhuyla zıt bir kontur oluşturmaktadır. İşte bu zıtlaşmayı kuleyi mekanın mevcut kütlesine direk bağlamayarak arakesit alanlarıyla çözmüş olan tasarımcı asansörü katlara köprülerle bağlamıştır. Bu köprüleri ve yeni eklenen asma katları mevcuda göre algıda daha ağır basan kontrast malzemeler ve renklerle tasarlamıştır. Böylece güncel işleve ait mekanları eski mekanın ağırlıklı kütlesinin gerisinde kalmayacak bir tasarımla ortaya çıkarmıştır. Tasarımcı yeni elemanları, gerek kontrast gerekse nötr olarak tasarlamış olsun, bunları kilisenin mevcut kütlesiyle hiçbir fiziksel temas ettirmeden konumlandırması ile geçmiş ve bugün arasında bir geçiş alanı yaratmasına neden olmuştur (Resim 3.40). Mevcutla bütün olarak zıtlaşan asansör ve köprüler geçmişe ait olan bu geleneksel mekanın farklı bir perspektifle algılamasını sağlayarak eski mekana yeni bir bakış kazandırmış, böylece yenin içerisinden eskinin geçtiği mekanlar yaratılmıştır.

Resim 3.40 Hollanda'da Maastricht'te bulunan eski manastır yapısının otele (Kruisheren otel) çevrilirken Yapılan Asansör Kulesi ve Köprüsü (URL-59, 2016)

Köprüler, aralarında boşluk olan karşılıklı mekanları birbirine bağladığı gibi yeni bir ek yapıyı eskiye bağlamak için de kullanılırlar. Eski yapılarda mevcut dolaşım alanlarına farklı olarak, mekanda yeni bir okuma ve algı şekli yaratmak için de kullanılırlar. Özellikle galeri boşluklarında karşılıklı mekanları birbirine bağlarken yapıya yeni farklı bir perspektiften bakılmasını sağlarlar. Böylece işlevsel olarak bu mekanları birbirine bağlarken aralarındaki geçişi hızlandırmış olurlar. Eski yapının içerisinde veya dışarısında mevcut duvarlarından bağımsız olarak kurgulanmış olan yeni mekanları veya asansör gibi yeni elemanları da eskiye bağlarlar. Köprülerin eski ve yeni mekanları fiziksel olarak birbirine bağlama durumu her zaman kavrama ve algıya da yansımaktadır.

Resim 3.41 Sanat ve Zanaat Okuluna Dönüştürülmüş São Paulo Devlet Müzesi'ne Yeni İşlevin İhtiyacı İçin Eklenen Köprü ve Asansör Kulesi (URL-60, 2016)

1800'lerin sonunda Mimar Ramos de Azevedo tarafından tasarlanan São Paulo Devlet Müzesi, Mimar Mendes da Rocha tarafından Sanat ve Zanaat Okulu'na dönüştürülmüştür. Binanın dış simetrik yapısına hiç dokunulmayarak onun yerine yeni işlevin gereklilikleri doğrultusunda iç mekanlar tekrar düzenlenmiştir. Müze ve okul işlevinin genel işleyişi doğrultusunda Mendes da Rocha, özellikle galeri alanlarının organizasyonu üzerinde çalışmıştır. Galeri alanının üstünü cam ve metal strüktürle kapatırken orta avluya bakan doğramaları kaldırmıştır. Mevcut galeri boşluğunun etrafındaki koridorları köprülerle birbirine bağlarken mekansal geçişi hızlandırmanın yanı sıra bu köprüler üzerinden mekana yeni bir okuma sağlamıştır. Ayrıca galeri boşluğuna yaptığı yeni asansör kulesini de yine bu köprülere bağlayarak her koridordan kolayca ulaşılacak bir alana konumlandırmıştır. Köprüleri, müze işlevi olarak kurgulanmış olan binanın okul gibi daha hızlı ve yoğun sirkülasyon ihtiyacını karşılamada yardımcı olacak bir öge olarak yapıya dahil eden tasarımcı bu yeni işlevin yapıya yeni bir bakış açısı kazandırdığını bu öğelerle de vurgulamıştır. Köprüler tasarlanırken güncel malzeme ve formlarla tasarlanmış, yapının bütünündeki tuğlarla uyum sağlayacak bir tonla renklendirip mat bir tekstür oluşturulmuştur. Böylece tasarımcı, eski yapı düzlemleri ile yeni dolaşım alanlarındaki malzeme ve form zıtlığını renkle yumuşatmıştır. Yeni işleve ait bu hareket öğelerinden oluşan arakesit alanları yapının geçmişten gelen sürecinin

devamında yeni bir sürece girdiğini vurgulayarak özündeki dönüşüme ait hareketin varlığını hissettirir. Bunu, malzeme ve biçime yüklediği zıtlık ve uyumun dengeli ilişkisiyle oluşturan tasarımcı eski yeni sentezinde özgün bir tasarıma ulaşmıştır (Resim 3.41).

3.3.4 NESNELERİN BİÇİMLENİŞİ

3.3.4.1 Doku- Renk – Malzeme

Doğadaki tüm nesnelerin ve varlıkların görme, dokunma duyularıyla kavranabildiği, iç yapılarının işlevsel özelliklerini dışa vuran yüzeysel etkilerine “Doku” (Tekstür) denir. Her varlığın karakteristik bir dış yapı oluşumu vardır. Objelerin dış görünüşlerindeki ayrıcalığı sağlayan dokusal yapı farklılıklarıdır. Doku yüzeylerin oluşumunu ve tanınip ayırt edilmesini sağlar. Yüzey ne tipte olursa olsun parça ile bütün arasında bir takım temel bağlantılar bulunabilir. Doku, birbirine eş ya da birbirini tamamlayan biçimlerin belli sistemlerle yan yana gelmesinden oluşur. Dokular yüzeyleri oluşturur(.URL-7, 2016)

Dokunun dokunsal ve görsel olmak üzere iki ana tipi vardır. Dokunsal etki gerçektir ve dokunularak hissedilir. Görsel doku ise gözle görülür. Görme ve dokunma duyularımız iç içedir gözlerimiz bir yüzeyin görsel dokusunu okurken, genelde dokunmadan geçmiş deneyimlerimiz sayesinde o malzemenin algısı hakkında fikir sahibi oluruz. (Broker, G., Sally, S., 2012)

Bir yüzeyin üzerindeki dokunun ölçeği, biçimi, rengi, ışıkla olan ilişkisi yani parlak ve yansıtıcı olma durumu ve üzerindeki biçimsel yapısının yoğunluğu insan algısını şekillendirir. Bu algı önceki deneyimler ve bilinen algı ilkeleri doğrultusundadır. Algının şekillenmesinde öncelikli olan görsel etkidir, dokunsal etki dokunun deneyimlenmesi üzerine biçimlenir.

Renk de bütün biçimlere özgü görsel bir özelliktir ve kaynağı ışıktır. Işık olmadan renk olamaz. Rengin üç boyutu vardır;

- Rengin Türü: Rengi tanımlar.
- Rengin Tonu: Açıklık ve koyuluk derecesidir.
- Rengin Yoğunluğu: Aynı tondaki gri renge göre saflık ve doygunluk derecesidir.

Renk, yüzey ve ışıkla birlikte yapı dokusunda önemli bir rol oynamaktadır. Yüzeyin algılandığı bütünün etkisi içinde var olan renk, oranları kurmak, dengeyi ayarlamak, ölçeği belirtmek, bütünü parçalamak, parçayı bütün içinde gizlemek, birleştirmek, çeşitlemek, benzerliğin sadeliğini veya zıtlığın zenginliğini vurgulamak, görsel niteliklerle oynamak ve üç boyutlu hileler yaratmakta başvurulan bir araç olmuştur. (Ağırtaş, D., 2012).

Her malzemenin bir dokusu ve rengi vardır. O nedenle bir malzeme her ikisinin de özelliklerini taşır. Bir yapının veya objenin yapımında kullanılan malzemeler bu yapının ve objenin algısında önemli bir rol oynar. Kullanılan malzemeye bağlı olarak bir yapı veya obje yekpare veya masif algılanabileceği gibi hafif ve saydam bir algıda yaratabilir. Malzeme, dokusuna ve rengine bağlı olarak kullanılış şekliyle biçime etki ederek olduğundan farklı algılanabilir. Malzeme, istenen etkiyi uyandırmak için nihai bir araçtır ve tasarımın şekillenmesine katkıda bulunur.

Malzemenin bir diğer önemli özelliği ise zamanla olan ilişkisidir. Zaman malzeme üzerinde etkilidir ve bu etki malzemeyi oluşturan elementler nedeniyle değişebilir. Doğal olayların neden olduğu etkenler veya insanların neden olduğu etkenler sebebiyle malzemeler yıpranırlar. Bu durumlar malzemeye göre farklı süreçlerde ve farklı şekillerde meydana gelir. Metaller paslanır, taş aşınır, ahşap çürür. Malzemeler bu bozulmaları ile orijinal dokusundan ve renginden farklı olarak başka bir görsel ve dokunsal özellik kazanırlar. Bu da malzeme üzerindeki zamanın izi olan patinedir. Dokunun üzerinde gördüğümüz zamanın izleri, yapının geçmişiyle bağ kurmamızı sağlar. Zaman aktığı için doku sürekli değişir ve geçmişle kurulan bağ gelecekte de devam eder. (Ağırtaş, D., 2012).

Yapılar yeniden işlevlendirilmek için tasarlanırken eski yapıya ait malzemenin dokusu ve renginin nasıl korunacağı veya restore edileceği tasarımcıya bağlıdır. Burada önemli olan yeni eklenen tasarımlardaki malzemelerin mevcut olanlarla farkını kişilerin kolayca algılayabileceği bir boyuta çekmektir. Eski ile yeni yüzeylerin veya nesnelerin aralarındaki fark gerek doku gerekse renklerle yaratılabildiği gibi direk malzemeyi oluşturan elementlerin farklılığıyla da yaratılabilir. Bu genel olarak günümüzde, eski yapının sınırlı malzeme olanaklarına karşılık güncel teknolojik malzemelerin kullanımıyla yapılmaktadır. Bu gibi malzemelerle yapılan müdahalelerde algıya renk ve doku farklılıklarının yanı sıra yeni elementlerin yarattığı hissiyat farkını da eklenir. Tasarımcı algılatmak istediği mekansal kavramlar doğrultusunda eski ve yeni arasında yaratacağı farklılıkları sınırlayabilir. Bazen, eski

mekan ve bu mekanlara eklenen yeni tasarımlar renk ve dokuda uyum içerisinde olsa da kullanılan ölçeklerin değişkenliğiyle fark hissettirilebilir.

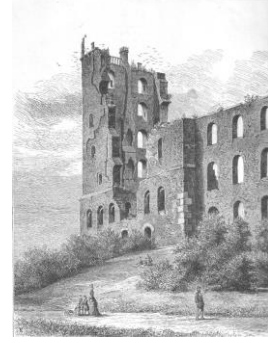
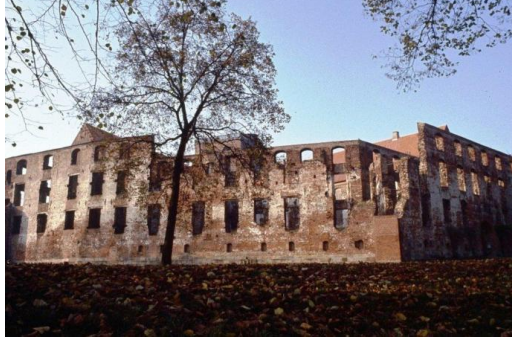
Yeni mekanları yaratırken kullanılan güncel malzemelerin seçiminde çok dikkatli davranılmalıdır. Bu seçim sadece zıt görünümü için olmamalı, mekana katacağı değer ve eski ile beraber algılanırken yaratacağı etki de göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü yeniden işlevlendirilen mekanlarda eski ve yeni tek başına kendini ifade etmez, eski ve yeni beraberce sentez bir algı yaratır.

Resim 3.42 Nuneaton yakınındaki konut olarak işlevlendirilmiş “Astley Kalesi”
(URL-61, 2016)

Nuneaton yakınındaki “Astley Kalesi” Landmark Trust tarafından restore edilmiş ve konut olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yıkılmış olan kale duvarlarının tamamlanması yine kale duvarlarıyla aynı malzeme olan kesme taşlarla yapılmıştır. Mevcut duvarlarla aynı malzemeyle yapılmış olan yeni duvarın eskiyle dokusu aynı olsa da patine farkı hemen anlaşılmaktadır. Ayrıca kullanılan malzemenin eskiye göre daha küçük ve düzgün nizamlı olması ve mevcutla aralarında bırakılmış olan yüzeysel kot farkı bu yeni eklemeyi hemen algılanır hale getirmiştir. Zamanın yıpratıcı etkilerine, malzeme ve yapım tekniğinin kabalığına karşılık yeni eklenen duvar malzemesinin yeniliği, ince ve düzgün işçilikle uygulanmış olması vurguyu arttırmıştır. Algılanan dokunun ve rengin uyumluluğuna karşılık patinenin yarattığı zamansal zıtlık ve kot farkıyla bütünde eski ile yeninin bir arada bulunduğu bir

arakesit düzlemini ortaya çıkmıştır. Bu yüzeyler ne yeni ne de tamamen eskiye dair öncelikli bir algı yaratır. Yeniden işlevlendirilmiş olan yapıda kullanılan bu malzeme ve doku, zamana ait hareketin (dönüşüm) etkisini ve buna bağlı değişimi (devrim,nitel değişim) içinde barındırır, eski yeni karşıtlığını biraya getirerek bütünü kullanıcıya algılatırlar (Resim 3.42).

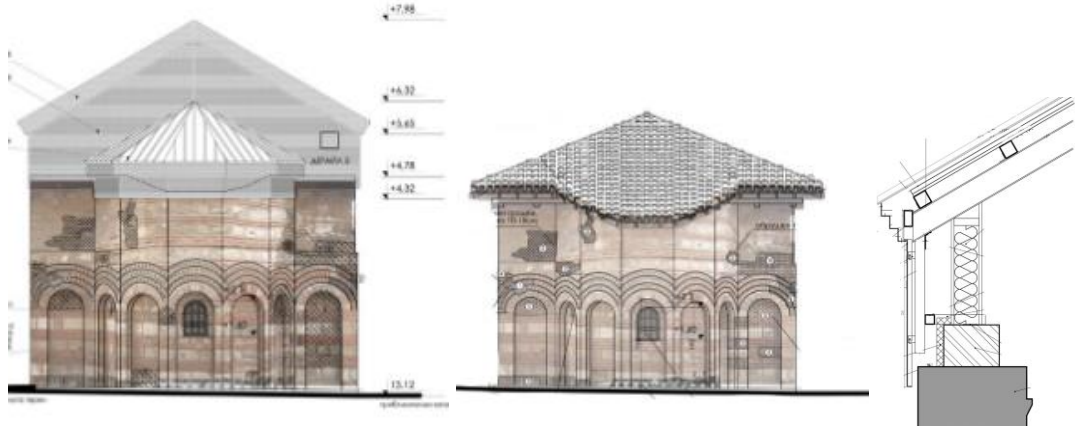
Resim 3.43 Danimarka “Koldinghus Kraliyet Kalesi” Uzun süre Kalmış Yıkık Durumu (URL- 62-63, 2016)

Resim 3.44 Danimarka “Koldinghus Kraliyet Kalesi” Duvarları Tamamlanmış Güncel Hali Ve Detayı (URL- 64-65, 2016)

Koldinghus Kraliyet Kalesi 750 yıldan fazla kraliyete hizmet ederek Danimarka tarihinde önemli bir rol oynamıştır. 1808 yılında geçirdiği yangından sonra kale, yüz yılı aşkın bir süre pitoresk bir harabe olarak sanatçı ve şairler için ilham kaynağı olmuştur (Resim 3.43). Sonrasında müze ve kültürel etkinliklerin yapılacağı bir mekana dönüştürmek için 1993 yılına kadar süren kademeli bir dönüşüm ve restorasyon sürecine girmiştir. Tasarımcılar, restorasyon sırasında yapının 100 yılı aşkın varlığını sürdüren ve toplumsal bellekte güçlü bir iz bırakmış olan harabe görüntüsünü temel almışlardır. Bu düşünceyle duvarlarının bir kısmı yok olmuş olan güney ve doğu cephelerini tamamlarken, malzeme olarak mevcut cephenin tuğla malzemesine kontrast yaratabilecek ahşabı seçmişlerdir. Bunu da geleneksel tekniklerle yapıya eklemişlerdir. Empre edilmiş meşe plakalarla uygulanmış olan bu

ek duvarlar zamanla çalışıp yapı cephesinden ayrılmalar yaşamıştır. Bunun üzerine son yapılan restorasyon uygulamasında kızıl renkli bir koruma cilasıyla müdahale edilerek bugünkü koyu kahve-kızıl rengi verilmiştir. Bu müdahale sırasında ahşap plakalarla duvarların arası ahşap bir kornişle kapatılarak içerisinin dış koşullardan etkilenmemesi sağlanmıştır. Bu yeni cephe tamamlanırken pencere boşlukları yeni iç plana uymasa da eski cephe düzenine göre açılarak mevcutla ilişkilendirilmiştir. Burada tasarımcılar, tuğlanın parçalı dokusuyla ahşap malzeme arasındaki zıtlığı üst üste binen parçalı yapım tekniğiyle yumuşatarak dokular arası bir ilişki kurmuştur. Yeni ahşap yüzeyde kullanılan koyu renk ve kot farkı mevcut duvarla arasındaki kontrastı keskinleştirmiştir (Resim 3.44). Böylece yapıya ilk bakıldığında hafızalardaki harabe görüntünün bellekte tekrar canlanması sağlanmış ve yapıların varlığına ait değişim ve dönüşüm ilişkisi ve sürekliliği görünür kılınmıştır. Öncelikli olarak algılanan bu düzlem ilişkisi oluşan malzeme, renk ve dokuların desteklediği bir arakesit alanı yaratmıştır. Bunların yarattığı zıtlık ve uyumla eski yeni sentezinin ortaya çıkardığı bir mekan tasarlanmıştır. Sonuçta eski ve yeninin bir arada bulunduğu arakesit alanlarının tasarımındaki bütünleyici ve algıyı şekillendirici en güçlü aktörler malzemelerin renk ve doku ilişkisidir.

Şekil 3.8 Müze Olarak İşlevlendirilen "Aziz Paraskeva" Kilisesi. Çatı Kapama Detayı (URL-11, 2016)

Antik kent "Nessebar" UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır. "Aziz Paraskeva Kilisesi" 13. yy.'a ait bir Bulgar kilisesidir. Yapı, dönemin kutsal yapılarına ait tüm strüktürel ilkelerin temsilcisidir. Yerel müze olarak işlevlendirilen kilisenin çatı kısmı tamamen yok olmuş olduğundan yeniden yorumlanarak yapılandırılmıştır. Yeni çatı çelik bir malzeme olan "perfore dor-ten" ile orijinalinden daha yüksek bir biçimde uygulanmıştır. Çatıyı taşıyacak olan duvarları da yükseltmek için kullanılan bu metal malzeme koyu paslı bir görüntüye ve delikli bir yüzeye sahiptir. Bu metal saç plakalar yapının dört tarafından orijinal yıkılmış duvarlarının üst kenarlarına,

arada bir boşluk bırakılarak geçirilerek monte edilmiştir (Şekil 3.8). İçeride ise orijinal tonoz tavan yorumlanarak tekrar yapılmış ve kırma çatıyla üstü kapatılmıştır. Bu malzemenin koyu paslı görüntüsü eski algısı yaratsa da güncel bir malzemedir. Pas rengi dolayısıyla gündüz mevcut kırmızı tuğla ve taş cepheye göre baskın bir görüntüsü olsa da gece yapılan ışıklandırmalar sayesinde delikli olan malzeme yarı transparan bir tül halini almaktadır. Böylece arkadaki orijinal duvarın bittiği çizgi ve duvarların farklı dokusu, farklı zamanlarda algıda öncelik sırası değişerek algılanır hale getirilmiştir. Eski mekanın varlığına dair hareketi (dönüşüm), değişimi bu noktadan algılanır kılınmıştır. Yapının eskiyle yeninin beraber algılandığı kütlesinde arakesit alanları yaratmak için kullanılan malzeme görsel dokuda ve biçimde eskiyle kaynaşırken, malzemenin güncel bir malzeme olması, paslı koyu rengi, metal ve mevcut taş malzemenin insan belleğindeki dokunsal algı farkının oluşturduğu zıtlıkla tasarımcı eski ve yeni sentezini ortaya koymuştur (Resim 3.45).

Resim 3.45 Müze Olarak İşlevlendirilen "Aziz Paraskeva" Kilisesi. Çatı Kapama Detayı (URL-66, 2016)

Resim 3.46 Almanya –Halle- Moritzburg Museum Yeni Eklenen Asmakat ve Tavan (URL-16, 2016)

Resim 3.47 Lisbon'daki São Jorge Kalesi'ninden Kalmış Duvarların müzeye Çevrilirken Tamamlanmış Durumu (URL-67, 2016)

Almanya Halle'deki 15. yy'a ait gotik kaleyi müzeye dönüştürmek için yok olmuş kısımların tamamlanması gerekmiştir. Yeni mekan ekleri için mevcut duvarların dokusuna zıt düz beyaz duvarlar kullanılmıştır (Resim 3.45). Düz, pürüzsüz, beyaz duvarlar yeni işlevin ihtiyaçları da göz önüne alındığı için müze ve sergi salonlarında oldukça kullanılan bir doku ve renktir. Beyaz duvarların pürüzsüz yüzeyleri özellikle eski yapıların dokulu ve parçalı yüzeyleriyle keskin bir kontrast oluşturarak biçimsel olarak ön plana çıkarlar. Pürüzsüz beyaz rengin algıdaki bu biçimsel öne çıkışına karşı mekanın karakterini ve ruhunu eskiye ait dokulu yüzeyler oluşturur. Bütünde ise yapının varlığına ait dönüşüm(hareket) ve değişim(devrim) algısını eski ve yeni yüzeylerin diyalogu oluşturur. Bu eski ve yeni arasındaki algıya dair ilişki birbirleriyle kesiştikleri veya üst üste geldikleri ara kesitlerde kendini daha da belli eder. Bu arakesitlerdeki kontrast, arada bırakılan boşlukla yaratılmış gölgeler veya bu boşlukların aydınlatılmasıyla daha keskin hale getirilebilir. (Resim 3.46).

Cam veya pleksi yeniden işlevlendirilen yapılarda oldukça kullanılan ve şeffaflığı nedeniyle mevcut yapıya algısal olarak minimum etki eden malzeme olarak bilinir. Fakat bu etki minimum olsa da önünde bulunduğu yüzeye parlaklık verdiği gibi dokunsal olarak engel yaratır ayrıca ışığında etkisiyle mekan da yansımalar oluşturabilir.

Resim 3.48 İspanya Sevilla'da Müzeye Çevrilen Manastır Cam Kaplı Revakları (URL-68, 2016)

İspanya Sevilla'daki manastırın müzeye çevrilmesi sırasında ikinci katta iç avluya bakan revaklar dış etkilerden korunmak için kapatılmak istenmiştir. Mekan algısında önemli olan revak avlu ilişkisini yok etmemek adına kapatma camlarla yapılmıştır (Resim 3.48). Cam içerde çevresel konforu sağlamış fakat görsel olarak kullanıcıyı kesintiye uğratmamıştır. Tasarımcı bu şeffaf malzemeyi yine de doğrudan eski yüzeylere bağlamayarak arada boşluk alanı bırakabileceği bir detay uygulamıştır.

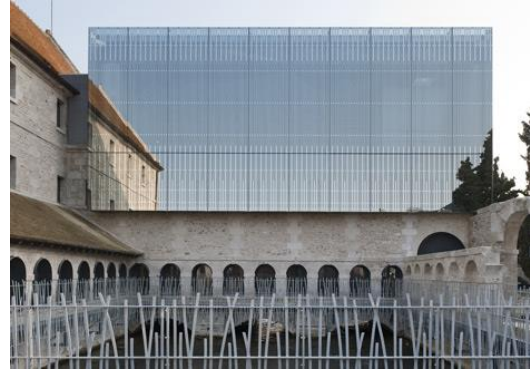
Cam ve metal malzemeler gerek element içerikleri gerekse dokuları, parlaklık ve yansıma özellikleriyle geleneksel eski yapı elemanlarından oldukça farklı algılar yaratılır. Bu fark yeniden işlevlendirme ilkeleri içerisinde bulunan eski ve yeni ayrışması için oldukça yaratıcı çözümler sunar. Bu malzemeler teknoloji sayesinde çeşitlenmiş olup biçimlendirilmelerinde ki olanaklar nedeniyle mekan kurgusuna ve algısına çeşitlilik katar. Bu çeşitlilik tasarımcının yaratıcılığı ile sınırlıdır.

Şekil 3.9 “École de Musique Maurice Duruflé” Kuzey Fransa'daki 17.yy Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu (URL-12, 2016)

Resim 3.49 Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu. Titanyum Plakalarla Yükseltilmiş Ön Cephesi ve Birleşim Detayı (URL-69, 2016)

Resim 3.50 Manastırının Yıkılmış Duvarlarının Üstüne Yapılmış Konser Salonu. Krom Çizgili Cam Malzemeye Yükseltilmiş Yan cephe. Gündüz ve Gece Görünümü (URL-69, 2016)

Opus 5 mimarları, kuzey Fransada eski bir 17.yy manastırının yıkılmış olan alanının üstüne yeni bir mekan ekleyerek konser salonu olarak yeniden işlevlendirmişlerdir (Şekil 3.9). Yıkılmış olan güney kanadının duvarlarını metal ve cam yüzeylerle yükselterek konser mekanını yapılandırmışlardır. Krom çizgili cam yan yüzey, gündüzleri çevreyi, etrafındaki yapıları, gökyüzünü ve uçan kuşları yansıtarak doğal çevresiyle uyumlu bir bütün halini alırken geceleri içerideki ışığın etkisiyle tamamen şeffaflaşarak konser alanını dışarıya taşımaktadır. Bu krom çizgili cam cephe eski yapının duvarlarının bir kısmının üstüne geçirilerek detaylandırılmıştır. Bu noktada iki zıt dokulu yüzey arasında mesafe yaratılarak geçiş yumuşatılmıştır (Resim 3.49). Konser salonunun ön cephesi ise titanyum plakalarla yükseltilmiş olup mevcut dokuyla tamamen kontrast bir yüzey oluşturulmuştur. Yeni duvarı oluşturan titanyumun pürüzsüz, parlak yüzeyi ile eski taş duvarın mat, parçalı ve pürüzlü yüzeyi keskin bir kontrast ile eski ve yeni zıtlaşması vurucu bir algı yaratır. Bu yeni düzlemlerin malzeme ve dokusunun yarattığı algılarla ve bunların eskiyle ve çevresiyle kurduğu ilişkiler bütününde sonuç mekanı tanımlayan arakesit alanları oluşur. Eski ve yeni duvarın kesiştiği noktada yeni yüzey eski yüzeyin bitiş izini takip ederek üstüne oturur. Bu kesişme noktasında iki yüzey küçük bir boşluk ile

birbirinden kopartılarak gölgeli bir geçiş alanı oluşturulmuştur (Resim 3.50). Bu detaylarda varlığını sürdüren eski yapıdaki hareket (dönüşüm) ve değişim (devrim) algılanır hale gelmiştir. Bu yapıda cam ve metal gibi sert, soğuk ve pürüzsüz malzemeler eski yapının parçalı pürüzlü ve sıcak malzemeleriyle beraber kullanılmış, bu farklı özellikler öne çıkartılıp yaratılan zıtlık biçimsel uyumla sentezlenerek yeni mekanlar biçimlendirilmiştir.

Siyah metal plakalar yeni bir işlev için yapılan tasarımlarda oldukça sık kullanılan bir malzemedir. Siyah metal plakaların biçimlendirilmelerindeki çeşitlik ile siyah rengin verdiği nötr algı buna etkindir. Siyah renk gölge algısının yanı sıra geceleri kendini iyice geri çekerek etrafın veya ışıklı olan nesnenin öne çıkmasını sağlar. Işığın doğru kullanılmasıyla siyah kütlenin algıdaki önceliği kolaylıkla değişebilir. Eski yapılardaki dış eklentilerin yanı sıra iç mekanda yapılan eklentilerde de kullanılmaktadır (Şekil 3.10).

Resim 3.51 Sheffield Shoreham'da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı Siyah Metal Plaklarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-70, 2016)

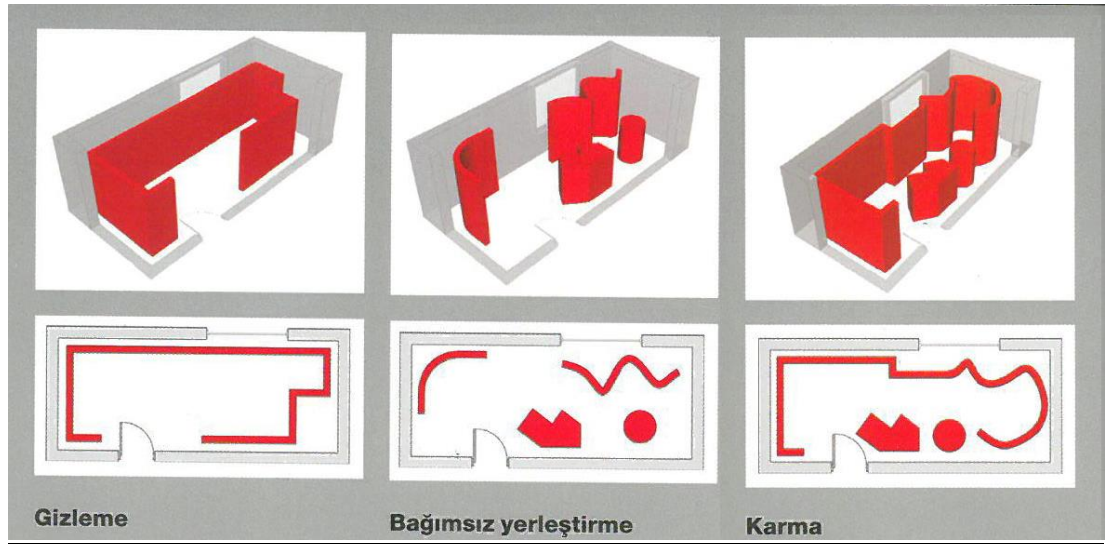
Sheffield Shoreham da bulunan yapı kırmızı tuğladan inşa edilmiş olan Viktorya dönemine ait bir endüstri yapısıdır. Yapı endüstri mirası olarak kabul edildikten sonra yeniden işlevlendirilerek korunması uygun görülmüş ve ofis olarak yeniden tasarlanmıştır. Yeni işlevin mekan ihtiyacını karşılayabilmek için yapının üzerine yeni mekanlar eklenmiştir. Bu ek yapılırken özellikle çatı eklerinde çok kullanılan siyah düzlemlerden oluşan kara kutu çözümüne gidilmiştir. Şehrin bu kısmındaki çatı biçimlerinden yola çıkılarak tasarlanan yeni hacim mevcut yapıdan bir boşluk ile kopartılarak keskin geçiş yumuşatılmıştır. Bu boşluk bir noktada eski yapıyla iç içe geçerek görsel bir akış sağlanmıştır. Kırmızı tuğlalı eski yapıdaki geniş pencerelerin oluşturduğu gölgeli cephe ile kara kutu arasında bırakılan boşluk ile kontrastı hafifleten bir arakesit detayı yaratılmıştır. Ayrıca siyah plakanın yivli dokusu güneş

ışınlarının üzerinde oluşturduğu gölgeler ile kütle algısını yumuşatmıştır. Böylece eski ve yeninin bir arada bulunduğu yüzeyler birbirinin önüne geçmeden dengeli bir algı oluşturulmuştur (Resim 3.51). Malzeme rengi ve dokusuyla eskiyle zıtlassa da biçim ve içeriğiyle yapı ve çevresi arasında bağlamı yakalamıştır.

Şekil 3.10 Sheffield Shoreham'da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı Siyah Metal Plaklarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-13, 2016)

3.3.4.2 Nesneler (Hareketli –Hareketsiz)

Şekil 3.11 Nesnelerin Mekana Bağımlı - Bağımsız Veya Karma Yerleştirilmesi (Broker, G., Sally, S., 2012)

Mekan içerisinde kullanılan nesnelerin tümü mekanın bütünü tanımlamak için kullanılabilir. Nesneler mekan içerisinde bir odak oluşturabilir, hareket sağlayabilir, ritim ve dengeye katkıda bulunabilirler. Ayrıca fiziksel ve görsel olarak da yönlendirmeyi sağlarlar (Broker, G., Sally, S., 2012). İç mekan ve kullanıcı arasında fiziki diyalog nesneler sayesinde sağlanır. Çünkü mekan içerisinde kullanıcının doğrudan temasta bulunduğu bu nesnelerdir. Aynı zamanda biçimleri, renkleri, dokuları, ölçeği ve mekânsal düzenlenişleriyle mekanın kimliğini oluşturmada baskın

bir rolleri vardır. Hatta bazı durumlarda yeni işlev sadece bu mobilyalarla kurgulanıp tasarlanarak eski mekanın içerisine yerleştirilir.

Mekanın işlevine ve ihtiyaçlarına göre biçimlendirilen nesneler hareketli veya hareketsiz yani bir düzleme bağlı olarak tasarlanabilirler (Şekil 3.11). Bu nesneler sadece işlev üzerinden biçimlendirildiği gibi sadece mekana katkıda bulunmak için estetik bir kaygıyla da biçimlenebilir. Ölçeği, biçimi veya rengiyle mekanın esas birleşeni olabilirler.

Eski yapılar, yeniden işlevlendirilmek için tasarlanırken kullanılacak nesnelerin mekanın algısına olan katkısının nasıl ve ne kadar olacağı tasarımcı tarafından belirlenir. Kullanılan nesnelerin eski mekanla ilişkisi nötr veya bir uyum içinde olabilir. Nesnelerin, mevcut yapıyla uyumundan mekanın algısında bir bütünlük yaratabileceği gibi, vurucu bir kontrast oluşturarak da bir noktada bağlamı yakalayan ve algıda bir bütünlük oluşturan mekanlar oluşturabilirler. Bu kontrast görüntü nesnenin biçiminden renginden ve ölçeğinden gelebilir. Eski yapılar yeni bir işlevle işlevlendirilirken hiçbir hareketli eleman kullanılmadan hareketsiz elemanlar ve nesnelerle de tasarlanabilirler. Hareketsiz nesneler mevcut yapıya bağlı olup yine eskiyle kontrast yaratacak bir şekilde tasarlanabilir. Hareketsiz nesneleri sonradan sökülüp çıkartılabilir bir şekilde uygulamak gerekmektedir.

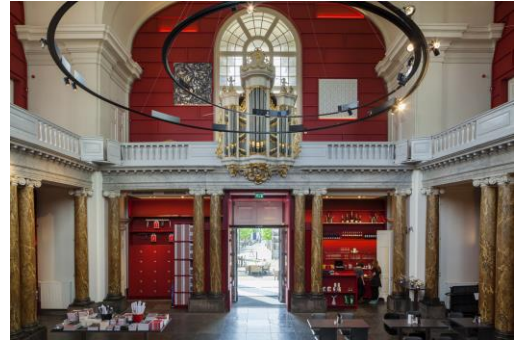

Resim 3.52 Fontevraud Abbey'de Ortaçağdan Kalma Manastırı Otele Dönüştürülürken Kullanılan Hareketli Mobilyalar (URL-71, 2016)

Tasarımcılar “Patrick Jouin ve Sanjit Manku” Fontevraud Abbey’de ortaçağdan kalma bir manastırı otel olarak yeniden tasarlamışlardır. Otelin lobi ve sosyal mekanlarını tasarlarken, yeni mekanın bölücüleri dahil tüm mobilyalarını modüler olarak kolayca hareket edebilir şekilde düşünmüşlerdir. Bu hareketli mobilyalar mevcut mekanın biçimine, renk ve dokusuna uyumlu olarak biçimlendirilmiştir.

Böylece geçicilik algısı kırılmış, mobilyalar mevcut yapının bir parçası gibi algılanarak bütüncül bir mekan oluşturulmuştur. Nesneler arasındaki tek zıt karakter dikey bölücüler ve panolardır. Mevcut mekana göre daha yumuşak hatlı ve kontrast renkli bu bölücüler yeni mekanın yeni kullanım alanlarını belirler. Tasarımcılar, yeni mobilyaları uyumlu renkler, dokular ve formlarla tasarlayarak eski mekana bağlarken bölücülerin biçim ve renkleriyle oluşturdukları kontrastla da yeni kurgulanan mekânın varlığını kullanıcıya algılatır. Böylece tasarımcı, hem eski mekanın bir parçasıymış gibi olan hem de yeni kurguya ait geçicilik duygusunun da hissedilebildiği sentez bir mekan yaratmışlardır. Mevcut düzlemlerin oluşturduğu eski hacim bu nesnelerle beraber bütünde tasarımcıların hissettirmek istediği algıyı oluşturan arakesit alanlarını meydana getirirler (Resim 3.52).

Eski yapıların içerisinde eski işlevinden kalma nesneler de bulunabilir. Bunlara buluntu nesne demekteyiz. Bazen bu buluntu nesneler, eski ile bağlamı sağlamak amaçlı yerinde bırakıldığı gibi yeni mekan içerisinde yeni bir noktada konumlandırılabilirler.

Resim 3.53 Schiedam Stedelijk Müzesi Mağaza Ve Kafe'ye Dönüştürülmüş Şapeli. Giriş ve İkonik Propetin Bulunduğu Giriş Karşısı Cephe (URL-72, 2016)

Bir neoklasik yapı olan ve modern sanatlar müzesi olarak işlevlendirilen “Schiedam Stedelijk Müzesi'nin” şapeli, mağaza ve kafe alanı olarak MVRDV tasarım ofisi tarafından yeniden tasarlanmıştır. Yeni mekanın ihtiyaç duyduğu mobilyalar geçicilik algısını da vurgulamak için, yapının mevcut neoklasik detaylarına ve sakin iç yapısına tezat oluşturacak canlı parlak kırmızı renklerle yeniden tasarlanmış, aynı düşüncenin ürünü olarak tüm duvarlar kırmızı raflarla ve plakalarla kaplanarak mevcut düzlemlere yeni bir kabuk oluşturulmuştur. Mekan içerisindeki ikonik propet restore edilerek giriş kapısının tam karşısındaki kasa bankosunun arkasına yerleştirilmiştir (Resim 3.53). Tüm duvarları kaplayan, kırmızı raflar ve delikli mdf plakalardan oluşan duvar kaplamaları, eski yapının karakteristik yapı öğeleri olan

pencereleri, kapıları ve kasa arkasındaki ikonik paropeti çerçeveleyecek şekilde biçimlendirilerek bu elemanlar vurucu hale getirilmiştir (Resim 4.54). İkonik propet, kırmızı raflar ve kaplamalarla çerçevelenirken arada bırakılan boşlukla eski yapıdan tamamen kopartılmamıştır. Bu boşluk beyaz bir çerçeve oluşturarak eski ile yeni arasında bir geçiş alanı yaratılmış, böylece bu ikonik nesnenin vuruculuğu artırılmıştır. Sonuçta yeni mekanı tanımlayan baskın renkli nesneler, eskinin karakteristik öğelerini çerçeveleyerek arakesit alanları oluşturmuş, bu da eski ve yenin sentezlendiği yeni bir mekan ortaya çıkarmıştır.

Resim 3.54 Schiedam Stedelijk Müzesi Mağaza Ve Kafe'ye Dönüştürülmüş Şapeli. Bir kısmı raf olacak şekilde kırmızı delikli MDF ile kaplanmış duvarları (URL-72, 2016)

Yapının fiziksel öğelerine direk müdahale edilmemiş olsa bile eski yapının süregelen hareket (dönüşüm) durumu ve değişimi (devrim) yeni işleve bağlı nesneler aracılığıyla daha görünür kılınmıştır. Bu nesnelerin hepsi mekandan kolayca sökülüp çıkartılabilir. Böylece eski mekan tekrar tüm kimliğiyle geri döndürülse de mekanın varlığına dair hareket başka bir ivme daha kazanır ve özdeki değişim başka bir tasarım müdahalesiyle devam edebilir.

3.3.4.3 Işık

Işık mekan için en temel materyallerden biridir. Işık olmadan iç mekan görselleştirilemez, anlaşılamaz ve atmosfer yaratılamaz. Işık kontrol edilerek kullanıcıyı yönlendirebilir, devinimi gösterebilir, nesneleri ve mekanın etkilerini niteleyebilir.(Bağlan ve çevre) Işıksız hiçbir renk, biçim, doku ve mekan görülemez. Işık aynı zamanda algıyı de etkileyerek duyguları biçimlendirebilir. Işığın etkisi gölge ile beraber ele alınmalıdır. Cisimlerin üzerine düşen her ışık, cismin üzerindeki pürüzün, dokunun, çeşitli girinti ve çıkıntıların, kavislerin etkisi ve ışık kaynağının durumuna göre farklı gölgeler meydana getirir. Işığın yönünün değişmesi gölgenin ve etkisinin değişmesine neden olur.

Işık doğal veya yapay olarak sağlanabilir. Doğal ışık mekanı oluşturan düzlemlerin üzerindeki pencere ve kapı açıklıklarının yardımıyla içeri alınır. Bu açıklıkların biçimleri ve konumları gelen gün ışığını biçimlendirip yönlendirilebilir. Ayrıca artık güncel teknolojiyle gün ışığı kontrol edilebilmektedir. Yapay ışık ise aydınlatma armatürleri tarafından sağlanır. Yapay ışığın biçimlenişi ve kontrolü teknolojinin gelişimiyle oldukça gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Bu çeşitlilik işlevin ihtiyacını en konforlu şekilde sağlarken estetik unsurları da içerisinde barındırır. Bu da tasarımların çeşitlenmesine ve gelişmesine olanak sağlamıştır. Yapay ve doğal ışık ayrı ayrı kullanıldığı gibi bir arada kullanılıp kontrol edilebilir.

Eski yapılarda, öncelikle doğal ve yapay ışığın yapının ilk tasarımında nasıl kurgulandığının ve mekan algısına nasıl bir katkısı olduğunun analizleri yapılır. Işığın yapı üzerindeki etkileri, işlevi ve üslup etkisiyle biçimlendirilmiş olabilir. Örneğin; gotik bir kilise ile barok bir kilisedeki gün ışığının mekana girişi ve etkileri farklıdır.

Mevcut yapı aldığı hasarlardan dolayı bu bilgileri taşımıyorsa kendisiyle aynı dönemde yapılmış, aynı üslupta ve işlevdeki yapılardan referans alınarak tekrar tasarlanabilir. Bazen zamanın ve olayların etkisiyle oluşan yıpranma ve yıkımlar yapıya yeni bir gün ışığı etkisi sağlayabilir. Bu etkiyi yeni tasarıma eklemek veya çıkarmak mimarın algılatmak istediği yeni tasarımcının atmosferine bağlıdır.

Eski yapılarda yapay ışık kullanımı inşa edildiği dönemdeki teknolojinin durumu nedeniyle sınırlı olabilir. Yine de bu sınırlı yapay ışığın mekana sağladığı belirli algılar vardır. Yapı restore edilirken eskiye ait olan fakat yapıya karakter katan bu yapay ışıkları yine teknolojinin etkisiyle taklit ederek yerine koyabilir. Bu noktada teknolojiye, kolay müdahale, kullanım ve etkinin sürekliliği için ihtiyaç duyulabilir. Örneğin, camilerin aydınlatmasında kullanılan kandil ışıklıklarının mekan algısına etkin bir katkısı vardır. Günümüzde, kullanımı zor olan ve yangın tehlikesi de yaratan kandiller yerine onunla aynı etkiyi yaratan armatürler kullanılmaktadır. Mekanlarda doğal ışığın içeri girişi yapı üzerindeki boşluklardan olduğu gibi yapay ışığında içerden dışarı çıkışı aynı boşluklardan olur. Bu ışığın da dışarıdan kütle algısına etkisi vardır. Yapı düzlemleri üzerindeki boşluklar, her iki ışığında en belirgin ve keskin algılandığı alanlardır.

Resim 3.55 Gotik Kilise ve Gül Pencere (URL-73, 2016), İspanya'da Kütüphaneye dönüştürülmüş “San Fernando Dini okulları ve Kilisesi” (Ortada) (URL-31, 2016), - Kolumba Sanat Müzesi'nin(Sağ) (URL-74, 2016)

Kilise mekanlarında yüksekten süzülerek giren doğal ışığın etkisi, yaratılmak istenilen atmosferin temel öğelerindendir. Harabe halini almış olan iki kilise yapısı İspanya'nın “San Fernando Dini Okulları ve Kilisesi” ile Kolumba Sanat Müzesi'nin üzerinde yapılandırıldığı harabe halindeki “19.yy kilisesi” tekrar tasarlanırken, bilinen bu kilise ışık ilişkisi vurgulanmıştır (Resim 3.55). Tasarımcı, kütüphane ve konferans salonuna çevrilmiş olan San Fernando Kilisesi'nin tamamen kaybolmuş olan çatısını yeniden inşa etmek yerine, bu harabe görüntüyü korumak, aynı zamanda geçmişten gelen kilise ışık ilişkisini tekrar oluşturmak istemiştir. Bunu gerçekleştirmek için yeni oluşturduğu tavan örtüsünü duvarlardan kopararak gün ışığının içeri süzülmesini sağlamıştır. Ayrıca kütüphane olarak kullanılan alandaki iç aydınlatmalar da, çemberlere dizilmiş kandillerden oluşan kilise aydınlatmasını anımsatan aydınlatma elemanlarıyla sağlanmıştır. Geçmişten gelen doğal ve yapay ışığı yapının önemli bir öğesi olarak gören tasarımcı, yeni mekanın algısını biçimlendirmede bu öğeyi kullanmıştır. Burada tasarımcı eski ışığın atmosferini tekrar mekana getirmek için yeni öğeler ve bu öğelerin eskilerle kuracağı yeni ilişkiler tasarlayarak sentez bir tasarım ortaya koymuştur. Kolumba Sanat Müzesi'nde ise eski kilisenin duvarlarının üstüne yapılan yeni duvarın üst kotlarında bırakılan deliklerden mekana süzülen ışıkla, kullanıcının belleğindeki kilise atmosferini yeni mekana katılmış, böylece eski işleve dair mekansal algıyı yeni mekanı biçimlendirmek için etkin bir şekilde kullanılmıştır. Bu mekanlarda bütüncül algıyı oluşturacak arakesit alanları, kullanıcının belleğindeki mekana dair algıları canlandıracak olan ışığın, onu tekrar biçimlendiren güncel dair yeni öğelerle kurduğu ilişkinin sonucunda ortaya çıkan alanlar olarak belirlenebilir. Burada mekanın geçmişine dair ışık bilgisi yeni öğeleri biçimlendirirken, yeni öğelerde eski ışığı tekrar mekan algısına sokarak sentez bir tasarıma varılmıştır.

Resim 3.56 İspanya'nın Katalan kasabası Santpedor'daki Sant Francesc Kilisesi – Çok İşlevli kültür merkezi/Oditoryum – Yeni Giriş Kapsı, Gece Görünüm (URL-29, 2016)

Kapılar konusunda da bahsedilen, İspanya'nın Katalan kasabası Santpedor'daki Sant Francesc Katedralinin 18.yy'dan günümüze kalan kilisesi yeniden işlevlendirilirken mevcut yapıya kontrast oluşturacak biçim ve formlardan oluşan yeni bir giriş kapısı tasarlanmıştır. Yeniden tasarlanan bu giriş kapısı özellikle geceleri içeriden dışarıya süzülen ışığın en yoğun algılandığı noktadır. Mimar özellikle bir cephesini şeffaf bıraktığı bu geometrik biçimi suni ışığın etkisiyle beraber eski düzlem üzerinde daha vurucu hale getirmiştir. Eskiyle uyumu düzensiz geometrik biçimiyle yakalayan yeni kapının bu özelliği, eski cephenin hiç ışıklandırılmayıp bir siluet halini almasıyla daha belirgin bir hal alır (Resim 3.55). İşte ışığın neden olduğu arakesiti oluşturan sentez tasarımın ortaya çıkarmasındaki en dikkat çekici nokta budur. Güncel ve teknolojik bir malzemeye yapılmış dokusal olarak gelenekselle çokça zıtlaşan bu öge, düzgün olmayan geometrisiyle yapıyla uyumu yakalamaktadır. Bu zıtlık ve uyum yeni tasarımın şeffaf olması nedeniyle gündüz eskiyi baskın kılacak şekilde arakesit alanını oluştururken, gece ışığı ve gölgeyi kullanan tasarımcı, algıda eski ve yeni dengesini değiştirse de biçimsel uyumu algıdan uzaklaştırmamıştır.

Işık eski yapıya direk müdahale eden değil yapılan müdahalenin anlamını pekiştiren veya ekstra bir anlam kazandıran bir öge olarak görülebilir. Tasarlanan nesneler ışığı biçimlendirirken ışık yeni ile eski arasındaki anlamsal ve algısal bağı güçlendiren bir eleman olarak kullanılmıştır.

3.4 ESKİ VE YENİ ARAKESİTİNDE KÜTLENİN / HACİMİN BİÇİMLENİŞİ

Mekanın hacmi, yapıyı oluşturan düzlemlerin ve elemanların tümünün oluşturduğu, işlevle kurgulanan, sınırlandırılmış ve anlamlandırılmış boşluktur. Mimari tasarım dağarcığındaki üç boyutlu bir elemandır (Ching, F.K., 2015). Kullanıcı zihninde hacmi algılar ve anlam katarsa bulunduğu mekanı algılar. Bu algı, yapıyı oluşturan öğeler biçimlerinin başlayıp, kullanılan renk ve doku ile anlam kazanır.

İşlev, ilkeler ve tasarımcıların dili ile şekillendirilmiş olan mekanın eski hacmi ile yenisi arasındaki ilişki, bir uyumsuzluktan ziyade bir farklılık şeklinde olmalıdır (Pekol, B., 2010).Tasarımcı eski ve yeni mekanların hacimleri arasında diyalogu sağlayarak kullanıcıya ait olduğu geçmiş hissettirmeli, mevcut bulunduğu günceli yaşatmalıdır.

Yeniden işlevlendirilmede, yaratıcı ve doğru tasarıma ulaşabilmek için bulunduğu ortamın değişen bağlamı ile ortaya konulan kavramın, yeni işlevin ve temel konfor ihtiyaçlarının oluşturduğu problemleri çözümlmek gerekmektedir. Tasarımcı çözüme ulaşmak için bir takım araçlara ihtiyaç duyar. Bu araçlar, binanın strüktür ve mekansal düzenine ilişkin öğeler, dekoratif nesneler, kütleli ekler ve iç mekanla dış mekanı ilişkilendirecek olan yeni elemanlardır. Bu yeni elemanlar, eskilerle yenilerin kuracağı ilişkiler bütününde oluşan sentez biçimlerle tasarlanır.

Yeni işlev ve kavramlar bağlamında yeni hacmi kurgulayan tasarımcı, eski mekanın hacmini oluşturan elemanları hangi noktalarda okunur kılacağını hangisinde yeniye öncelik vereceğini kurgular. Bu kurgu öncelikli olarak eski ve yeninin beraberce oluşturduğu ara kesitler de çözümlenir. Bu hacimsel ilişki sadece yüzeylerin ilişkisi üzerinden gerçekleşmez, hissedilen boşluk ve yüksekliklere yapılan müdahalelerle de gerçekleşir.

Mevcut boşluk ve yükseklikler yeni işlev için tasarlanırken eski yapının tüm tarihi ve mimari karakterini belirleyen genel algısını bozmamak gerekmektedir. Daha önce yüksek tavanlı veya tek büyük bir açıklık olarak kurgulanmış olan mekan, yeni işlevin ihtiyacı sonucunda hafif, geri alınabilir elemanlarla daha küçük mekanlara bölünebilir. Yüksek tavanlı alanlarda da, yapıdan bağımsız ayrı ve güncel bir strüktürle asma katlar oluşturulabilir. Tüm bu mekan bölüntüleri eski mekanın genel algısına ve ruhuna aykırı olmayacak şekilde planlanmalıdır. Daha önceden bahsedilen düzlemsel eklentiler dışında mekanın hacmini oluşturan boşluklara yeni

hacim eklentileriyle de müdahaleler yapılabilir. Bazı durumlarda mevcut hacimler yeni işlev karşısında yetersiz kalarak, yeni ek mekanlara ihtiyaç duyarlar. Bu ekler yeni kullanım alanları olduğu gibi günümüz konfor şartlarını karşılamak amaçlı (asansör vb.) ek yapılarda olabilir.

Yapının içerisine veya dışarısına eklenen yeni hacimlerin biçimlendirilmesinde tasarımcının yapıya fiziksel müdahale şekli, eskiye dair bilgiler, yeni işlev üzerinden alınacak kararlar, ilkeler, ve tasarımcının dili çerçevesindedir. Eski yapının kütlesinin veya hacminin yeniyle kuracağı fiziksel ve anlamsal ilişkinin sınırlarının ne olması gerektiği tasarımcının yaklaşıma karar verme sürecinde şekillenir.

Yeni ek, biçimsel bir uyum, duyarlı bir uyum veya karşıtlığı vurgulayan dinamik bir uyum içerisinde olabileceği gibi, uyumu reddeden bir tutum da sergileyebilir. Ancak, tasarımı yönlendiren daima tarihi yapının verileridir. Tarihi verilere saygılı davranmak ve onları vurgulamak esastır.(Köşklük Kaya, N., 2012)

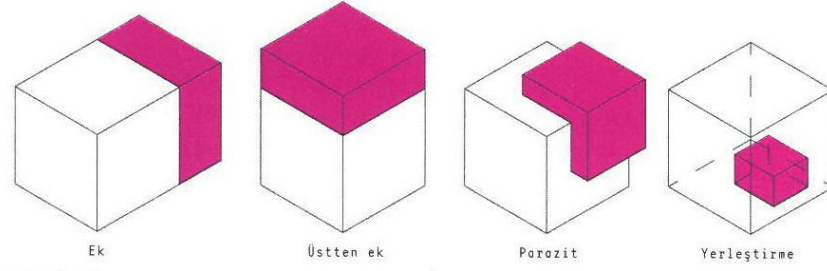
Bu kütle ve hacim eklentileri yapıya içeriden veya dışarıdan çeşitli şekillerde eklenerek kurgulanabilir. Bunun dışında birden fazla eski yapının yeni tek bir işlevle kurgulanarak birleştirmesiyle de eklentili hacimler oluşturulabilir.

3.4.1 EKLEME (İÇERİDEN- DIŞARIDAN - ÇATI EKİ)

Yeniden işlevlendirilen eski mekanın içerisine veya dışarısına yeni ihtiyaçlar doğrultusunda yeni hacim eklentileri yapılabilir. Tasarımcı, bu mekanı yeni işlev, yeni anlam ve kendi tasarım üslubuyla tasarlar. Burada hassas olan denge, eski mekansal algının önüne geçmeden eskinin referanslarıyla yeninin tasarlanmasıdır. Bu referansların biçimsel mi yoksa kavramsal mı olacağı tasarımcıya bağlıdır. Tasarımcı, yeni eki, mevcut mekanın yapısından bağımsız olarak tasarlayabileceği gibi, mevcut mekanın boyut ve sistemine paralel bir tasarımda da üretebilir. (Broker, G., Sally, S., 2012)

Burada temel olan eskinin hacimsel algısı ve kavramlarından kopmadan yeni olan hacimleri ve kavramları ortak bir bağlamda kullanıcıya algılatarak tasarımda bir bütünlük sağlamaktır. Tasarımcı bunu, yeni hacimle eskinin kesişmesinden oluşan arakesit alanlarıyla kullanıcıya algılatır. Bu arakesit alanlarında yeniyi, çağdaş strüktür ve malzemeyle çözümleyerek, tarihi ve güncel mimarlık arasındaki diyalogu

ve hassas gerilimi, yaratıcı dengeli ve anlamlı bir şekilde sağlanmış olacaktır. (Pekol, B., 2010).

Şekil 3.12 Ek Yapı Şekilleri. Yapıdan Bağımsız Eklenen Hacim, Çatıya Eklenen Hacim, Yapıya Bağımlı Eklenen Hacim(Parazit) Ve İç Mekana Eklenen Hacim. (Bielefeld, B., El Khouli, S., 2016)

Eski hacme eklenecek olan yeni hacimler etkin ve kompakt yapılar olabileceği gibi serbest tasarımlarda olabilir. Burada önemli olan ihtiyacı karşılayan bütüncül bir tasarımdır. Bütünlük , konum, tasarım, malzemeler, işçilik izlenim ve çağrışımlar gibi öğelerde aranabilir.(Pekol, B., 2010).

Mevcut hacimleri oluşturan geniş boşlukların içerisine ihtiyaç doğrultusunda yeni hacimler eklenmesi öngörülebilir. İç ek hacimlerin mevcut hacmin düzlemleriyle minimum fiziki ilişki ile tasarlandığı çözümler oldukça çok görülür. Tasarımcı böylece eski hacmin boşluğuyla yeni kütlenin oluşturacağı bir arakesit alanı yaratır.

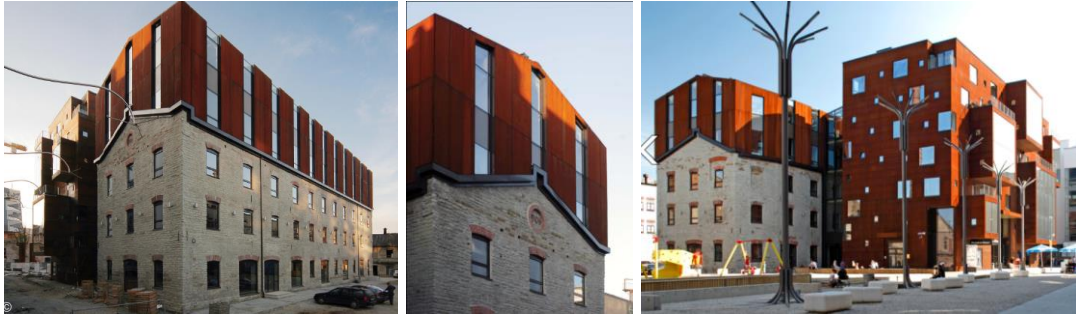

Resim 3.57 İspanya'da Bulunan 16. Yüzyıla Ait Tonozlu Şapelin Mevcut Mekanına Eklenmiş Olan Yeni Hacim (URL-75, 2016)

İspanya'da bulunan 16.yy'a ait tonozlu şapel mimar Adam Bresnick tarafından çok amaçlı salona çevrilmek için tekrar tasarlanmıştır. Yapının büyük bir boşluktan oluşan iç mekanı içerisine yeni işlevin ihtiyacını karşılayacak yeni bir mekan eklenmiştir. İhtiyaç duyulan bu ek mekan mevcut kullanım alanını etkilemeyecek

şekilde giriş alanına yerden yüksek olarak bağımsız bir hacim yaratarak oluşturulmuştur. Bu ek mekan şapelin eski koro kutusunun modern bir alternatifi olarak düşünülmüştür. Bu nedenle duvarlardan bağımsız ve havada asılı iki kat olarak tasarlanmıştır. Hacmin ilk katı cam duvarlarla ve bir kısmı açılabilir ahşap çitalarla yapılandırılmıştır. Tasarımcı yeni hacmi eski düzlemlerden kopartıp, konumlandığı alanla ve eski koro kutusuna atıfta bulunan tasarımıyla eski işlev ve biçimle bağlamı olan sentez tasarıma ulaşmıştır. Tasarımcı eski ile yeni arasında saygılı bir geçiş düşüncesiyle bu iki hacmi tek bir duvarda temas ettirmiştir. Böylece, diğer üç cepheyi bağımsız bırakarak mevcut hacmin ortasında eski mekanı yeni bir perspektiften algılayabileceği şekilde tasarlamıştır (Resim 3.57). Eski içerisine eklenen yeni hacimlerde cam malzemenin kullanımı öncelikli bir çözümdür. Camın şeffaflığı yeni hacme giren kişinin eski dokudan kopmamasını sağlarken dışarıdan bakıldığında da eskiye yapılmış olan minimum bir müdahale olarak algılanır. Camın bu yokluk etkisinin değişkenlik göstermesi istenildiğinde ise bu şapelde olduğu gibi hacme hareketli masif yüzeyler eklenebilir. Böylece ek hacmin mekan içersindeki kütle etkisi çoğalarak eski ve yeni arakesiti daha belirgin hale gelir.

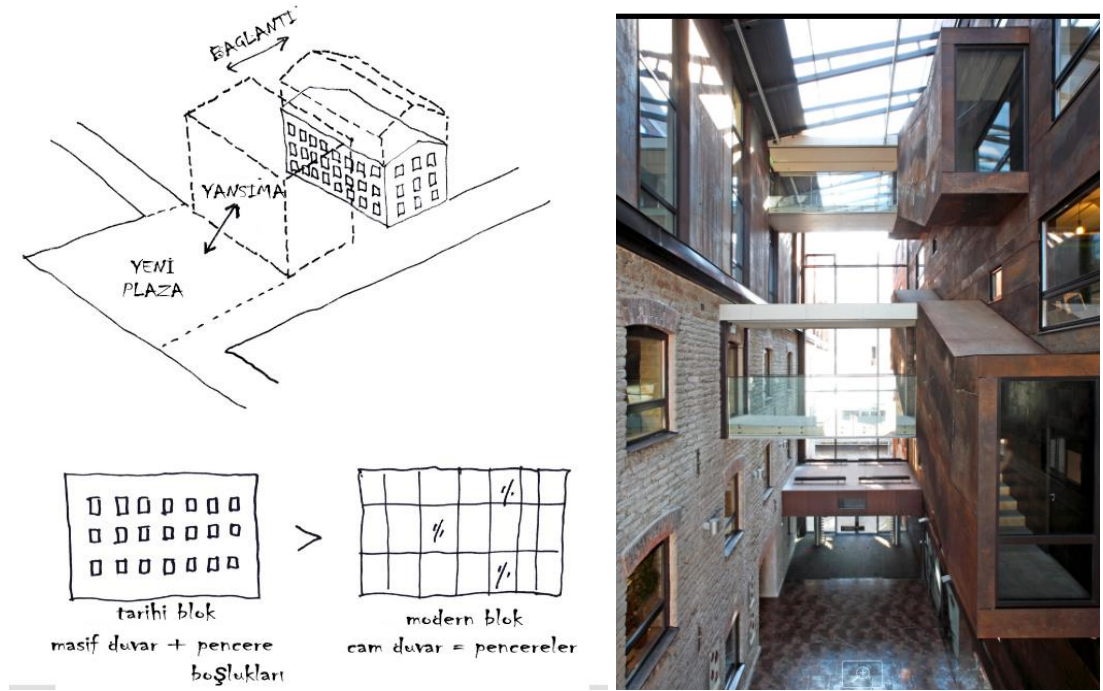
Eski hacme yapılan diğer bir ekleme ise çatıya yapılan müdahalelerdir. Bu müdahale yok olmuş olan eski çatının yerine yenisinin ek bir mekan ihtiyacını karşılayacak şekilde yükseltilecek eklenmesidir. Bunun dışında mevcut çatının bir kısmına yapılan müdahale ile de ekleme yapılabilir.

Resim 3.58 Ofis ve Çalışma Alanı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Roterhann Mahallesi'ndeki 1,5 Asırlık Kireçtaşı Binalarından, Un Depolama Binası. Çatı Eklentisi ve Ek Bina (URL-76, 2016)

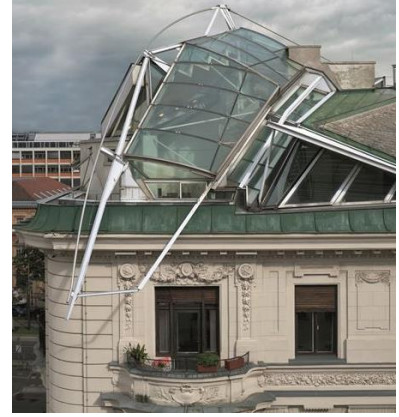
Roterhann mahallesi'ndeki 1,5 asırlık koruma altında olan kireçtaşı binalarından un depolama binası, ofis ve çalışma alanları olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Tasarımcılar işlevin ihtiyacını karşılamak amacıyla yapının çatı kısmına ve yanına ek hacimler eklemiştir. Bu ek yapılar için seçilen Cor-On çelik malzeme içeriği,

pürüzlü ve paslı yüzeyi ile eski yapının ve çevresinin sanayi geçmişiyle bağlamını oluşturmuştur. Mevcut çatının üçgen biçiminin tekrarı olarak sonlanan çatı ekinde açılmış olan pencere açıklıkları yine mevcudun aksında olup düzlemler üzerinde boydan boya devam ederek eski yapıya bağlanmış ve eklentinin kütle algısını yumuşatmıştır. Yapının yanına eklenen yeni hacim ise çatı ekiyle aynı yükseklikte sonlandırılmıştır. Cephe düzeni eski sanayi yapılarını günümüz yapılarıyla çakıştırıp soyutlayarak oluşturulan oranlarla çözümlenmiştir (Resim 3.58). Eski ve yeni hacimler arasında bırakılmış olan boşluklar, eski ve yeninin iletişimini ve diyalogunu betimleyen köprülerle birleştirilmiştir (Resim 3.59). Eski ve yeni ilişkisi, yeni eklerde kullanılan malzemelerin dokusunun yarattığı eski algısı üzerinden, biçimsel olarak da doluluk boşluk düzenleriyle kurulmuştur (Şekil 3.13). Yeni malzemenin kontrast rengi ve güncel oluşu kütleler arasındaki zıtlışmayı ortaya koymuştur. Böylece özdeki eski ve yeniyi algıda oluşturduğu uyumun ve zıtlı somutlaştırmış olan tasarımcı sentez tasarımı ortaya çıkarmıştır. Kütlelerin bu ilişkileri yapıyı algıda bütüne bağlayan bir arakesit alanı oluşturmuştur.

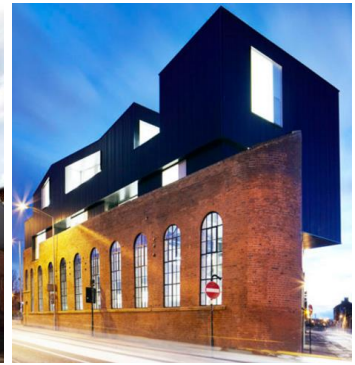
Şekil 3.13 Ofis ve Çalışma Alanı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Rotermann Mahallesi'ndeki 1,5 Asırlık Kireçtaşı Binalarında Eski ve Yeni Arasındaki Kütle ve Dolu Boş İlişkisi Krokisi.(URL-14, 2016)

Resim 3.59 Eski ve Yeni Yapı arasında Geçiş Sağlayan Köprüler (URL-76, 2016)

Resim 3.60 Viyanada 1900'lü Yılların Başında Yapılmış Olan Falkestrasse Ve Biberstrasse Köşe Binasının Çatısının Köşesine Eklenmiş Olan Dekonstrüktivist Toplantı Odası (URL-77, 2016)

Viyanada 1900'lü yılların başında yapılmış olan Falkestrasse ve Biberstrasse köşe binasının çatısının köşesine eklenmiş olan toplantı odası binanın mevcut biçimsel yapısına tezat tamamen tasarlandığı dönemin Dekonstrüktivist anlayışıyla biçimlendirilmiştir. Mevcut yapıyla hiçbir bağlamı bulunmayan eklenti, sokaktan yayılan enerji ile bağlam oluştururken üslubun huzursuz gergin anlayışını tasarıma yansıtmıştır (Resim 3.59). Eski yapıların bölgesel çatı ekleri, yapının biçimsel bağlamından kopuk, deneysel veya güncel biçim ve formlarla doğru dengelere oturtulduğunda, yapıya eklenmiş güncel bir sanatsal müdahale olarak algılanabilirler. Eski yapıya doğru ve dengeli olarak konumlandırılmış heykelsi bu biçimler, mevcut yapının zamanına ait estetik anlayışıyla, güncel estetik anlayış arasında gerilimli bir ilişki kurarak özgün, yaratıcı bir görüntü oluşturmaktadır.

Resim 3.61 Sheffield Shoreham'da Kırmızı Tuğladan Yapılmış Olan Viktorya Dönemine Ait Bir Endüstri Yapısı Siyah Metal Plaklarla Yükseltilmiş Ek Çatı Yapısı (URL-70, 2016)

Bir başka ek ise, belli bir alanda yeni ve eski kütlelerin birbiri içerisine geçmesiyle elde edilir. Malzeme konusunda bahsedilmiş olan Viktorya dönemi endüstri

yapısında uygulanmış olan kara kutu eklentisi, eski yapı eki olarak oldukça sık rastladığımız bir üsluptur. Burada farklı olarak yapılmış olan detay ise eski kütleyi yeni kütleye bağlayan pencere açıklıklarıdır. Pencereler eski yapıyı keserek içerisine müdahil olur ve yeniyi bir parazit gibi eskiye ekler. Kütle olarak eski yapıdan bir boşluk alanıyla koparılmış ve yine pencere boşluklarıyla bağlanmış olan yeni kütle biçimsel olarak etraftaki genel endüstri yapılarının çatılarının yorumlanmasıyla çevreyle ve bulunduğu yapıyla bağlamı yakalar. Biçim ve renkle kütleler arası kontrastı oluşturmuş olan tasarımcı çevresel bağlamı yakalayarak eskinin yeniyle sentezlendiği bir tasarım elde etmiştir. (Resim 3.61).

Günümüzde uygulanan bir diğer eklenti ise bağımsız olarak çözülen eklentilerdir. Bu bağımsızlık biçim, renk ve malzeme üzerindendir. Bu bağımsız ve kontrast görüntüye karşılık kavramsal bağlamlar çok güçlü olur. Bu güçlü ortak kavramlar yeni biçimle eski yapıya yepyeni bir bakış açısı ve yenilikçi bir algı sağlar.

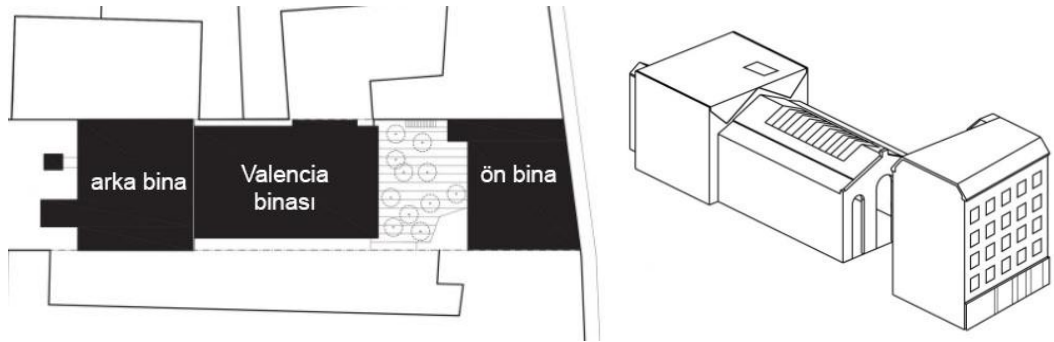
Resim 3.62 Almanya'daki Dresden Müzesi (URL-78-79-80)

Alman silahlı kuvvetlerinin resmi müzesi olan Dresden Müzesine, Daniel Libeskin tarafından tasarlanarak eklenen yapının, orijinal bina ile kütsel biçimde hiçbir bağlamı yoktur. Mevcut binayı asimetrik şekilde keserek içinden geçen yapı beton çelik ve camla yapılandırılmıştır. Tasarımcı bu iki yapıyı kavramsal olarak birbirine bağlarken biçimleri bu bağlama göre tasarlamıştır. Ön cephede yükselerek sivrilen yapı açık ve şeffaftır. Bu duruşuyla yeni eklenti mevcudun donuk ve sert yapısıyla çelişir. Eski bina toplumun eski otoritesini ve şiddetini temsil ederken şeffaf olarak yükselen yapı şimdiki toplumun demokratik şeffaf yapısını temsil eder. Askeri müzenin sergileme planlaması kronolojik olarak eski yapıdan başlayarak yeni bir odak noktasıyla yani yeni yapının geniş alanlarıyla tamamlanır. Tasarımcı: "Tarihi mekanın içine nüfuz ederek, derin bir yarık, temel bir çıkık yaratarak yeni bir deneyim elde etmek istedim. Müze, mimarlık, askeri tarih ile kentin kaderinin nasıl iç içe geçeceği konusunda ziyaretçilerle ilişki kuracak" diyerek yapıyı nasıl bir

düşünceden çıkardığını anlatmıştır (Resim 3.62). Burada öncelikli olan yapının söyleyeceği sözle tasarımcının kullandığı dildir. Bu noktaya odaklanan tasarımcı, eski yapı ile yeni yapıyı kavramsal olarak kesiştirirken yapısal olarak eski biçimlerden esinlenmez, onu yeni tasarımının bir parçası olarak kullanır. Kullanıcı eski ve yeni mekan kütlelerindeki zıtlışmayı iç hacimler arası kurulmuş olan kavramsal birliktelikle algılayabildiğinde bu tasarıma dair tam bir algı oluşur.

3.4.2 BİRLEŞTİRİLEN YAPILAR

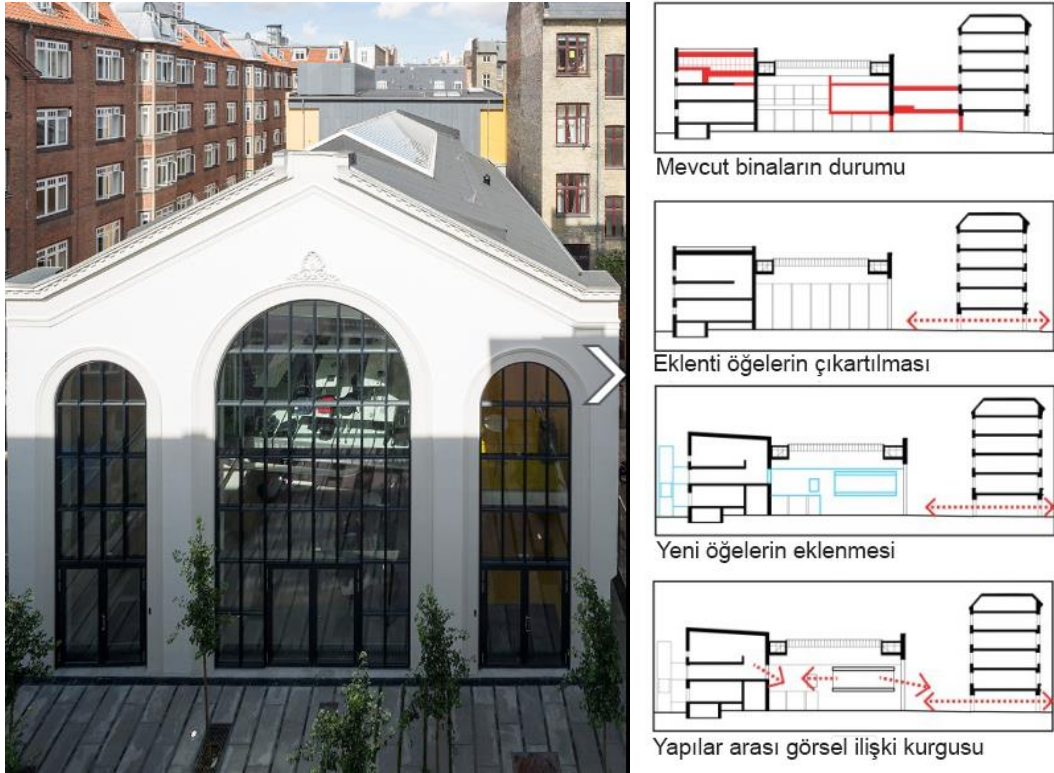
Şehirlerin genel karakterini oluşturan ve mimari kültürel geçmişi yoğun kentlerde, korunması gereken çokça yapı vardır. Bu yapılar, bu tip şehirlerde yakın alanlarda sıralı ya da bitişik nizamda bulunabilirler. Yeniden işlevlendirilerek korunmak istenen bu yapılar beraberce değerlendirilebilirler. Farklı zamanlarda ve farklı üsluplar ve işlev üzerinden tasarlanmış olan bu yapılar, tek bir işlev etrafında toplanarak birleştirilip tasarlanabilir. Bu yapıları bir bütün olarak, tek bir kavram ve işlev üzerinden tasarlarken dikkat edilmesi gereken konu, özgün karakterlerinden koparmadan tasarlamaktır. Yeni tasarım girdileri bu ilişkiyi kurmak için kullanılır. Böylece mekanlar birbirleri ile ilişkileri üzerinden yepyeni bir perspektifle yeni bir bakış açısı kazanırlar . Bu hacimsel birleşimlerde eskiyle eskinin ilişkisi yeni olan kavram ve öğelerle kesiştirilerek sentez bir mekan oluşturulur . Bu mekanlardaki arakesitler bu üçlü ilişkinin kurulduğu alanlardır.

Şekil 3.14 Kopeneg'da üç farklı bina tipolojisinde olan binalar birleştirilerek Danimarka hukuk büroları derneği Olarak Yeniden İşlevlendirilen Binalarda Ortada Bulunan "Valencia Dans Köşkü " Yapısı, Öne Cepesi ve Avlusunu (URL-15, 2016)

Kopeneg'da üç farklı bina tipolojisinde olan binalar birleştirilerek Danimarka hukuk büroları derneği binasına çevrilmiştir. Ön bina beş katlı klasik bir Kopenhag yapısıdır. Ortadaki yapı ise yüksek tavanlı geniş ve yüksek pencereli tek bir alandan oluşan dans salonudur. En arkadaki bu salona bitişik olan yapı ise üç katlı bir konut

yapısıdır (Şekil 3.14). Tasarımcılar, mekanları kurgularken, ilk etapta ön ve orta alan arasına sonradan yapılmış olan vasıfsız yapıyı kaldırıp araya geçiş hacmi olarak bir bahçe kurgulamışlardır. Ortada bulunan, toplantı ve eğitim faaliyetleri gibi çoklu işlevi olan geniş ve tek parça plana sahip olan hacim bu üçlü yapının odak noktasıdır (Resim 3.63). Bu ortadaki mekanın kesintisiz hacmi, önünde ve arkasında bulunan mekanların fiziksel ve görsel akışını sağlar. Bu akışı tamamlayacak olan yeni müdahaleler ise orta mekana eklenmiş olan yeni koridor ve orta alana konumlandırılmış şeffaf duvarları olan asma kattır. Arkada bulunan yapıda açılmış olan yeni açıklıklarla beraber yeni koridorlar yapıların fiziksel ilişkisini sağlarken, asma kat bu üçlü mekanı görsel olarak birleştirir (Şekil 3.15). Buradaki arakesit işte bu görsel ve fiziksel birleşimi sağlayan yeni oluşturulan hacimlerdir. Eski hacimlerden aldığı bilgilerle oluşturulan bu hacimler bazen yeni öğelerin eklenmesiyle bazen de geçmişte yapılmış müdahalelerin ortadan kaldırılmasıyla oluşturulmuştur. Böylece birbirinden farklı üsluba sahip eski mekanları birbirine bağlayarak mekanı bütün hale getiren yeni bir algı yaratır.

Resim 3.63 Kopeneg'da üç farklı bina tipolojisinde olan binalar birleştirilerek Danimarka hukuk büroları derneği Olarak Yeniden İşlevlendirilen Binalarda Ortada Bulunan "Valencia Dans Köşkü" Yapısı, Öne Cephesi ve Avlusu (URL- 34, 2016)

Şekil 3.15 Üç Yapının Birbirleriyle Görsel ve İşlevsel İlişkisi (URL-15, 2016)

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde mimari miras olarak kabul edilen yapıların çeşitlenmesi ve ilerleyen zaman karşısında çoğalmasıyla birlikte koruma anlayışında da değişimler görülmektedir. Özellikle yaşam alanlarımızın içerisinde bulunan ve anıt yapı özelliğini taşımasa da kimliğimizin ve kültürümüzün önemli bir parçası olan eski yapıların korunma problemi çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu çözümlerden en öncelikli olanı da çalışmada bahsedilen eski yapıların yeni bir işlevle işlevlendirilmesidir. Bu yöntem, yapıya genel koruma ilkeleri çerçevesinde, güncel bir tasarım ile müdahalelerde bulunmaktır. Bu müdahale ile, yeni işlevin mekansal çözümlemeleri, güncel konfor ihtiyaçları ve zamanın estetik anlayışı yapıya yüklenmiş olur. Böylece eski ve yeni olan tüm bilgileri üzerinde toplayan yapı, toplumun güncel hayatının içerisinde aktif bir yer alarak tüm bu bilgileri geleceğe taşır.

Toplumların ve olayların değişken durumundan etkilenen tasarım anlayışı da devamlı değişime ve gelişime uğramaktadır. Tasarım eyleminin aktif rol aldığı yeniden işlevlendirme yöntemi, tasarım anlayışına getirilen yeni bakış açılarından da etkilenmektedir. Günümüzde tasarıma, tasarımcının ortaya atacağı kavramdan başlayan ve ürünün ortaya çıkışıyla sonuçlanan bir süreç olarak bakıldığından, yeniden işlevlendirme eylemi de bir süreç üzerinden değerlendirilmelidir. Burada, yeni bir ürünün ortaya konduğu tasarım süreciyle arasındaki farkı yaratacak nokta ise daha önceden döneminin tasarım anlayışıyla inşa edilmiş olan mevcut yapının süreçteki rolüdür. Bu mevcut yapı, bilgi toplamadan analize kadar sürecin tüm aşamalarını etkilediği gibi, özgün ve yaratıcı bir tasarımın ortaya çıkmasında da rol oynar. Bu noktada cevap aranacak soru ise, tasarımcının eskiye yapacağı tasarım müdahalesini nasıl bir düşünceyle geliştirip pratiğe aktaracağıdır. Sonuçta ilkeler doğrultusunda tasarlanıp ortaya çıkması gereken tek başına yeni bir mekan tasarımı yoktur, eski ve yeninin birlikteliğinden doğacak olan ve bütün olarak algılanması gereken özgün tek bir mekan söz konusudur.

Amaç, korumanın ve tasarımın genel ilkeleri çerçevesinde eski ve yeniyi karşılaştırıp (çelişki, karşıtların birliği), yapıya (nesneye/varlığa) ait tüm hareket (dönüşüm) süreçlerini ve buna bağlı değişimleri (nitel değişim) içeren ve böylece bir bütünü oluşturan sentez tasarıma ulaşmaktır. Bunu yaparken somut veriler arasındaki zıtlık ve uyum gibi çatışmalardan oluşan gerilimli ilişkisinden yararlanılmalıdır. Çünkü bu

çatışma yaratıcı hareketin kaynağıdır. Tasarımcı yapacağı yaratıcı müdahale ile eski ve yeninin özünde var olan çatışmayı ya keskin bir şekilde ifade etmeli ya da bir uyumla bağlamı yakalayıp sonuçta bütüncül özgün tasarıma ulaşmalıdır. Bu çatışmalardan doğacak ilişkide söz konusu mimari bir nesne olduğundan, toplumun iç dinamiklerini ve buna bağlı algı yapısını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Çünkü yapı sadece somut bir nesne değildir. Kavramların yarattığı algılardan oluşan soyut parçaları olan bir nesnedir (varlık). Özde mekanı tanımlayacak olan bu soyut kavramlardır. Bu kavramları algılatarak olan ise somut nesnelerdir. Sonuçta yapı kavramlarla algılanan, somut olan öğelerle oluşturulan bir bütündür. Yeniden işlevlendirmek için tasarım müdahalesi yapılacak yapılarda tasarımcının sonuca ulaşmadaki en ideal yolu ise mevcut yapının özünde var olan kavramları ortaya koymak, bunların içerisinde eski kavramların da varlığını sürdürebileceği yeni kavramlar yaratmaktır. Eski kavram yeniyi var etmek için onunla zıtlaşabilir veya mevcut olanı güncel kavrayışı devam ettirerek uyum sağlayabilir. Sonuçta eski yeniyi var edecek olandır (karşıtların birliği). Yeniden işlevlendirmedeki tasarım sürecini var edecek olan işte bu diyalektik düşünce şeklidir. Diyalektik düşünce, söz konusu iki karşıtın bir senteze varmak üzere gelişmesini gösteren varlık ve düşünce kanunudur. Bu düşünceden yola çıkarak, yapıya ait soyut verileri somut olana dönüştürürken de diyalektik yöntem uygulanmalıdır. Çünkü toplum içerisinde toplumun tüm dinamiklerini barındıran bu yapılar sadece somut bir bütün üzerinden değerlendirilemez. Var olduğu topluma ait verilerde dahil olmak üzere onu oluşturan tüm soyut ve somut parçaları ortaya çıkarmak gerekmektedir. Soyutta ve somutta yapıyı öğelerine indirmek bu öğelerin mevcut mekan ve mekanı anlamlandırmada toplum için ne ifade ettiğini çözümlemek gerekmektedir. Bunların birbirleri ve bütünle ilişkilerini çözümleyerek var olduğu süreçte geçirdiği değişimlerle beraber yapıya kattığı değeri algılamak şarttır. Çalışmada bahsedilen “Amsterdam’daki Chanel mağazasında” olduğu gibi bazen bir öğenin yapıya kattığı anlam ve değer mekanın tüm algısını oluşturur. Yani bu öğenin varlığı ya da yokluğu yapının toplum içerisindeki algısını şekillendirmede etkin bir rol oynayabilir. Bu etkin rol yeni tasarımın biçimlendirilmesinde devam eder. Özellikle bu öğelerin yeni tasarlanacak olan öğelerle diyalogundan oluşacak arakesitler sonuç mekanın algısındaki en vurucu noktayı oluşturur. Eski yapıları parçadan bütüne doğru olarak kavrayıp, bunun üzerinden var edilecek olan yeni kavram ve nesnelerle tasarlanan yeni tasarımlar, en yaratıcı ve anlamlı sonuç mekanı ortaya çıkaracaktır. Parçadan bütüne doğru ilişkilendirilip kurgulandığında, özünde eski ve yeni çatışmasıyla ortaya çıkan sonuç mekan bize, yapının bir varlık

olarak hareket (dönüşüm) halinde olan bunun sonucunda değişimler (devrimler) geçirerek yeniyi yaratan bir bütün olduğunu ifade edecektir.

Çalışmada var olan örnekler üzerinden geriye dönüp çözümlenmeye çalışılmış olan düşünce sistemini özet bir somut sonuca bağlamak gerekirse; tasarımcı, mevcut yapının inşa edildiği dönemde toplum için ne ifade ettiğine, geçirdiği süreçte bu algının toplumla beraber nasıl değişimlere uğradığına, hem dönemine hem de güncele ait bir bakış açısıyla bakmalıdır. Çünkü toplumların iç yapısı ve buna bağlı bakış açıları da dönüşüm, değişim içerisindedir. Aynı şekilde tasarımcı, eski yapının işlev-biçim ilişkisini, bunların da yüklendiği kavramlarla olan ilişkilerini inceleyerek soyut çözümler yapmalıdır. Ayrıca geçmişten bu güne çevreyle kurduğu ilişki ve bağlam hakkında bilgi edinmelidir. Bu soyut çözümler yanında, yapıyı oluşturan düzlemleri, üzerindeki açıklıkları, dolaşım elemanlarını, tüm bunlardan oluşan hacim ve kütlesini, öğelerin rengini, dokusunu ve mekanların ışığını da ayrı ayrı ve birbiriyle kurdukları ilişkiler üzerinden çözümlmelidir. Elde ettiği bu soyut ve somut verilerin birbirleriyle nasıl ilişkiler içinde olduğu bilgisi sonucunda, eski yapıya dair bir kavrayış elde eden tasarımcı, tüm bu bilgiden yeni tasarım müdahalesini ortaya çıkaracak olan soyut fikirler geliştirir. Yani yeni yaratacağı tasarımlara ait bir imgeleme sahip olur. Soyut olarak kavramda başlayan eski yeni kesişmesi somutta öğeler ve onların oluşturduğu hacim ve kütlelerle ifade edilir. Bu kesişmelerin en öncelikli olanı mekan içerisinde ilişkiler kuracak olan öğelerden oluşan arakesit alanlarıdır. Tasarımcı mekanı oluşturan bu yeni öğelerin tasarımın da, eskiye ait soyut ve somut verilerden yararlanmalıdır. Bu verileri yeniyi yaratırken kullanarak eski ile bir diyalog oluşturulmuş olur. Bu diyalog kurgusunu zıtlasma üzerine kurabileceği gibi uyuma da dayandırabilir. Çalışmada verilen örneklerden “Kolumba Sanat Müzesi”nde olduğu gibi zıtlık ve uyumun beraberce kullanımı en etkili sonucu veren yöntemlerdendir. Bunun dışında çağdaş müdahale anlayışında Almanya’daki “Dresden Müzesi” örneğinde görülen biçimsel olarak tamamen zıtlığa gidilse de kavramsal olarak bir noktada bağlamı yakalamak gerektiği ilkesi esastır. Böylece yaratılan yeni öğelerden oluşan mekanı eskilerle ilişkilendirilecek kullanıcı, belleğinde sentezlediği bütünü algılayıp anlamlandıracaktır. Sonuç mekan anlaşıldığında ise düşüncede somut bir kavram halini alacaktır.

Yeniden işlevlendirilecek bir mekanda yapılacak olan tasarım var olacağı eski mekandan ayrı düşünülmemelidir. Zaten onun varlığının nedeni eski mekanın ta kendisidir. Bu düşünceden yola çıkıldığında varılan nokta diyalektik mantıktır. Bu mantık bize yeni mekanı oluştururken kullanılacak diyalektik yöntemin kapısını

açacaktır. Bu kavrayışla yapılan tasarımda, arakesitlerin var ettiği özgün ve yaratıcı biçimlerden oluşan, içerisinde dünden bugüne varlığının hareketini ve değişimini taşıyan bütüncül mekanlar ortaya çıkacaktır.

KAYNAKLAR

1.KİTAPLAR / TEZLER /DERGİLER / MAKALELER

- Ağırtas, D.**, 2012, Mimarlıkta Eski Ve Yeni Kavramı: Farklı Zamanları Yansıtan Dokuların Aynı Yapıda Biraraya Gelme Nedenlerinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ahunbay, Z.** 1999. Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon, YEM Yayınları, İstanbul.
- Apaydın Başa, B.**, 2007, Yapıların Otel Olarak Yeniden Kullanımı Bağlamında Mekansal Dönüşümlerinin Kavramsal Ve Kamusal Analizi, Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan Avar, A.**, 2009, Lefebvre'in Üçlü–Algılanan, Tasarlanan,Yaşanan Mekân–Diyalektiği, Tmmob Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Dosya 17, S:7-16, Ankara
- Baran, D.**, Tasarımın Diyalektiği: Diyalektik Kavrayışla Tasarım Kavramına Dokunma Denemesi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:2 Sayı:3, S:93-125, İstanbul.
- Bielefeld, B., El Khouli, S.**,2016, Adım Adım Tasarım Fikirleri, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Bilgin, Ğ.**, 2009, Zumthor'un Vaadi, Betonart Dergisi, 23, Sayfa:12-19., İstanbul
- Bilir, S.**, 2013, Mekan Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı, Ankara.
- Brooker, G., Sally, S.**, 2012, İç Mimarlıkta Biçim Ve Yapı, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Brooker, G., Sally, S.**, 2012, İç Mimarlıkta Bağlam Ve Çevre, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Brooker, G., Sally, S.**, 2011, İç Mekan Tasarımı Nedir, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Ching, F.D.K.**, 2016 , İç Mekan Tasarımı, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Ching, F.D.K.**, 2016 , Mimarlık, Biçim,Mekan Ve Düzen, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- De Vita, M.**, 2015, Architettura Nel Tempo : Dialoghi Della Materia, Nel Restauro Firenze, Firenze University Press, Firenze.
- Dinç, E., B.**, 2012, Melez Mekânsallaşmanın Dışavurumu: Salt Beyoğlu Ve Salt Galata, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Dirik, E., İ.**, 2009, Arakesitler Uzerinden Sınır Ve Arayuz Kavramlarının Kentsel Ve Mimari Ögelerle İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Engin, H., E.**, 2009, Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi;İstanbul Endüstri Yapıları Örneği, Doktora Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Eroğlu, C.**, 1968, Felsefe İncelemeleri, Sol Yayınları, Ankara.
- Günay R.**, 1981 Geleneksel Safranbolu Evleri Ve Oluşumu, Kültür Bakanlığı Yayın No: 456, Kültür Eserleri Dizisi: 8., İstanbul.
- Jormakka, K.**, 2016, Adım Adım Tasarım Yöntemleri, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kaşlı, B.**, 2009 İstanbul'da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları Ve İç Mekan Müdahaleleri, Santralistanbul Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaağaç, F.**, 2006, İç Mekan Tasarımında Biçim Ve Anlam İlişisine Analitik Bir Yaklaşım: Modern Ve Modern Sonrası Dönemlerde Havalimanı Terminal Binaları Üzerine Örneklemeler, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kıvılcımlı, H.**, 2011, Diyalektik Materyalizm Nedir Ne Değildir, Sosyal İnsan Yayınları, İstanbul.
- Koçkan, P.**, 2012, Tasarım Araştırmaları Bağlamında Tasarımcı Düşünme Ve Tasarım Süreci, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köşklük Kaya, N.**, 2012, İtalya'da Tarihi Yapılarda Yeni Ek Uygulamalarında Çağdaş Çatı Ve Cephe Sistemleri İle Tasarım İlkeleri, 6. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu, 12 -13 Nisan 2012, Uludağ Üniversitesi Mühendislik Ve Mimarlık Fakültesi, Bursa.
- Kuban, D.**, 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu-Kuram Ve Uygulama, YEM Yayın, İstanbul.
- Kurtar, S.**, 2012 "Mekanı Yaşamak: Lefebvre Ve Mekanın Diyalektik Oluşumu", Tücaum VII. Coğrafya Sempozyumu, 18-19 Ekim, 2012, S. 1, Ankara.
- Mills, E., D.**, 1994, Building Maintenance And Preservation: A Guide For Design And Management, Butterworth-Heinemann; 2nd Edition
- Öter, A.H.**,1996. Kullanımdışı Kalmış Binaların Dönüştürülmesi Sorununa İlişkin Bir Deneme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özkan, Ö., 2002, Mevcut Binaların Lüks Otellere Dönüştürülme Olanakları Ve Tasarlama Yaklaşımları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, A., 2015, Diyalektik Kavramının Tarihi Değişimi Ve Günümüzde Diyalektik Mantık, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özer, B., 2009, Kültür Sanat Mimarlık, Yem Yayınevi, İstanbul.

Pekol, B., 2010, İstanbul'da Yeni İşlevlerle Kullanılan Tarihi Yapıların Üslup Sorunsalı, Doktora, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Powel, K., 1999, Architecture Reborn The Conversion And Reconstruction Of Old Buildings, Laurence King Publishing, London.

Topal, S., 2013, Mekanın Yeniden Üretiminde Eksiklik Ve Devinim, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Turgay, O., 2009, Mekanın kurgulanmasında ve algılanmasında 'bellek'in belirleyici etkisinin analizi, Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Turgay, O., 2003, Mekan Tasarımının Oluşumunda Biçim- İçerik Etkileşiminde Görsel Değerler Açısından Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ustaömeroğlu, A., A., 1998, Mimari Analiz İçin Temel Tasarım Öge Ve İlkelerinin Kullanımı İle Oluşturulan Estetik Ağırlıklı Bir Yöntem Araştırması, Doktora, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Trabzon.

Varagnoli, C., 2004, Antichi Edifici, Nuovi Progetti. Realizzazioni E Posizioni Teoriche Dagli Anni Novanta Ad Oggi, Antico e Nuovo. Architetture E Architettura, Atti Del Convegno Internazionale, 13 Mart-3 nisan 2004, SAYI:2, S:841-860, Venedik

Velioğlu, A., 1992, Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım Ve Süreci Üzerine Bir Araştırma , Doktora, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Trabzon.

Yüksel, İ., 2009, Eski Türk Evi'nin Butik Otele Dönüşümünde Karşılaşılan Problemler (Safranbolu Evleri Ve Soğukçeşme Sokağı Karşılaştırmalar Dahilinde), Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

2.RESİMLERİN İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1, <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=53830>, 2016

URL-2, <http://www.okurvegezer.com/beyoglunun-en-guzel-abisi/> , 2016

URL-3, <https://www.emlaktasondakika.com/haber/konut-projeleri/emlak-sektoru-cildirdi-17-yeni-proje-satista/97567>, 2016

URL-4 <https://www.slideshare.net/ozdemirveysel/tasarm-unsurlar-l-ve-yn>, 2016

URL-5, <http://www.dailymail.co.uk/indiahome/indianews/article-3560197/Open-public-India-s-cultural-history-gets-Wikipedia-own.html>, 2016

URL-6, https://pichunotes.files.wordpress.com/2013/08/img_1106.jpg, 2016

URL-7, <https://tr.pinterest.com/pin/21955116912595010/?lp=true>, 2016

URL-8, <http://www.urbanity.pl/pomorskie/gdansk/kwartal-kamienic,b1364>, 2016

URL-9, <http://mymodernmet.com/ramin-nasibov-instagram-architecture/>, 2016

URL-10

<https://plus.google.com/photos/photo/112082661762151138131/6359473764139341698?icm=false> Coop, 2016

URL-11, <https://tr.pinterest.com/pin/386957792966513990/>, 2016

URL-12, <http://nynnejoergensenphoto.weebly.com/elements--principles.html>, 2016

URL-13, <https://www.flickr.com/photos/60509750@N08/8094381969/in/gallery-andrepipa-72157632252644865/>, 2016

URL-14, <https://www.dezeen.com/2016/04/20/crystal-houses-amsterdam-chanel-store-mvrdv-glass-facade-technology/>, 2016

URL-15, <http://www.arkitera.com/proje/4242/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu>, 2016

URL-16, <http://www.tublogdearquitectura.com/2012/12/nieto-sobejano-x-bienal-arquitectura/>, 2016

URL-17, <https://tr.pinterest.com/pin/499758889870102438/>, 2016

URL-18, <https://www.pinterest.de/pin/349451252310703604/>, 2016

URL-19, <http://www.tublogdearquitectura.com/2012/12/nieto-sobejano-x-bienal-arquitectura/>, 2016

URL-20, <https://tr.pinterest.com/pin/325807354266547325/>, 2016

URL-21, <http://openbuildings.com/buildings/moritzburg-museum-extension-profile-39377>, 2016

URL-22, <http://www.architectureanddesign.com.au/features/product-in-focus/bricks>, 2016

URL- 23, <https://tr.pinterest.com/pin/212935888604624540/>, 2016

URL-24, <http://www.archdaily.com/72192/kolumba-museum-peter-zumthor>, 2016

URL-25,
http://www.kolumba.de/?language=eng&cat_select=1&category=14&artikel=219&preview=, 2016

URL-26, <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan->, 2016

URL-27, <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan->, 2016

URL-28, <http://weddings.crystaldmc.com/2016/06/23/esma-sultan-mansion/>, 2016

URL-29, <http://www.archilovers.com/projects/34637/restauro-chiesa-fortezza-san-pietro.html>, 2016

URL-30, <https://divisare.com/projects/298891-weg-studio-oratorio-dei-filippini>, 2016

URL-31,
<https://divisare.com/projects/269678-jose-ignacio-linazasoro-miguel-de-guzman-centro-cultural-escuelas-pias-de-lavapies>, 2016

URL-32,
<http://www.libropatas.com/listas/10-bibliotecas-en-espana-que-ocupan-espacios-sorprendentes/>, 2016

URL- 33, <http://heritagetimes.eu/escuelas-pias-lavapies-refurbishment-construction/>, 2016

URL-34, <http://www.archdaily.com/597957/valencia-dorte-mandrup-arkitekter>, 2016

URL-35, <http://www.innenhafen-portal.de/immobilien/kueppersmuehle.html>, 2016

URL-36,
<http://onedesignaday.blogspot.com.tr/2007/12/kuppersmuehle-museum-duisburg-germany.html>, 2016

URL-37,

<http://www.archilovers.com/projects/152665/transformation-water-tower-den-bosch.html>, 2016

URL-38,

<https://divisare.com/projects/247055-giuseppe-detto-mao-benedetti-progetto-di-restauro-e-valorizzazione-del-casale-rurale-prossimo-al-complesso-archeologico-delle-cosiddette-terme-di-tito>, 2016

URL- 39, http://iltirreno.gelocal.it/pisa/cronaca/2012/07/29/news/mattonaia-accordo-fatto-con-la-chiesa-a-settembre-il-bando-1.5474951?refresh_ce, 2016

URL-40, [https://s-media-cache-](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/37/09/76/3709764af9e45875a9ff6eee674ec565.png)

[ak0.pinimg.com/originals/37/09/76/3709764af9e45875a9ff6eee674ec565.png](https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/37/09/76/3709764af9e45875a9ff6eee674ec565.png), 2016

URL- 41, <http://designpicking.blogspot.com.tr/2009/11/zumthor-kunstmuseum-kolumba-koln-2007.html>, 2016

URL-42,

https://progettazioneurbanistica.files.wordpress.com/2011/09/img_39621.jpg, 2016

URL-43,

<https://mcoellov.wordpress.com/2014/03/03/convent-de-sant-francesc/>, 2016

URL-44, <http://themiddleground.sg/tag/one-day-in-singapore/>, 2016

URL-45,

https://cn.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g294265-d8077179-i174302679-National_Gallery_Singapore-Singapore.html, 2016

URL-46, <http://www.panoramio.com/photo/5451478>, 2016

URL-47, http://www.carloscarpa.es/F_Querini.html, 2016

URL-48, <http://blog.venice-tourism.com/2014/11/the-gaze-of-ivan-glazunov/>, 2016

URL- 49, <http://www.bdonline.co.uk/victoria-and-albert%E2%80%99s-original-ace-caff/3094952.article>, 2016

URL- 50, <http://barrisol.com/uk/exceptional-projects/victoria-albert-museum>, 2016

URL-51, <http://www.vitracagdasmimarlikdizisi.com/projeler/SALT-Beyoglu.aspx>, 2016

URL-52, <http://www.archilovers.com/projects/116334/gallery?897027>, 2016

URL-53, <https://www.dezeen.com/2009/05/26/hairstyle-interface-by-xarchitekten/>, 2016

URL-54,
http://www.halukderya.com/CF40AFAEA3104DAF9D3776A4A0B83271/salt_beyoglu, 2016

URL- 55, <https://uk.pinterest.com/pin/341499584217539978/>, 2016

URL-56, <http://architectuul.com/architecture/castelvechio-museum>, 2016

URL-57, <https://tr.pinterest.com/pin/399624166904889946/>, 2016

URL-58,
<http://www.archdaily.com/361885/tower-restoration-in-huercal-overa-castillo-miras-arquitectos>, 2016

URL-59,
http://www.luxurydreamhotels.com/en/hotels/Kruisherenhof_Maastricht.html, 2016

URL-60, <http://www.archdaily.com.br/br/787997/pinacoteca-do-estado-de-sao-paulo-paulo-mendes-da-rocha>, 2016

URL- 61, <http://www.archdaily.com/434184/critical-round-up-stirling-prize-2013/524b4445e8e44ecb1700038a-critical-round-up-stirling-prize-2013-photo>, 2016

URL-62,
http://www.kulturarv.dk/1001fortaellinger/da_DK/koldinghus/images/newest/1/54-19-1977-jpg, 2016

URL-63, https://no.wikipedia.org/wiki/Fil:Koldinghus_1896.png, 2016

URL-64, <http://www.panoramio.com/photo/8063810>, 2016

URL-65, <https://tr.pinterest.com/pin/336292297160776342/>, 2016

URL-66, <http://www.archdaily.com/573012/conservation-restoration-and-adaptation-of-church-st-paraskeva-te-architects>, 2016

URL-67,
<https://divisare.com/projects/143424-joao-luis-carrilho-da-graca-global-arquitectura-paisagista-duarte-belo-fernando-guerra-fg-sg-praca-nova-do-castelo-de-sao-jorge>, 2016

URL-68, <http://www.archdaily.com/607981/contemporary-art-space-in-the-old-convent-of-madre-de-dios-sol89>, 2016

URL-69, <http://archi.ru/projects/world/7743/muzykalnaya-shkola-v-byvshem-monastyre-notr-dam-de-konsolason>, 2016

URL-70, <http://www.archdaily.com/214007/shoreham-street-project-orange>, 2016

URL-71, http://top100design.com/dt_gallery/contemporary-monastery-in-france/

URL-72, <http://www.archdaily.com/516573/stedelijk-museum-schiedam-transformation-mvrdv>, 2016

URL-73, <https://tr.pinterest.com/pin/143270831871366776/>, 2016

URL-74, <https://divisare.com/projects/269678-jose-ignacio-linazasoro-miguel-de-guzman-centro-cultural-escuelas-pias-de-lavapies>, 2016

URL-75, <https://www.dezeen.com/2014/03/27/brihuega-chapel-spain-renovated-adam-bresnick-architects/>, 2016

URL-76, <http://www.archdaily.com/330863/rotermanns-old-and-new-flour-storage-hga>, 2016

URL-77, <http://www.archilovers.com/projects/69384/rooftop-remodelling-falkestrasse.html>, 2016

URL-78, <https://tr.pinterest.com/pin/529806343640485379/>, 2016

URL- 79, <https://alessioangiolini.wordpress.com/2013/10/31/architecture-the-largest-museum-in-germany-ampliation-by-daniel-libeskind/>, 2016

URL-80, <http://www.detail-online.com/blog-article/libeskind-museum-of-military-history-25647/>, 2016

3. ŞEKİLLERİN İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1, http://www.personal.psu.edu/wrc11/social_media/similarity1.png, 2016

URL-2, <https://tr.pinterest.com/pin/390546598912862370/>

URL-3, <https://tr.pinterest.com/pin/441704675926738474/>, 2016

URL-4, <https://uk.pinterest.com/pin/358880664026608089/>, 2016

URL-5, <https://tr.pinterest.com/pin/496099715174006464/>, 2016

URL-6, <https://www.emaze.com/@AWIOOCLF/Untitled>, 2016

URL-7, <https://www.dezeen.com/2016/04/20/crystal-houses-amsterdam-chanel-store-mvrdv-glass-facade-technology/>, 2016

URL-8, <http://www.arkitera.com/proje/4242/santral-4-ve-6-nolu-kazan-daireleri-mimarlik-fakultesi-ve-kutuphane-donusumu>, 2016

URL-9, <http://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos>, 2016

URL-10,

<http://www.archdaily.com/361885/tower-restoration-in-huercal-overa-castillo-miras-arquitectos> , 2016

URL-11,

<http://www.archdaily.com/573012/conservation-restoration-and-adaptation-of-church-st-paraskeva-te-architects>, 2016

URL-12,

<http://archi.ru/projects/world/7743/muzykalnaya-shkola-v-byvshem-monastyre-notr-dam-de-konsolason>, 2016

URL- 13, <http://www.archdaily.com/214007/shoreham-street-project-orange>, 2016

URL-14, <http://www.archdaily.com/330863/rotermanns-old-and-new-flour-storage-hga>, 2016

URL-15, <http://www.archdaily.com/597957/valencia-dorte-mandrup-arkitekter>, 2016

4. İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1, <http://www.dmy.info/diyalektik-nedir/>, 2016

URL-2, <http://diyalektik.nedir.com/#ixzz429LiTMRu>, 2016

URL-3, <http://www.nedirnedemek.com/ara-kesit-nedir-ara-kesit-ne-demek>

URL-4, <http://www.nedir.com/analiz>, 2016

URL-5, <http://www.nedir.com/sentez#ixzz46AnMJpOA>, 2016

URL-6, <http://www.nedir.com/kavram>, 2016

URL-7, <http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/doku-nedir.html>

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul, 26 Aralık 1977

Adres: Sarıyer /İSTANBUL

E-Posta: fusunterzi@gmail.com

fusunterzi@arel.edu.tr

Ön Lisans: Yıldız Teknik Üniversitesi, Restorasyon, 1997

Lisans: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İç Mimarlık,2002.

Mesleki Deneyimler: Dolmabahçe Sarayı Milli Saraylar Daire Başkanlığı
Mimari Araştırma Departmanı/ Restoratör(Staj)
Tures Mimarlık Ve Restorasyon A.Ş. Restoratör(Staj)
Fahrettin Aykut Tasarım Atölyesi /İç Mimar - Restoratör
Berna Bora Tasarım Atölyesi / İç Mimar - Restoratör
Fransız Sokağı Konsept Projesi / İç Mimar – Restoratör
Arta Design / İç Mimar – Restoratör
Hotin Mimarlık / İç Mimar – Restoratör
Yapı Kara Tasarım / İç Mimar – Restoratör
İyi Tasarım / İç Mimar –Restoratör
Arel Üniversitesi MYO Mimari Restorasyon/
Bölüm Başkanı- Öğretim Görevlisi